SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ



Mehdi Zana ile söyleşi

'Kürt sorununun barışçı çözümü Türk halkına bağlı'

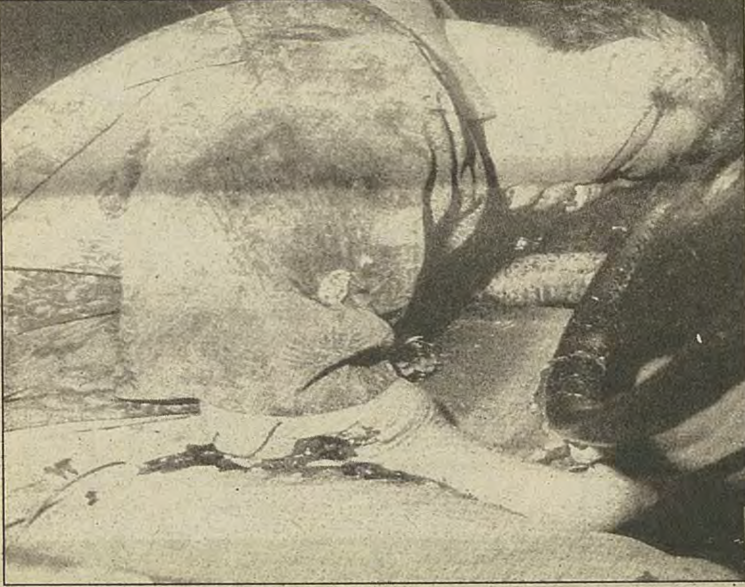
Hatırlayalım!

İllüstrasyon: Selçuk Demirel

TARİH: 3 AĞUSTOS 1996 • SAYI:77 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL) • ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

Heryerde, herşeyde 'PKK parmağı' aranıyor ve bulunuyor!...

Ormanı yakan, kumarbazı vuran...



Bunlardan birine, ormanların kül olmasına, biz de yanıyoruz, diğerine kimin yandığı ise doğrusu meraka değer.

Medyanın gündeminde orman yangınlarının yanı sıra, ölüm oruçlarının dramatik gelişimini gölgede bırakan bir başka olay, kumarhane işletmecisi Ömer Lütfü Topal'ın öldürülmesi yer alıyor.

Nasıl yer alıyor?

Tamamen esrarengiz bir biçimde...

Şöyle bir bakalım...

Ormanları kim yakıyor?

Yeşilini keçilere kemirten ve orman köylüsünü aç- açık- çıplak bırakıp bir lokmaya muhtaç hale getirerek onları birer orman kundakçısına dönüştüren, boş bulduğu her yere leş kargaları gibi çöken arsa spekülatörlerini partilerinin taşra örgütlenmesinin temel direği haline getirenler, şimdi bininci kez soruyorlar:

Ormanları kim yakıyor?

Kim?..

İşte binlerce hektar ormanı küle çeviren yangınla ilgili bir gazetenin manşeti:

"Yangınlarda PKK parmağı"...

Ve devamla:

"Yangınların arkasında PKK'lıların bulunduğu yolundaki kuşkular artıyor..."

Hepsi bu kadar.

Neden bu kuşkular artıyor? Ortada ne gibi kanıtlar var? Bunlar ormanları nasıl yakıyorlar? PKK kurulmadan önce ormanları yakma işlerini kim üstleniyordu? Ve bu memlekette ormanları gerçekten kim yakıyor ve kim neden söndüremiyor?

30 Temmuz tarihli Milliyet'ten aldığımız bu haber, PKK hakkında her hangi bir kanıt ortaya koymaksızın devıam ederken, haberin asıl omurgasını bir başka demeç oluşturuyor:

"Ege Çiftçiler Derneği Başkanı Hulusi Tanman, Kuşadası'ndaki yangını arazi mafyasının çıkardığını, iki yıldır Orman Bakanlığı'na yaptıkları bu konudaki başvuruların dikkate alınmadığını ileri sürdü. Milli parkın yerleşim alanları dışındaki bölgelerini inşaat alanı olarak kullanmak isteyen arazi spekülatörlerinin burayı yakıp, sonra da siyasi baskılarla 'Milli Park' statüsünden çıkartmak isteyeceği kuşkusunu taşıyorduk. Bu kişiler yangının elektrik kablolarının birbirine çarpması sonucu çıktığı söylentisini yayarak hedef saptırmak istemektedir.

Yangını çıkaranların, bu söylentilerin arkasındaki kimseler arasında aranmasını öneriyoruz..."

Hayli akla yakın görünüyor.

Akla aykırı olanı, böylesine somut bir iddianın yer aldığı haberin başlığının "Yangınlarda PKK parmağı" olduğunu ilan etmesi... Ve haberin içinde bu konuda bir tekrar cümlesi dışında da hiç bir somut iddia olmaması...

Binlerce hektarlık orman alanının kül haline gelmesine ilişkin haberlerdeki bu garabet, medyayı yönlendirenlerin yeşile ilgisizliğinin ve bayağılaştırılmış bir politikanın erbabları olduklarını gösteriyor.

Derken ikinci haber. Kumarhaneler zincirinin efsanevi ismi Ömer Lütfü Topal'ın öldürülmesi.

Haberi okuyalım:

" Saldırının ardından Topal hakkında Kaçakçılık İstihbarat Daire Başkanlığı'nca hazırlanan bir rapor gündeme geldi. ABD'li uyuşturucu kaçakçılığı uzmanlarınca desteklendiği vurgulanan raporda Topal'ın bağlantıları ele alınıyor. Kumarhanelerinde kara para aklandığı öne sürülen Topal'ın PKK'nin finansörleri arasında olabileceği iddia ediliyor."

Yani...

Birincisi, maktülün kumarhanelerinde "karapara aklanıyor".

Devlet buna karşı mı?

Gülünç bir şey olurdu bu...

Devlet, ABD'nin ve tüm Batılı devletlerin bastırmasına rağmen, zorunlu olduğu halde, hala kara para aklamayı olanaksız kılan yasaları meclisten geçirmeye yanaşmıyor.

Demek ki Topal, iktidarların, egemenlerin işine gelen bir mekanizmanın bşında bulunuyor.

Günde 250-400 milyar lira kazandığı söylenen bu adamın ne kadar devlet bonosu aldığını, yani devlete kaç milyar lira borç verdiğini, ne kadar faiz aldığını ortaya çıkartabilen, onun devletle bir de böyle ilişki içinde olduğunu da kanıtlayabilir.

Nitekim kumarhanesini Ömer Lütfü Topal'ın işlettiği Akgün Oteli'nin sahibi ülkücü-baba Nihat Akgün, her ne hikmetse imana gelerek şunları anlatıyor: "Kumarhane işletmecileri Türkiye'nin başedemeyeceği kadar büyük paraya sahipler. Hazineden daha zenginler. Devlet tahvili ve hazine bonolarının yüzde 80'i beş-on büyük Casino patronunun elinde. Devleti bile bunlar yönlendiriyor. Milletvekilleri ve bakanlar arasında da kumar tutkunları var. Çoğu kumarhanelere borçlu..."

Çok açık...

İkincisi, adamın çok ciddi bağlantıları olduğu, ve belki de, evet belki de, şu ünlü "kafa kopartıcı" İstanbul eski Emniyet Müdürü, şimdiki Bursa Valisi Orhan Taşanlar'ı koltuğundan bile edebilecek ölçüde devlete egemen zirveyle içiçe geçtiği halde, bir de PKK'yi finanse ettiği iddiasıyla karşı karşıyayız...

Doğru olabilir mi?

Fantazisi geniş olanlar "doğru"dur diyebilir.

O zaman da bu memleketin egemenlik sisteminde PKK'nin çok etkin bir rol oynadığını da bir güzel hazmetmek zorundalar...

Ormanı her kim yakıyorsa yakıyor, ama siz, iktidarlar, hükümetler, zirvedekiler, söndüremiyorsunuz... Sınır içinde, sınır dışında yüzlerce uçakla dağı taşı bombalıyabiliyorsunuz... Ama orman yangınları için dört-beş uçaktan fazlasını bulamıyorsunuz...

Peki Topal...

Sizlere başsağlığı dilemek düşüyor bize... İçinizden biri ya öldürüldü, ya da onu siz öldürdünüz...

şu sıralar, fena halde bir iç kapışma var zirvenin çevresinde...

Biraz daha baylar...

Ama siz şu Topal'ın PKK ile "bağı"ndan şüphelendiğiniz zaman biz de sizin "PKK bağlantılı" birini öldürdüğünüzden şüphelenemez miyiz?

Bunlar boş laftır...

Gerçekleri gizlemek, orman yağmasının üstünü örtmek ve mafyayla olan içli dışlılığı gözlerden saklamak için sizin daha uzun bir süre "PKK parmağına" ihtiyacınız olacak...

RP nedir, ne değildir?

'Entellektüel Bakış' değişirken

Şahin Alpay'ı 68 kuşağı yakından tanır, yeniler ise Milliyet'in Entellektüel Bakış bölümünden bilirler.

Alpay 'Beyaz Aydınlıkçılar'ın önde gelen isimlerindendi. Şimdi köşe yazarı...

Şu son iki ay içinde birbiriyle çelişkili makaleler yazıyor.

Konu malum; Refah Partisi...

Önce Haziran'da yazdığı yazıdan bir alıntı yapalım:

"RP sözülerinin anti-semitizmi, yahudi düşmanı, ırkçı beyanları öylesine ayyuka çıkmıştır ki, bizzat bazı islamcılar dahi bundan rahatsızdır, ama haklarında ne bir soruşturma açılmıştır, ne de bir dava..."

Öyle anlaşılıyor ki, Şahin Alpay, Refah'ı ırkçı bir parti olmakla suçluyor. Suçlamakla da yetinmiyor... Bu parti hakkında bir soruşturma ve dava açılmayışına şaşıyor ve ırkçı propagandanın yasaklanmasını, anti-semitizmin insanlık dışı bir Nazi kalıntısı akım olarak yasaklanmasını istiyor.

İyi mi yapıyor?

Bize göre iyi yapıyor.

Fakat bir ay sonra Entellektüel Bakış'ta moda tabirle bir U dönüşüne tanık oluyoruz. 2 Temmuz tarihli milliyette Şahin Alpay'ın şu satırlarını okuyoruz:

"RP'nin şiddeti ve radikaliği reddeden çıkmak islami bir parti olarak, dünya çapında olumlu bir rol oynadığını düşünüyorum. RP'nin şeriatçı (fundamentalist) olmadığını, bir gün Müslüman Demokrat Parti kimliğine bürünme yeteneği olduğunu da düşünüyorum."

Soruşturulmaya müstehak bulduğu "ırkçı, anti - semit" RP'den böylesine iyimser bir öngörüyle söz eden Alpay'ın bu görüşleri sanılandan da geniş bir "entellektüel" çevre tarafından paylaşılıyor.

Ortada büyük bir yanılgı var... Bir zamanlar Alman liberal aydınlarının önce alaya aldıkları Naziler'den giderek korkuyla karışık bir umut beslemeye, onların ılımlılığı hakkında konuşmaya başlamaları gibi bir aymazlık söz konusu...

Kemalistler Refah'ın "U" dönüşü yapmasından adeta memnun, şeriatçıların gerçeklerle yüzyüze gelmesi hanyayı- konyayı anladıklarını, "tükürdüklerini yaladıklarını" sanıyor, liberaller ise Refah'ta her geçen gün biraz daha fazla yerel bir modernizm ve Amerikan yaşam tarzına özgü bir pragmatizm keşfediyorlar.

2 Temmuz'da Şahin Alpay da aynı iyimserlik tuzağına düştü düşecek türden yazıyor.

Sonra?

30 Temmuz tarihli Milliyet'te Şahin Alpay şunları yazıyor:

"Bana kalırsa RP globalleşmeye, demokratikleşmeye, çoğulculuğa karşı, içe kapanmadan, batıya sırt çevirmeden yana, ırkçı ve milliyetçi eğilimleri bir yerellik ve yerlilik demagojisiyle birleştiren otoriter bir popülizme doğru ilerliyor. Parlamentoyu tabii ki feshetmeyecek ama demokrasiyi, esas itibariyle seçimden seçime oy kullanmaya indirgeyecek otoriter bir rejim, bu defa pekala Refah biçimine bürünerek gelebilir. Buna 'Allah sizden razı olsun Hocam, dış politikada elimizi güçlendirdiniz' misali teşekkür edecek politikacıların, asker-sivil bürokratların, sermayedarların sayısı az değil."

İşte böyle...

Şahin Alpay'ın şu son görüşleri hayli ilginç...

RP'nin bir otoriter rejime yönelmesi olasılığı, onun "globalleşmeye" karşı oluşundan ya da "içe kapanmadan, batıya sırt çevirmeden yana olması"ndan dolayı değil, tam tersine, dünya sermayesiyle içiçe geçmiş Türk kapitalizminin "içe kapanmak" şöyle dursun, bölgede bir güç merkezi olma çabalarına entegre olmasından dolayı büyüyen bir olasılık olarak karşımızda duruyor.

Yine de iyi... Alpay'ın bu yazısı aydınlarımızın Refah'la ilgili illüzyondan kurtuluşunun bir işaretiyse eğer, sevindiricidir.



Sol'un alternatif önerisi olmalı ve olabilir...

Çekiç Güç sorunu muamma mı?

20 Temmuz tarihli iki hafta önceki SÖZ'de şunlar yazılmıştı:

"Dikkatlerin yoğunlaşması gereken nokta, Refah'ın devlete egemen güçlerin ve emperyalist şu ya da bu merkezin desteğini elde etmek için atacağı adımlardır."

Bunlardan ilki ve en önemlisi atıldı.

RP, Çekiç Güç'ün 5 ay süreyle uzatılmasına "evet" dedi.

Şimdi 31 Temmuz tarihli Sabah'tan okuyalım:

"Amerika, Çekiç Güç'ün süresinin TBMM'de uzatılmasını Türk ve Amerikan halkları açısından bir zafer olarak tanımladı. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Nicholas Burns, bu oylamanın Türk-Amerikan ilişkileri açısından Başbakan Erbakan ve koalisyon hükümetinin ilk sınavı olduğunu söyledi."

Muhalefetteki Refah Partisi'ne bakarak onun iktidardaki durumunu tam bir isabetle anlamak mümkün değildir.

Kemalistler, Refah'ın "takiyyeci" olduğu için "U" dönüşü yaptığını ve ilk fırsatta "bildiğini okuyacağını" açıklıyor, liberaller ise Refah'ın "pragmatik" olduğu için yeni koşullara ayak uydurduğunu belirtiyorlar. Kemalistler kendilerince tanımladıkları "sistem" için Refah'ı tehlikeli sayıyor, liberaller ise onları yatıştırmakla meşgul, Refah'tan korkmamak gerektiğini, onun sisteme entegre olduğunu anlatıyorlar.

Refah ise ne "takiyyeci" olduğu için, ne de "pragmatik" olduğu için değil, sistemin gerçek iktidar partisi olabilmek amacıyla devlete egemen oligarşik zümrenin ve ABD emperyalizminin desteğini almak için çaba harcıyor.

Bir partinin hangi sosyal sınıf ve zümrelerin partisi olduğunu anlamak için, onun programına ve tabanının bileşimine bakmak yetmez. Önemli olan söz konusu partinin hangi sınıf ve zümrelerin desteğini kazanmak için, özellikle hükümette yaptıklarıdır.

Çekiç Güç sorununda atılan adım bu açıdan önemlidir. Bu adım ne Kemalistlerin sandığı gibi Refah'ın zoru gördüğü için yelkenleri indirmesi olarak, ne de liberallerin sandığı gibi, gerçekleri görünce uyumlu hareket etme yeteneğine sahip olduğunu göstermesi olarak yorumlanabilir. RP kuvvetli destek arayışındadır.

Bu desteğe kavuştuğu gün Refah, bugünkü kapialist sistemin en anti-demokratik, en militarist ve yayılmacı eğilimlerinin bir temsilcisi olacak ve milliyetçi-islamcı gericiliğin gerçek merkezine dönüşecektir.

Bir başka sınav İran sorununa ilişkindir. Nitekim, ABD, İran'ın Irak Kürdistanı'na 2 bin kişilik bir kuvvetle girmesi karşısında ilginç bir tepki göstermiştir. Burns "Türkiye'nin sınır ötesi harekatını desteklememiz, İran'ın aynı yöntemi uygulamasına göz yumacağımız anlamına gelmez" derken, Refah'tan Irak toprakları üzerinde İran ile ciddi bir hegemonya kavgasına girmesini beklediğini göstermiştir.

Ayları ve belki de yılları gerektiren böyle bir adımın atılıp atılmayacağını hep birlikte göreceğiz.

Şimdi gelelim Çekiç Güç sorununda Kemalistlerin ve liberallerin konumlarından farklı bir sol konumun mümkün olup olmadığına...

Çekiç Güç'e "hayır" demek, en azından Irak Kürdistanı'nda Saddam rejiminin, İran'ın, Suriye'nin ve Türkiye'nin arasındaki nüfuz kavgasına Kürtleri kurban etmek olacaktır.

Sol böylesi bir nüfuz kavgasına "evet" diyemez.

Buna karşılık, Çekiç Güç'e "evet" demek, Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'ya egemen olma planına onay vermek anlamına gelecektir.

O halde Çekiç Güç sorununda sol alternatif ne olabilir?

Çekiç Güç sorununda tutum almakta zorlanan sol güçlerin konuyu tartışması ve bu beş ay boyunca varacakları ortak noktayı yaygınlaştırmak için çalışması, sanırız, büyük bir önem taşıyacaktır.

Geçen hafta bu sayfalarda yazılanlara ekleyecek fazla bir sözümüz yok.

Çekiç Güç sorununa getirilebilecek sol alternatif öneri şu olabilir:

Üzerinde Kürtlerin yaşadığı ve başlıca büyük emperyalist devletlerin ve onlardan herhangi biriyle ilişki içinde olan tüm bölge devletlerinin nüfuz kavgasına girdiği bölge, askerden tümüyle arındırılmalı, bu bölgeden bütün devletler askeri güçlerini çekmeli, bu arada Çekiç Güç de çekilmelidir.

Bize kalırsa bu öneri, yalnız Kürt sorununun barışçıl, adil ve demokratik çözümü için elverişli koşulları yaratmakla kalmaz, aynı zamanda her biri bir büyük devletle işbirliği içinde olan bölge devletlerinin arasındaki askeri çatışma olasılığını da azaltır...



Demirel kime sesleniyor?

Cumhurbaşkanı, Yeni Yüzyıl'ın 31 Temmuz Çarşamba günü attığı manşete ve verdiği habere sert bir yanıt verdi. Sanki gazete ve demeç verenler PKK ile "müzakere" edin demişler gibi, "Kan dursun! Karakaş, Livaneli, Güneydoğu'da diyalolog öneriyor. Aktuna 'görüşme yoluyla çözüm olabileceği' inancında" başlıklarıyla verilen haberi Demirel şöyle yanıtladı:

"Askeri, polisi öldüren bu çeteye devlet 'anlaşalım' demez."

Böylece Cumhurbaşkanı, PKK ile uzak yakın ilgisi olmayan kimselerin "diyalog" önerisini en kolay yoldan "PKK ile uzlaşma olmaz" demagojisi ile reddetmiş oldu. Peki ama, "diyalog"u reddeden Demirel aynı demecinde başka şeylerden de, hem de çok tehlikeli şeylerden de söz etti.

"Türkiye'de çok çabuk boğucu hava yaratmak mümkündür" dedi. Deneyimine diyecek yok Süleyman beyin... Örnek mi, şu mahut "Bayrak krizi" tam da böyle bir boğucu hava yaratmanın resmi varyantıydı.

Devam edelim:

"Levent'teki şehit cenazesindeki infialin Türkiye'ye yayılması bir gecelik iştir."

"Benim devlet başkanı olarak sıkıntım, o infialin halka yayılmasıdır."Görülüyor... Devletin başı "infialin bir gecede Türkiye'ye yayılmasından" korkuyor... Sıkıntısı var...

Bu sözlerin anlamı nedir?

Açıktır. Cumhurbaşkanı bir gece içinde Türkiye'nin topyekün bir iç savaşın eşiğine gelebileceğini görüyor.

Tıpkı bir zamanlar Türkiye'nin adım adım askeri darbelere sürüklendiğini görebildiği gibi görüyor...

Ve tıpkı askeri darbeler eşiğinde nasıl basireti bağlandıysa, şimdi de öyle...

Gelişmeleri seyrediyor...

"Diyalog" önerisini "infiali" kışkırtıcı beyanlarla elinin tersiyle bir kenara itiyor.

Diyor ki, "Türkiye'nin dağlarında 12 yıldır silahlı uğraş içinde bulunanların Türkiye sonunu getirecek..."

Hayret...12 yıldır sonunu getirememiş, şimdi getireceğim diye "infiali" oyalamaya çalışıyor...Peki ama, dağdaki silahlılarla askeri yoldan başetme siyasetinin en doğal sonucu nedir?Dağdakilerin yanısıra "asker ve polisin ölümü" değil mi?

Her asker ve polis ölümü bir yanda, her PKK militanının ölümü diğer yanda "infial"i Türkiye sathına adım adım yaymıyor mu?

"İnfial"den, yani iç savaştan "sıkıntı" duyan Demirel bu sözleriyle "infial"i kaçınılmaz hale getiren bir müflis siyasetin sözcülüğüne devam etmiş olmuyor mu?Darbede şapkayı alıp gitmek mümündür de, iç savaşta çok, ama çok müşküldür...

Ya diyalog, ya da iç savaş...

Başka seçenek yok...

YDH şimdi çok daha anti-patik

Özeleştirimizdir...

Pişkin bir Bulgar aparatçiği şöyle diyordu:"Tanrı beni eleştiriden korusun, ben kendimi özeleştiriden nasılsa korurum..."

Bu sinik ironi Bulgarlara mı özgü, yoksa onu biz Türklerden mi tevarüs etmişler bilmeyiz ama, doğrusu şimdi ele alacağımız konuya ilişkin sunturlu bir özeleştiri yapmak gibi bir zorunluklulka yüzyüze olduğumuzu peşinen duyurup, konuya girelim.

Önce bir alıntı;

"Şu sırada ölüm orucu tutanlar, bundan hayatlarını kaybedenler ve onların örgütdaşları siyasetçi değildirler... Bu örgütler, bedava adam çalıştırmak için siyaseti ve ideolojiyi kılıf olarak kullanan çetelerdir. Gençleri ve çocukları ideolojik motifle yakalamakta, onları pek çok pis işe sokmaktadırlar... Bu suç örgütlerine siyasallık atfetmek bağışlanmaz bir yanlıştır..."

Kim konuşuyor?

Ağar mı? Türkeş mi? Çölaşan mı?

Kim?

Bir ara Türkiye'nin belli başlı nice aydını tarafından yeni bir soluk, "değişen paradigmalara oturan bir değişim ve yenileşim hareketi" olarak tanımlanan, alkışlanan, umutla ve dört elle sarılınan Yeni Demokrasi Hareketi'nin Merkez Yürütme Kurulu tarafından 26 Temmuz 1996 tarihinde yayınlanmış bir bildiriden yaptık bu alıntıyı...

Bildirinin sol üst köşesinde "Bu bülteni lütfen en az 5 kişiye fakslayın" ibaresinin gereğini yerine getirmek için de bildirinin ana düşüncesini oluşturan yukardaki satırları kamuoyuna duyurmaya karar verdik.

Bir zamanlar Türkiye sosyalist hareketinde yer alanların kaleminden böyle bayağı, bu denli sığ ve hele cezaevlerinin ölüm koktuğu o günlerde yazıldığı için bir o kadar aşağılık olan satırların çıkması acı değil, tiksinti vericidir.

Ölüm orucu yapanlar ve onların örgütleri siyasi örgütler midir?

Öyledir...

Onları siyasi örgüt değil de, "bedava adam çalıştırmak için" siyasi örgüt gibi davranan "çeteler" olarak görmek, bu "çeteleri" her türlü vasıtaya başvurarak, yargısız infazlarla, gözaltında kaybetmek yoluyla, işkencede öldürmek suretiyle, cezaevlerinde kan kusturmak yöntemiyle yok etmeyi meşru sayan anlayış kontr-gerillaya özgüdür.

Şurada burada bilinçsizce girişilen şiddet eylemlerinin arkasında kontra vahşetine duyulan meşru bir tepkinin varlığını göremeyen bir kimse kendisine siyasal bir partinin mensubu sıfatını veremez.

Çünkü bu tepkiyi kavrayamayan kimse, toplumda kör şiddeti sona erdirmenin, onun yerine örgütlü sınıfsal politik mücadeleyi geçirmenin başlıca yolunun her şeyden önce devlet terörünü susturmak olduğunu da anlayamaz.

"Devlet terörünü lanetlemek için 'terör' örgütlerini de lanetlemek gerekir" iddiası beş para etmez bir demagojidir. Şu ya da bu örgüt içinde yaşadığı ülkenin yurttaşları karşısında sorumluluk duyar ya da duymaz.

Yasaların suç saydığı eylemlere kalkışır ya da kalkışmaz... Böyle davranan örgütler, eylemlerinin yaratacağı sonuçlara katlanmayı göze almış olmalıdırlar.

Nitekim devlet suç sayılan eylemleri muazzam bir polis, yargı ve hapis ağıyla cezalandırma yetkisine sahiptir.

Yasaların suç saydığı eylemlere kalkışanlarla yeterince "mücadele" eden böyle bir gücün olduğu ortamda, toplumsal muhalefet hareketinin polisle birlikte bir takım örgütlere karşı "mücadele" etmesi yalnız gülünç değil, bu örgütlerin siyasal nitelik taşıdığı durumda, aynı zamanda devlet iktidarı ile işbirliğine girmek anlamına gelir.

Toplumsal muhalefet, eylemlerinin bedelini en ağır biçimde ödeyenlerle değil, fakat attığı her adımda insan haklarını çiğneyen, insanın yaşama hakkını hiçe sayan ve bu eylemli suçla-

cadele edebilecek biricik güçtür.

Devrimci, "teröristi de lanetleyin" çağrıları karşısında hiçbir komplekse kapılmayacaktır.

"Terörist" denilenlerin öldürüldüğü bir ülkede "terörist" lanetlemek sokak infazlarını alkışlamak demektir.

Ne lanetleriz, ne de alkışlarız.

Biz devlet iktidarından hesap sorarız.

Bu örgütlerin yaktıkları otobüslerle, vurdukları polislerle bırakın 1960'lı yılları, 70'li hatta 80'li yıllarla bile kıyaslanmayacak kertede kalın bir zırha bürünmüş baskı aygıtını yenik düşüremeyecekleri bilmez değiliz.

Milyonlarca çalışan insanın da bu gibi yöntemlerle sınıf mücadelesine çekilemeyeceğini de görenlerdeniz.

Gelgelelim, paylaşmadığımız görüşlere, kabul edemeyeceğimiz yöntemlere sahip olan bu örgütleri siyasal örgütler olarak değil de, "suç örgütleri, çeteler" olarak gören bir hareketin de siyaset anlayışına "konspratif ve kriminalist" bir yaklaşımın damgasını vurduğunu görmekteyiz.

YDH Merkez Yürütmesi bu bildiriyle düzen partilerinde kendilerine bir yer açmanın yoluna girmiş bulunuyor.

Özeleştiriye gelince...

Panorama sayfalarında, biz, Cem Boyner YDH'yı bıraktığı hafta, "Boyner'siz bir YDH bize çok daha sempatik görünüyor" diye yazmıştık.

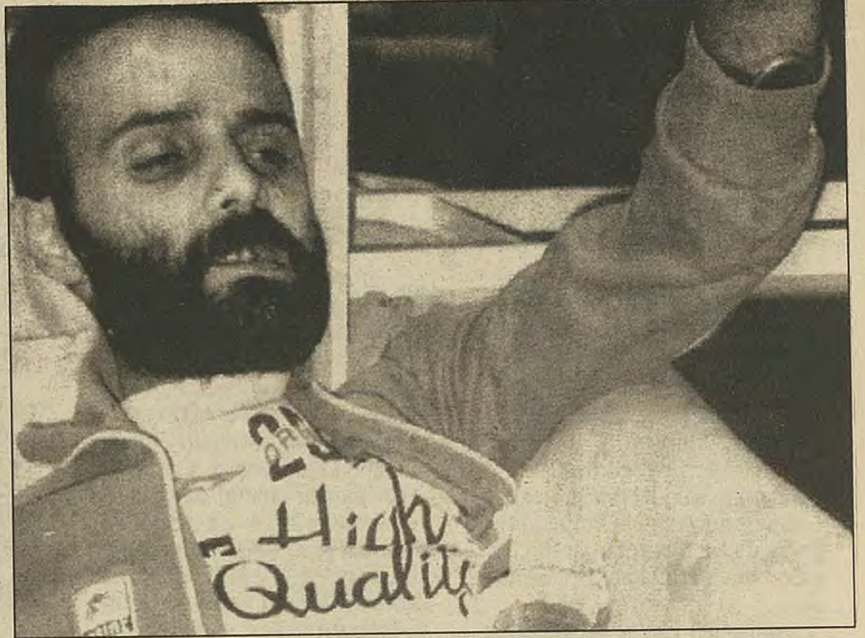
Yanlış yapmışız.

Özür diliyoruz.

YDH şu son bildirisiyle şimdi çok daha anti-

...ktidarın topyekün saldırısına 'dışardakiler'in vermesi gereken yanıtı 'içerdekiler' üstlendi





Topluma ölüm orucu şoku

Vehbi ERSAN

Toplum 21-28 Temmuz tarihleri arasında, gerçek bir şok yaşadı: "Ölüm orucu şoku." Cezaevlerinde Mart ayından beri süren açlık grevleriyle yeterli derecede ilgilenmeyenler, peşpeşe siyasi tutsakların ölüm haberlerinin geldiği bu "ölüm haftası"nda neye uğradıklarını şaşırdılar... Cezaevindeki ölüm orucu 60. güne girince, her kafadan ses çıkmaya başladı. Siyasi tutsakların şakası olmadığı görülüyordu. 60'lı günler "ölüm günleri"ydi ve bu hem siyasi tutsaklar tarafından, hem devlet, hem de ülkemizdeki ve dünyadaki ölüm oruçlarıyla ilgili bilgi sahibi olanlar tarafından biliniyordu. Toplumun, siyasete ilgisiz, yalnızca günlük maişet derdi içinde bulunan geniş bir kesimi ise bütün bunların anlamından bile habersizdi. Önce özel televizyon kanalı Star'da yayınlanacak olan "ölüme yatanlar" haberi Başbakanlık emriyle sansürlendi, böylece orada olup bitenler en azından sessiz çoğunluk nezdinde gizlenmek istendi. Bu arada, insan hakları savunucuları, aydınlar, devrimciler, sosyalistler güçleri oranında ve mücadele tarzlarına uygun olarak, dikkatleri cezaevlerine çekmeye çalıştılar, bir an önce sorunun çözümünü istediler.

"Ölü yıkayıcısı" Kazan, ölümlerin olacağına ihtimal vermeyecek kadar öngörüden yoksundu. Mümkün olduğunca görmezden gelme, kamuoyunu yanıltma tutumunu ölümler başlayana kadar sürdürdü. Fakat ölümler başlayınca artık gizlenecek bir şey kalmadı; tüm toplum bunu konuşmaya, ne olduğunu anlamaya çalıştı. Kim haklıydı; devlet mi tutsaklar mı? Tutukluların talepleri neydi? Bu talepler siyasi talepler miydi yoksa insani-hukuki talepler mi? Artık ok yaydan çıkmıştı.

Ölüm orucu siyasal-toplumsal gündemin birinci maddesi oldu. Her saat bir balyoz gibi toplumun tepesine inen "ölümler"in sarsıcı etkisi altında, politik aklın yittiği, duyguların ve öfkenin egemen olduğu ortamda, herkes, bulunduğu siyasal konuma göre yerini, tepkisini belirlemeye çalıştı.

Siyasal tansiyonun doruğa çıktığı 27 Temmuz gününün gecesinde, siyasi tutsakların iradesi karşısında "taviz yok" diyen, o güne kadar sözde muhalefet ettiği devletin temsilciliğine soyunmuş Şevket Kazan, geri adım atmak zorunda kaldı ve anlaşma sağlandı. RP lideri Necmettin Erbakan, nihayet devletin kendilerine biçtiği rolü geç de olsa anladı ve "Bizi kan gölünün içine çekmek istiyorlar" diyerek, tutuklulara operasyon olmayacağı güvencesi verdi; anlaşma için bizzat devreye girdi.

Sonuçta ölüm orucu 12 canı ve belki de onlarca sakatı geride bırakarak, son buldu. Ama bu dev eylemin yarattığı siyasi sonuçlar hem cezaevleri, hem toplum açısından sürecek; ve kuşkusuz tartışmaları, değerlendirmeleri yapılacak. Bu tartışmalar ancak her türlü duygunun ötesinde, eylemin başından bu yana hangi koşullarda, nasıl geliştiğinin nesnel bir analizi üzerinden yapılabilir.

Baskı ve direnişin gelişimi

24 Aralık seçimlerinin ardından başlayan "hükümet krizi"yle cezaevlerine yönelik baskılar arasında paralellik bulunuyor. Aylar süren, MGK'nin bir hükümet gibi çalıştığı "ara rejime" dönüşen "kriz"" boyunca cezaevlerine yönelik baskılar adım adım tırmandırıldı. ANAYOL hükümetinin kuruluş hazırlıklarının sürdüğü 3 Mart'ta yapılan TBMM Bütçe Komisyonu'na "cezaevleri raporu" sunuldu; cezaevleri tartışıldı. Raporda ve tartışmalarda temel saptama; cezaevlerinin "teröristlerin kontrolü altında bulunduğu ve militan yetiştiren yerlere dönüştüğü" idi. Bunlar polis raporlarına ve önerilerine dayanıyordu. Bu arada medya da sık sık bu saptamaya uygun haberler yayınlandı.

Öte yandan Kürt illerindeki cezaevlerinde baskılar giderek yaygınlaşmaya ve sistemleşmeye başladı. Şubat ve Mart ayında yoğunlaşan bu baskılar tecrit, tecrite alınanların "itirafçılığa" zorlanması, keyfi sevkler, ziyaretçilerin gözaltına alınması-dövülmesi, mahkemelere götürülmeme veya götürülüp getirilirken dövme, gazete-kitap ve haberleşmeyle ilgili kısıtlamalar biçiminde sürdürülüyordu.

ANAYOL hükümetinin kurulması ve Adalet Bakanlığı'na Mehmet Ağar'ın getirilmesiyle, cezaevlerinde bulunanların ve ilgili kamuoyunun, sistemli bir saldırının artık ilan edildiğinden kuşkusu kalmadı. Aynı günlerde toplanan MGK, cezaevlerinde izlenecek yeni politikanın ilkelerini belirledi. Bu yeni politika, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sunduğu rapora dayanıyordu. Bu raporda hücre tipi infaz kurumlarının geliştirilmesi, koğuşlararası ziyaretin engellenmesi, koğuşların yeniden düzenlenmesi, tek tip elbise getirilmesi, örgütsel faaliyeti belirlenenlerin yeniden yargılanması vb. vb. yer alıyordu. MGK'nin belirlediği öncelikli görev, "cezaevlerinde teröristlerin kontrolünün kırılıp, devlet otoritesinin tesis edilmesi"ydi. Bunun gereğini yapması için, "bu işi bilen" eski polis şefi Mehmet Ağar'a tam yetki verdi. Basına sık sık demeçler veren, röportajlar yapan Mehmet Ağar, yapacaklarını bir bir anlatıyor; "cezaevlerini mutlaka adam edeceğim" diyordu. "Biraz can yanacak ama bu işi halledeceğim. Bizi vururlar diye hiçbir şey yapmadan oturamayız" sözlerini sarfediyordu.

Cezaevlerindekiler, kuşkusuz kendilerini doğrudan ilgilendiren bu gelişmeleri yakından izliyorlar, değerlendirmeler yapıyorlardı. Kamuoyunu, insan hakları kuruluşlarını uyarıyor, Ağar'la birlikte siyasi tutuklulara yönelik tasarlanan saldırıyı anlatmaya çalışıyorlardı.

Saldırılar Kürt illerindeki cezaevlerinde başlamıştı. Bu cezaevlerindeki baskıların giderek tırmanması üzerine, 24 Mart günü, Bayrampaşa Cezaevi'nde bulunan PKK, KAWA, YEKBUN, PRK/Rızgari davasından tutuklular Diyarbakır, Elbistan, Erzurum, Elazığ, Konya, Antep ve Urfa cezaevlerindeki baskıları ve medyada cezaevlerini hedef gösteren yayınları protesto için açlık grevine başladılar. Üç gün sonra, 27 Mart günü Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde bulunan çoğunluğu PKK'li olan 500 tutuklu; 52 gün sürecek süresiz açlık grevini başlattı.

Açlık grevinin başlaması, Ağar'ın başlattığı uygulamaları durdurmadı; o zaten büyük bir direnişin başlayacağını biliyor, ona göre hareket ediyordu. Saldırılar devam etti; 4 Nisan günü Diyarbakır DGM'de, hakimlerin gözleri önünde PKK'li tutuklular dayaktan geçirildiler; bu saldırı direnişi genişleten bir sonuç yarattı; Diyarbakır Barosu'na bağlı avukatlar 15 gün süreyle duruşmalara çıkmama kararı aldılar. Açlık grevleri birkaç gün içinde PKK, KAWA, YEKBUN, PRK/Rızgari davalarından tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu tüm cezaevlerine yayıldı. Eylem, kimi tutuklular tarafından süresiz, kimileri tarafından dönüşümlü sürdürülüyordu. Diğer davalardan tutuklular ise, kısa süreli protesto ve destek eylemleriyle, özellikle PKK davasından yargılanan tutukluların eylemlerine katılıyorlardı.

Ağar, tutuklu aileleriyle görüşmüyor, yayılan açlık grevleriyle ilgili kendisine sorulan sorulara, "taviz yok", "açlık grevi için bir neden göremiyorum", "kurallar neyse o uygulanacak" diyor; "Bugün cezaevleri devlet eliyle sıfır maliyetle terör örgütlerine kazandırılan kuruluşlar haline gelmiştir" görüşünü tekrarlıyordu. PKK'li tutuklular Mehmet Ağar'ın istifasını, sürdürdükleri açlık grevlerinin temel taleplerinden biri haline getirdiler.

Cezaevlerindeki baskı ve direnişin tırmandığı günlerde, toplumsal muhalefetin yükseliş trendleri sayılabilecek olaylar yaşanıyordu. 21 Nisan'da HADEP'in İstanbul'da düzenlediği barış mitingine 10 bini aşkın insan katılıyor; aynı günlerde Diyarbakır'a ulaşan Barış Treni'ni 20 bin kişi karşılıyordu. Kamu çalışanlarının ve üniversite öğrencilerinin başta Ankara ve İstanbul olmak üzere, büyük kentlerde her gün bir eylemine rastlanıyordu. 1 Mayıs günü ise Kadıköy, 1978'den bu yana en kitlesel kutlamaya tanık oluyordu.

Topyekün saldırıya cezaevinden yanıt

1 Mayıs'tan sonra, cezaevlerinde daha önce başlayan saldırı, açıkça yükseliş içine giren toplumsal muhalefeti geri mevzilere itmek için topyekün saldırıya dönüştü. MGK, aylardır süren yapay "hükümet krizi" sırasında ipleri tümüyle ele geçirdi ve fiili bir "ara rejim"i uygulamaya koydu. Devlet, kontrolü dışına çıktığını düşündüğü toplumsal muhalefeti, tıpkı cezaevlerinde olduğu gibi kontrolü altına almayı düşünüyordu. Polis önlemleriyle her türlü kitle gösterisi yasadışı ilan edildi; sokakta eylem yapanlar topluca gözaltına alındı.

ANAYOL hükümeti iradesizdi, daha önemlisi önergeler ve örtülü ödenek skandallarıyla yıkılmak üzereydi. 15 Mayıs'ta Anayasa Mahkemesi, güvenoylamasının yenilenmesini istedi, bir hafta sonra hükümet fiilen bitti.

Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanlığı, Türkiye'nin siyasi konjonktürü içinde ancak 3 ay sürebildi. Ancak giderayak yapacağını yaptı; pilot cezaevleri olarak gördüğü Bayrampaşa, Ümraniye ve Diyarbakır cezaevlerini dağıtmayı amaçlayan 6, 8 ve 10 Mayıs tarihli sevk genelgelerini yayınladı. 10 Mayıs günü 1 Mayıs gösterisi sırasında gözaltına alınan ve sonra İstanbul DGM'ce tutuklananlar Eskişehir Cezaevi'ne konuldular. Bu, siyasi tutukluların "tabutluk" olarak nitelediği ve 1991'de yine büyük bir açlık greviyle kapatılan Eskişehir Cezaevi'nin ve Eskişehir Cezaevi'nde somutlanan, hücre tipi cezaevleri politikasının fiilen yürürlüğe konulması demekti.

Bu, Cezaevleri Merkezi Koordinasyonu adı altında bir araya gelen, 7 devrimci örgütün tutukluları açısından, son uyarıcı oldu ve 10 gün sonra, 20 Mayıs'ta süresiz açlık grevi başlatıldı. Ölüm orucuna dönüşecek olan süresiz açlık grevi kararının en büyük handikapı, "hükümetsizliğin" yaşandığı bir sürece denk gelmesiydi. Bu durum, ileride siyasi tutsakların gasp edilen haklarını yeniden kazanabilmesinin bedelini artıracak bir işlev görecekti.

"Muhatapsızlık" eyleme ara verdirdi

Haziran ayına girildiğinde Diyarbakır'da başlatılan açlık grevi, 40'lı günlere ulaşmış bulunuyordu. Ağar ise tavizsiz tutumunu sürdürüyordu; ama artık onun giderayak yapacağını yapmanın dışında, bir fonksiyonu kalmadı. Yeni hükümet arayışları da bu arada devam ediyordu. 30 Mayıs'ta, 30'lu günleri aşmış bulunan Diyarbakır Cezaevi'ndeki tutuklulardan 19'u, bir operasyonla koğuşlarından alınarak, Antep Cezaevi'ne sevk edildiler. Süresiz açlık grevi yapan tutukluları diğer tutuklulardan ayırıp tecrit etmeyi amaçlayan bu sevk, sertleşmenin sürdürülmesi anlamına geliyordu. Sertleşme, açlık grevini sürdüren PKK'li siyasi tutukluların da sertleşmesine neden oldu. Fiilen ölüm orucuna doğru dönüşmeye giden açlık grevinde, bu kez siyasi talepler ileri sürüldü; "Savaş esirliği statüsünün sağlanması", "ateşkese karşılık verilmesi" ve "Cenevre Sözleşmesi hükümlerine uyulması." Ancak daha sonra bu taleplerden vazgeçildiği görüldü.

Mesut Yılmaz'ın resmen istifasını verdiği günlerde Diyarbakır Bölge Barosu'ndan avukatlar tutuklularla görüştüler. HADEP Genel MYK, bu aşamada bir muhatap bulunamadığını, bu nedenle tutuklulara eylemlerini gözden geçirmeye, süresizden dönüşümlüye çevirme çağrısı yaptı. Aynı çağrıyı, daha sonra HADEP'le birlikte Diyarbakır'daki 28 kurum tekrarladı. Bu çağrılar üzerine19 PKK'li tutuklu 52. güne ulaşmış açlık grevini bıraktı. Diyarbakır Cezaevi'nde tutuklularla cezaevi yönetimi arasında görüşmeler yapıldı. Eylem dönüşümlü olarak devam etti.

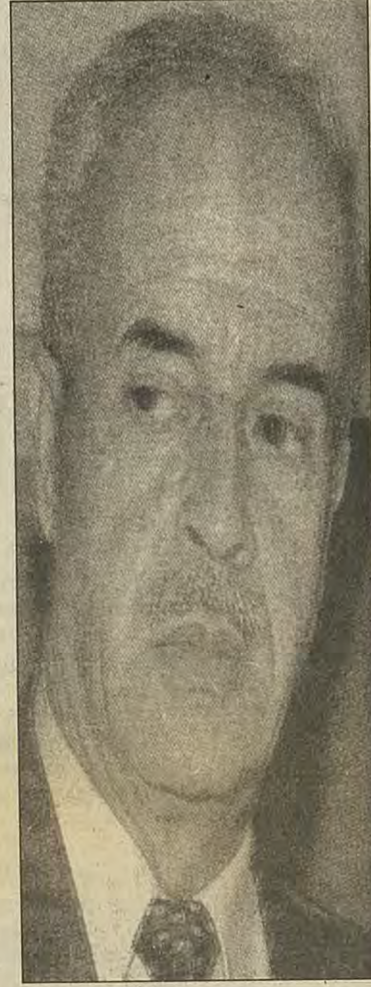
Ömrünü tamamlamış hükümetin Adalet Bakanı Ağar, haziran ayının son günlerine doğru önceki katı tutumunu terk ederek, tutuklu yakınlarıyla görüştü; bir anlaşma zemini yaratılması için heyet oluşturdu. Yeni bir genelge yayınlayarak kısmi iyileştirmeleri kabul etti, tutuklu temsilcileriyle görüşmelerin devam edeceğini söyledi... Ancak bütün bunlar önemli olmakla birlikte yasak savma türündendi ve zaten artık Ağar devreden çıkmıştı. Açlık grevi ise 40'lı günlere ulaşıyordu.

RP'ye biçilen rol ve ölüm orucu

Temmuz başında, RP lideri Necmettin Erbakan'ın başbakanlığında RP-DYP hükümeti kurulurken, Adalet Bakanlığı'na RP'li Şevket Kazan getirildi. Bu sırada Cezaevi Merkezi Koordinasyonu tarafından yürütülen ve 40'lı günleri aşmış süresiz açlık grevinin, 45. günden itibaren ölüm orucuna dönüştürüldüğü açıklandı. Koordinasyonu oluşturan DHKP/C, MLKP, TKP (ML), TKP/ML, Direniş Hareketi, TDP ve TKEP-L davasından tutuklular, gelinen aşamada süresiz açlık greviyle taleplerinin yerine getirilmeyeceğini düşünüyorlardı.

RP'nin hem devlet hem kamuoyu açısından ilk sınavı, 40'lı günleri aşmış cezaevi direnişi olacaktı. RP'lilerin ilk yaklaşımı oldukça olumlu görünüyordu; tutuklu aileleri, avukatlar ve İHD temsilcileriyle hemen görüşmeler yaptılar ve Kazan bu ilk görüşmelerde, "Bu işi çözeceğim, bana birkaç gün izin verin" dedi. Eskişehir Cezaevi'nin de gerekirse kapatılacağını söyleyen Kazan'ın yarattığı ilk izlenim, tutukluların ileri sürdüğü talepleri yerine getireceği veya en azından bir çözüm için ciddi adım atacağıydı. Ancak günler geçiyor, ölüm orucu 50'li günlere ulaşıyordu. Bu arada, Diyarbakır Cezaevi'nde cezaevi yönetimiyle tutuklular arasında yapılan görüşmelerde, istekler kabul edildi ve PKK'li tutukluların sürdürdüğü açlık grevleri son buldu. PKK'li tutuklular, Koordinasyon tarafından yürütülen eyleme destek amacıyla, 5'er günlük dönüşümlü açlık grevi yapacağını açıkladılar.

"Yeni bir dönem açıyoruz" iddiasıyla hükümete gelen RP'nin temel sorunu, yıllardan beri kamuoyuna sunduğu görüntüyle devlete sunmak istediği görüntü arasındaki çelişkiydi.



Devletin temel politikalarına uyumlu olduğunu gösterirken, bunu mümkün olduğunca kamuoyundaki görüntüsünü yıpratmadan gerçekleştirmek istiyordu. DYP ise hükümetteki rolünü, RP'yi devlet adına "kontrol" altında tutmak, "hiza"ya getirmek olarak belirlemişti. Ölüm orucu, RP'nin oportünist ve ilkesiz politikalarını, kamuoyunu oyalayacak tarzda sürdürmesine imkan tanımıyordu. Gerçek yüzünü göstermek zorundaydı.

Kazan'ın, RP-DYP hükümetinin güvenoyu almasından iki gün sonra, 9 Temmuz'da yayınladığı genelge bu nitelikteydi; ne devletin belirlediği politikadan vazgeçiyor ne de devlet gibi düşündüğünü göstermek istiyordu. Ağar'ın bütün genelgelerinin iptal edildiğini açıklayan Kazan, TMY'nın delinmesi anlamına gelen ayda bir açık görüşü kabul ediyordu. Kazan, bu tutumuyla cezaevlerindekilere, ölüm orucunu bırakmaları için zemin yarattığını düşündü. Öte yandan Eskişehir Cezaevi'ni kapatmayacağını, Bayrampaşa, Buca, Ümraniye cezaevlerine yeni tutukluların konulmayacağını ve sevk edilenlerin geri getirilmeyeceğini aynı genelgede dile getirdi. Böylece devlete de "politikalarınızı sürdürüyorum" mesajını vermek istedi. Bu, RP'nin hükümetteyken izleyeceği oportünist tutumun bir uzantısıydı.

Siyasi tutsaklar ya RP'nin bu durumunu görerek, bu oyunu kabul edip ölüm orucunu bırakacak ve bir süre beklemeye gireceklerdi ya da bedelleri ağır olsa da ölüm orucunu sürdürerek oyunu bozacaklardı.

Artık ok yaydan çıktı

Siyasi tutsaklar, ağır bedeller ödemek pahasına, ikinci yolu seçtiler. Genelgenin "politik bir hile" olduğunu, tecrit politikalarının aynen devam ettiğini açıklayarak, ölüm orucunu son vermeyeceklerini deklare ettiler. Siyasi tutsaklar açısından öne sürülen talepler, devletin Mehmet Ağar'la birlikte başlattığı yeni politikaya dur denilmesi anlamına geliyordu. Geri adım atıldığında devletin cezaevlerinde uygulamaya çalıştığı, tek tek tecrit ederek teslim alma politikasının yolu açılmış olacaktı; devlet geri adım attığında ise bu politika boşa çıkarılmış olacak, eski kazanılmış haklar korunacaktı. Eskişehir Cezaevi'nin açılması ve sevkler bu hesaplaşmanın odaklandığı noktalar olarak görülüyordu. Gerçekte ise rejimin bu teslim alma politikasını sonuna kadar götürmeye tahati olup olmadığı ise oldukça kuşkuluydu.

Ok yaydan çıkmıştı.

Bundan sonra, Şevket Kazan'ın ve RP'nin bir paçavraya döndüğü süreç başladı. Oyunu, tutsakların restiyle bozulan Kazan, dengesini kaybetti. Çok kısa sürede gerçek kimliğine, İslami geleneğin "kısasa kısas" kıyıcı kişiliğine döndü. Ağar'dan da ileri giderek, cezaevindekileri eğitmekten, onları ideolojilerinden arındırmaktan söz etmeye başladı. Şuursuzca demeçler veren Kazan, böylelikle cezaevleri tarihinde askeri cunta da dahil olmak üzere hiçbir hükümetin ve Adalet Bakanı'nın cesaret edemediği bir katliamın gönüllü yürütücüsü oldu.

Büyük medyanın, siyasi partilerin, "ölümleri durdur" dediği, hükümet ortağı DYP'nin sessizce kenara çekildiği ortamda, meydanda yalnızca Şevket Kazan kaldı. Kazan, aylardır süren açlık grevlerini bir katliamla kırmayı amaçlayan polis ve MGK politikalarının basit aleti oldu. Bunu göremeyecek kadar şuurunu yitiren Kazan, 40-50 kişinin ölümüne yol açacak bir operasyona hazırlandığı sırada, bizzat kendi Başbakanı tarafından durduruldu. Siyasi tutsaklar, devletin RP'ye biçtiği rolü ve RP'nin nasıl bu rolün gönüllü yürütücüsü olduğunu, onu bir paçavraya çevirerek gösterdiler.

Toplumsal muhalefet ve tutsaklar

Ölüm orucu direnişçileri, cezaevlerine yönelik saldırının toplumsal muhalefete karşı yürütülen topyekün saldırının bir parçası olduğunu ve ölüm orucunun da cezaevleri cephesinden saldırıya set oluşturmak amacı taşıdığını düşünüyorlardı. Onlar, toplumsal muhalefete katkıda bulunacak, topyekün saldırının önüne iradelerini ve çıplak bedenlerini süreceklerdi. Ve bunu yaptılar.

1 Mayıs'ın ardından başlayan ve toplumsal muhalefeti geri mevzilere itmeye çalışan devlet, ölüm orucu direnişiyle en sert tepkiyi cezaevlerinden almış oldu. Toplumsal muhalefet karşısında bu kadar sorumlu bulunan ve yaşamlarını gözlerini kırpmadan sunan siyasi tutsaklar karşısında, "dışarı"nın, asıl mücadele alanının, durumu neydi? Ölüm orucu eylemi değerlendirilirken, belki de en önemli soru bu olacaktır?

Başta, bizzat ölüm orucu direnişçilerinin bağlı bulundukları devrimci gruplar olmak üzere, toplumsal muhalefetin bütününün, bu dev eylem karşısında, etkisiz ve zayıf kaldığı, eylemin altında ezildiği görüldü. İçeridekiler, dışarıdakilerin çapını kat kat aştı.

Diğer yandan, topyekün saldırıya asıl yanıt vermesi gerekenler, tutsaklar değil, dışarıdaki devrimci gruplar, sosyalistler, demokrasi güçleriydi. Varlığını şu veya bu şekilde sürdüren, "özgür" koşullarda bulunan bu güçler, toplumsal muhalefetin yükünü kendi omuzlarına almaları gerekiyordu. Yalnızca bununla kalmayıp, artık çoktan içeridekilerin sorunu olmaktan çıkmış cezaevi sorununu, toplumsal muhalefetin sorunu haline getirmeliydiler.

Toplumsal muhalefet güçlerinin, ölüm orucundan kendi payına çıkarmaları gereken en önemli ders budur. Ve şimdi, devrimci gruplar, sosyalistler, insan hakları savunucuları; yıllar önce yüklenmeleri gereken bu görevi, bir an önce yüklenmeli ve içeridekilere "özeleştiri" vermelidirler.

Olmak ya da olmamak

Tektaş AĞAOĞLU

Kimi olaylar olur, bir toplumun - onu oluşturan her bir unsurun da, tek tek - meşrebini sergiler.

Canlar tükeninceye kadar vicdanı sızlamayan ya da sızladığıyla kalan herkes, hepimiz, neden sonra varılan çözüme sevindik mi, sevinmedik mi? Oysa "çö-

da hepimize ödettirilen bedeli içinde taşıyor. Varılan sonucun, ya da varılabilecek herhangi bir sonucun - ne olursa olsun - muhayyele yoksunluğuna, vicdansızlığa ve hamakata ödenen o bedele değdiği söylenebilir mi? Böylesi "çözüm" ler hepimizin çözümsüzlüğüdür. Herkesin hiç değilse susup, başını öne eğmesi gerekiyor.

Bazı şeyler, bırakınız bu kadarını, hiç olmamalıdır; olmaması sağlanmalıdır. Olduktan sonra ardından malumu enincі kez ilan edip afaki "suç duyuruları"nda bulunmak suçu üstünden atmak olmuyor mu?

Yalan dolan, siyasi hinlik ve devlet fetişizmi karmaşasından başı dönenlerin nin Mübarek Kandil Günü'ne dek kendilerine gelmediklerini bir yana koyalım. " Muhterem bir heyet "e uyum sağlama insiyakıyla kendi iddiaları arasında beynamaz oldular. Bundan çıkarılacak sonuçları Mazlumderli arkadaşların takdirine terkedelim. Hiç bir cana mal olmadan da olabilirliği bilfiil ispatlanan bir çözümü can çekişen insanların bir kez daha teslim alınması şartında gören, kaşarlanmış akıl ve ahlak hocalarını da kendi çok bilmişlikleriyle başbaşa bırakalım. Ne halleri varsa görsünler.

Ne ki, olayların seyri, toplumun meşrebinden bizim de nasibimizi aldığımızı gösterdi. En azından reflekslerimizin nasır tutmamış olduğunu söyleyebilir miyiz? " Bir şeyler " yapmak için çırpınmaktan ne yapılması ve nasıl yapılması gerektiğinde adeta son ana kadar karar kılamamış olmak bizim sorumluluğumuzdur.

Ne zaman yumurta kapıya gelmeden uyanık ve hazırlıklı olduğumuzu herkese ve kendimize göstereceğiz?



Yayla Ana'nın ölüm orucundaki oğlu nihayet 'bir yudum su' içti

Adları “Kayıp anası”, “Tutuklu anası”, “Şehit anası” diye geçen bu kadınların sonra tek tek adlarını öğrenmeye başladık. Sonra sloganları duyuldu. Yumrukları ya da elleri yukarı da kalkıyordu artık meydanlarda. Arabeskten popa atlayan bir çağın ortasında ve gözyaşının, ölümün medyada malzeme olduğu bir süreçte, birilerinin onların gözyaşlarını zumlamasına karşı belki de tepkiydi yumrukların havaya kalkması...50 yaşındaki Yayla ana bunlardan biriydi. Gittiği bütü eylemlerde etrafa bağırarak konuşuyordu. Polisleri gördüğü anda yüzlerine haykırıyordu... Günlerdir için yakan ateşi gözyaşlarına çevirmemek için müthiş direniyordu... Hep öndeydi. “Yavrularumuzu kurtarmaya geldük” diye bağırıyordu avazı çıktığı kadar..

'Gözümüzün yaşı kaşığımıza damladı..'

Ayla ÖNDER

Şu “ana” diye sesleniğimiz kadınlar... Gözyaşı ile özdeşleşen, bu ülkenin tarihinde ayrı bir sayfa açan kadınlar..

Bu ülkenin politik gençlerinin anneleri..

Kaygı ve acıyla geçen yaşamlarını artık dört duvar arasına gizlemeyen başörtülü, başörtüsüz kadınlar..

Dünyaya yeni bir insan getirmenin bedelini bilmeden, peşpeşe doğuran kadınlar..

Geleceği belirsiz ve gökyüzünü hep gri bir havanın sardığı bu topraklarda, o kadınların yüzü hep beyinlerimize kazındı..

İlk karşımıza çıktıklarında adlarını bile bilmezdik. Hepimiz “ana” derdik onlara.. Boynu bükük ve gözü yaşlı durdular hep karşımızda önceleri... Sessizlikleriyle kurdukları iletişim öyle güçlüydü ki.. Ağızlarından tek kelime dökülmedi ama öyküler yazıldı fotoğraflarının altına..

Sokağa çıkıp yanyana oturunca ne kadar çok olduklarını gördüler..

Artık sessizce ağlamıyorlardı dört duvar arasında. Sokağa çıkıyor haykırıyorarlardı..

Adları “Kayıp anası”, “Tutuklu anası”, “Şehit anası” diye geçen bu kadınların sonra tek tek adlarını öğrenmeye başladık. Sonra sloganları duyuldu. Yumrukları ya da elleri yukarı da kalkıyordu artık meydanlarda. Arabeskten popa atlayan bir çağın ortasında ve gözyaşının, ölümün medyada malzeme olduğu bir süreçte, birilerinin onların gözyaşlarını zumlamasına karşı belki de tepkiydi yumrukların havaya kalkması...

Onlardan birini ağlarken çok az gördüm.. Heryerde bağırarak konuşuyordu. Polisleri gördüğü anda yüzlerine haykırıyordu... Günlerdir için yakan ateşi gözyaşlarına çevirmemek için müthiş direniyordu... Hep öndeydi. “Yavrularumuzu kurtarmaya geldük” diye bağırıyordu avazı çıktığı kadar 50 yaşındaki ana..

Ve 69 gün süren ölüm orucu sürecinde o hep dışardaydı.

Ve ölüm orucu direnişinin sona ermesi... 12 kişinin bu direnişte yaşamını yitirmesi... Türkiye'yi sarsan bu direniş sona erdiğinde dergide bir anayla söyleşi yapmayı düşündüğümüzde aklıma ilk gelen o oldu. Geçen salı Okmeydanı'ndaki evine konuk oldum Yayla Ana'nın.

' Oğlum önce kayıptı'

Eve gittiğimde kocası Mehmet Tut'la karşıladılar beni kapıda. Yayla Ana bu

raton” diyebileceğimiz iki aylık süreci anlatırken daha da gerilere gitti Yayla Tut.

Yayla Ana, 1971 yılında İstanbul'a farklı düşlerle gelmişti.. Sivas'tan, Hafik'in Düver Köyü'nden göçe hazırlanırkan 3, 5 ve 8 yaşlarındaki üç çocuğu yanındaydı.. İkinci evliliğindendi bu üç çocuk..

(Onun anlattıklarını yazarken şivesini bozmaya kıyamadım)

“Ben iki evlüyüm kızım. Üç çocuk, beyimin eski hanımından var. Bu beyimden benim üç çocuğum var. İlk evlendiğim beyimden de bir oğlum var. Yedü çocuk büyüttüm ben canım.”

Şimdi oturdukları iki katlı bir evdi. Üst katta da kaynı oturuyordu. O zamanlar bir gecekonduydu.. Kocası belediyenin havagazı fabrikasında çalışıyordu. Kendisi de boş durmamıştı. Eve iş aldı. Kazak işledi tüccarlara.. O da yetmedi gecekonduyu tamamlamak için ev işlerine gitmeye başladı.

“Bir zaman gittim, onun - bunun temüzlüğünü yaptum. Amcan havagazındaydı emekli oldu 80'de. Şimdi de adamcağız yaşlandı çalışamıyor. 75 yaşında bugün adam. Durumu yok”

Yayla Ana'nın üç çocuğu evlendi zamanı gelince. Geriye kalanları da şöyle tanımlıyordu.

“Şimdi cezaevinde bir oğlum var. Bir oğlum daha var dışarıda. Bir de 9 yaşında kızım var.”

Cezaevindeki oğlunu anlatırken dört sene öncesine gitti..

“Benim bu cezaevindeki çocuğum aslında üç sene kayıp oldu. Nerelere gitmedim ki onu aramak için.. Valla yavrum nasıl anlatayım ben sana.. Karakollar mı deyim, hapisaneler mi deyim, ölü damları mı deyim (morglar), hocalar mı deyim.. Bilmiyok ne olduğunu. O kaybolduktan sonra bir gün bizim evi polis bastı. Dedi 'Oğlun aranıyor', dedik 'Niçin aranıyor, ne oldu bizim çocuğumuza, ne suç işlemiş?' 'Oğlunun başı belada' dedi polis. 'Oğlum ne suç işledi, adam mı öldürdü, banka mı soydu? Ne oldu da benim oğlum aranıyor' dedim. 'Bilmiyom kendisi bilür' dedü, getti polis.

Hüseyin 92'de kaybolduğu zaman 20 yaşındaydı. 95'in Ağustos'unun 9'unda meydana çıktı. Cezaevinde olduğunu öğrendik. İşkence vermişler dövmüşler, etmişler.

Gazeteden öğrendik işkencede olduğunu.. Komşular geldi bir gün. Dedi 'Yenge sağa bir şey söyleyeceğük. Hüseyin yakalanmış' dedi. Ben artık ne olduğunu bilmiyom. Oraya yığılı kalmışım. Şoka girmişim. Komşular beni ayılttılar. Babası dışardaydı geldi. Bizim evden bir cenaze kalkmış gibi oldu o gün. Ondan sonra amcanla cezaevine gittik.

Önce Aksaray Terörle Mücadele'ye gittik. 'Bizim bir çocuğumuz kayıbıdı. Bugün de gazeteden duyduk. Acaba bu çocuğumuz nerede' diye sorduk. (Allahtan 'Bizde yok' yanıtını almadı, Yayla ana)

'Biz oğlunu Ümraniye Cezaevine gönderdik' dediler. Biz de Ümraniye'ye vardık. O gün görüş yokmuş geri döndük.. Cuma günüymüş görüşümüz. Biz yine oraya vardık. Biz bir hayal mı, ruya mı ne olduğunu bilemiyom. Ben ağlamaktan gözümü açamadım. Çocuk zaten dinelmeye dermanı kalmamış. Çocuğumun, suçu olmayan çocuğumun üç tane kaburgasını kırmışlar. Ben ağlıyom. Çocuk 'Ben iyiyim anne' dedi. 15 dakika görüştük. Ondan sonra bir hafta geçti. Bir hafta olandan sonra bunlar gine açlık grevine gitti o zaman. İki ay biz çocuğu goremedik gine. Gediyok, varıyok yok. İki ay görmedik. En sonunda biz analar orada da olay çıkartık. Eğer ki dedim bana bugün burda çocuğumu gorsetmezseniz boğazıma ip alıp aha bu camlardan asılacağım dedim. Sonra araya insanlar girdi. Tamam haftaya çıkaracağuz görüşe dediler. Gene gettük. Çocuklar çıktı. Olmüş bitmişler. 95 Eylül ayıydı.

Gebze'deki cezaevine sevk ettiler onları. Bu sefer Gebze'ye gorüşe gedip gelmeye başladım.”

'Yukardakiler duysun..'

Bu son iki aylık süreci anlatmadan önce “İşte şimdi bildüğün gibi.

Iki aydur sokaklarda kalmalar, coplanmalar” diye özetliyor.

Artık hiç araya girmiyorum. Çünkü Yayla ana kendini çok açık anlatıyor:

Açlık grevinde biz orada çok yerde eylem yaptık. Gettuk Gebze'de gözaltına alındık. Polise dedim 'Sizinlen, halkınan benim bir ilişkim yok.' Polisiyle olsun, askeriyle olsun, halkıyla olsun benim heç bir ilişkim yok. Ben sesimi duyuruyom yukardakilere.. Biz yavrularımızı kurtarmak istiyok. Bu gün 40 gün oldu. Bir çözümünü bulamadık. Biz de artık sokaklara düştük dedüm. Tek bir ben olarak ta değil. Anneler İzmir'de olsun, her ülkede yola düştü. Sonra da onlara yapmaduklarunu bırakmadılar. Anneler cop yedi. Coptan sonra herifler köpek saldu, annelerin üstüne panzer sürüldü, annelerin üstüne su sıkıldı. Sonra anneler de açlık grevine girdi. Ölüm orucuna girdi. Anneler 'bizim çocuklar ölürse biz de ölek' dediler. Tamam çok anne var ama. Yüzde 30 anne anca yavrusuna sahıp çıktı. Emme gençler bize sahip çıktı. 'Siz hepimiz annemizsiniz' dediler.

Ama ben annelere dediğim zaman açlık grevinin 30 günü mü ne olmuştu. 'Gelin biz burda oturmayak gidelim, sokağa çıkalım' dedim. O zaman gitseydik biz bu şehitleri vermezdik belki.



Anneler için ben bir de şunu diyeceğim canım. Anneler sesini duyurmuyor. Anneler gidiyor, oturuyor, hiç bir yerde bağırmıyor, çağırmıyor. Bir slogan atıyor gidiyor. O zaman ettüğü sese de halk kör geçiyor.

Şimdi ben geçen cumartesi Beyoğlu'ndaki eyleme de gittim. Orada polise 'Yapman yavrum etmen, çocuklara da kıymayın, annelere de kıyman' dedim. Hiç biri ağzını açmadı bana. Ondan sonra Ercan Karakaş'a kavuştum. Dedim 'Efendim siz nerdesiniz bizim yavrularımız ölüyor. Bu yavrularımızı nasıl kurtarak. Neredesiniz' dedim. 'Gel gidelim konuşacağuk' dedi bağa.

Yavrularımızı kurtarun diye gettük 500 Evler Refah Partisi'ni bastuk. Orada bir adam varudu. Polise 'Bunlar bize Tanrı misafiri olarak geldi' dedi. Biz 'Eğer kü insan olan insanlar varsa bizim çocuklarımıza böyle yardumcu olsun' dedük. 'Çocuklarımızı kurtaracaksunuz' dedük. 55 güne girmişti ölüm orucu o gün.



Biz de bi dere görüyok.. Meliyik oraya koşuyuk. Bizim bütün halkımız böyle! Bi ben, bi sen değil.

Terörist kim olacak? Benim çocuğum bugün çıkmış diyo ki halka, 'Bugün ben bir ekmek yersem sen de ye, öteki de yesin' diyo. Valla bizim başımız terörist. Halk terörist değil.

Bu polise canım ben bi yönüyle mahana bulmuyom. Polis te senin gibi, benim gibi can taşıyo. Buna emir veriyolar. Polise vur derse polis vuruyor. Eğer ki polise vurma derse polis vurma diyor. (Kocası; ekmek yiyor ondan!)

Beni Gebze'de gözaltına aldılar. Ben Gebze'de polise dedim ki, 'Siz ne ediyonuz' dedim. 'Anneleri dövüyonuz, ediyonuz' dedim. 'Biz bundan ekmek yiyok' dedi.Son gün grev bittüğünde gine düşündüm essah mı olacak acaba, kurtulacak mı çocuklar. Daha halen benim içinde acı var. Daha da tam olaraktan sevinemedim. Çoğu ana yandı. Esker de getti öyle 16 dene.. 12 tane de bizim yavru öldü.

'Ben gurur duyuyom oğlumdan..'

Bu insanları ezmesinler, bu vatandaşların yavrularını ezmesinler.. Bütün anaların ciğerini yakmasınlar. Ben bunu istiyom.

Bana 'Kadın başına oralara gitme' deyenlere 'Ben giderim' dedim. 'Benim çocuğum ölüyor' dedim. 'Benim çocuğum öldükten sonra ben de ölürüm' dedim.

Bana bir şey demiyolar. 'Anne yürediğir savaşur' diyolar.

İnsan olan insanlar böyle diyo. Bana 'Sen terörist anasısın, militan anasısın' da dedüler. Ben gurur duyuyom oğlumdan. Hiç bir zaman utanmıyom. Oğlumun peşinde ben desteklerim de, peşi sıra da giderim.

Oğlum kendini bu yola koyduktan sonra ben de koyarım. Canım olsa canım, malım olsa malım...

İnsan olan insanlar gördüm, hayvan olan insanlar gördüm. Emme benim oğlum mücadelesinde haklıdır, emme benim oğlumu haklıyan yok. Benim oğlumu çoğu hor görüyor, haksuz görüyor. 'Senin oğlun bunu etmiyedi, gitmeyeydi' diyolar. Benim halkımdan yakın insanların çoğu benden soğudu.

Hiç hayatımda konuşmadum galabaluğa.. (25 Temmuz'da Sultanahmet Adliyesi önündeki eylem.) O zaman Adliye'de beni çukarttular gonuşmak için. Ben o zaman annelere 'Suskunluğu yıkın' dedim. İçimde acı var yavrum. İçimi döküp halka bağırmak istedüm. Halka sesimi duyurmak istedüm. Bu yavrular içerde ölüyor aç açına.

Hele o Bayrampaşa'da ölen bir çocuk varıdı. Kan kusarak öldü. Televizyonda gösterdi. Benim ciğerim gitmiş gibi oldum. Kuşların çırpınması gibi çocuk can verdi. (Altan Berdan Kerimgiller) Eğer ki onu öbür enneler seyrettiyse onların içi sızılar. Onlar bize bunu çektiriyolar, Cenab-ı Allah ta onların yavrularınu öyle çırpundusun.

O adam (Adalet Bakanı) eğer ki dindar olsaydı, vatandaşı 60 gün üstüne aç açına öldümezdi. Alahın verdiği canı Allah alırdı.

Ben Allaha hep dua ettim, 'Allahum bütün yavruları kurtar' dedim. Grev bittikten sonra gördüm hastanede gördüm oğlumu. Pazar günü gettim Gebze Devlet Hastanesi'ne. İçeri aldular.. Konuştuk, öpüştük. 'Ağlama anne zaferi kazandık' dedi. Ben ağlıyom. Sonra onu taburcu ettiler. Dün de gine cezaevine gittim. Aynı yeni yürüyen bebek gibi geldi. Ben meyva suyu götürdüm. Yavrum şu meyve suyundan bir iç görüm. Tamam anne içeceğüm, sen ağlama' dedi. Yanında iki tane arkadaşı vardı. Onu dutuyodu. 'Yavrum için eridi, yüreğinize bir nimet girdiğini göreyim, ölüsem artık gam yemem' dedim.

Şimdi yine gideceğüm. Hazırlık yapıyom. Onları beslüyeceğük iyileşmesi için.. Kemik aldum. Kayısı kompostası yaptım. Muz aldım. Tavuk aldım. Yarın goruş var. Çocuğuma verecem...

'Eğer canımız çıkarsa bırakuruk.. '

'Biz çocuklarımızı hiç bi zaman bırakmak, ezdürmek' dedük. 'Bizi coplasanuz da, öldürsenüz de bırakmak' dedük. 'Eğer ki canımız çıkarsa bırakuruk' dedük. Her bir şeyi göze aldum ben. Ölümü de göze aldım.

Şimdi benim siyasi olaylarla ilgim olmadu canım. Emme Gazi mahallesindeki olaylarda gittim.

Niçin gittim? Benüm halkım gitti, insanlarum gitti, oğlum gitti. Ben gine de insan olan insanlar giderse, halkım giderse gine de destekler, giderim.

Halkım, memleketim, ülkem şen ise ben de şen olurum. Eğer ki halkım bugün ağlar ederse ben burda oturup şenlememem..

Ben üç tane çocuk büyüttüm. Üç tane çocuğuma bir vurmadım, bir dövmedüm. Bir geydüğümden, bir yedüğümden ayurmadum. Liseye dek okuttum. Üçüne de düğün ettüm. Şimdi ben çocuklarım için canumu verürüm. Benden hoşnuttur onlar, ben de onlardan hoşnutum.

Şimdi canım biz bu evün içinde, o zaman evde önümüze bir cenaze yatmış gibiydi. 69 gün üstüne bizim buraya bir kazanımız kaynayup ta adamılan oturup ta bir tatlu dillen yemek yiyemedük. Boğazımızdan geçmedü. (Baba ağlıyor) Yedüğüsek gözümüzün yaşu kaşığımuza damlayarak yedük.

Benüm beyim oğlanın yanına gitmiyor. O gettügüse oraya öyle ağlıyor. Bır kere mahkemeye getmüştük. Oğlan ellerü, kolları bağlı geldi. Bu oturdu orda ağladı. Ben orada kriz geçürdüm. Adam heç gitmedi o günden sonra. Ben orda onu görmüyüm diyo. Dayanamıyo babası. Çocuk ta zaten bu ağladuğu zaman 'anne babamu getürme' diyo. Bana bağırabiliyor. Kızıyo bana niye ağlıyon diye. Babasına kızamıyor. Abisi de ölüm orucuna gideli bir kere gettü. O da aynu bir kere gördü. O da hüngür hüngür ağludu. Artuk o da getmiyo. Bizim işte aynı ben nasılsam yavrum nasıl çırpınır edersem bütün anneler öyledür. Askerin anası olsun, polisin anası olusun hepüsü benim gibi.

Canım ben 69 gün üstüne burda durmadum. Her pazar ertesi görüş oluyodu. Hep gettüm. Amma son on gündür goremedüm. On gün kalkamadı, gormedüm yavrumu.

Valla ben çok şoka girdim canım. Ben ne bileyüm söyleyemiyorum. Ben o zaman çok acı çektim. Heç kimse bilemez onu yavrum..

Gece hiç uyuyamadum yavrum. Rüyamda da devamlı ben oğlumu görüyodum. Devamlı polislerle, eskerlerle uğraşıyodum. Onların içinde geziyordum. Onlarlan barabar konuşma yapıyodum. Oğlumu da mapus dışında görüyodum da emme kavuşamıyodum. Hiç bi zaman kavuşamıyodum. Ya ayağımın ayakkabısını bulamıyom rüyamda. Acı çekiyom. Oğuluma gidiyim kavuşayım diyim kavuşamıyom.. Ya arabaya binim diyom araba kaçıyo önümden. Hep gordüm rüyada ama gavuşamadım.

'Bu 70 günde bol acı öğrendim..'

Sabah kalkınca ilk düşündüğüm benim oğlumudu, halkımıdı. Diyodum acaba ölecekler mi. Bu çocuklar şehit mi gidecek. Çocuklara ne olacak, baskın mı olacak.

Sabah 7' de dikiloyudum o zaman. Açıyodum televizyonu. Sonra radoyo habarlarını dinliyodum. Ondan sonra saat on oldu mu elime bir çanta alıp doğru sokağa çıkıyodum. Ya cezavine, ya eyleme..Ben bu 70 günde ne mi öğrendim? Ben bol acı öğrendim. Acı çektim ve halkımın acısını gördüm. Bu ülkünün (ülke) durumunu gördüm.

Zaten Türkiye batmış. Bugün de batmış, her zaman batmış. Heç birinden umudum yok. Halkımız bir koyun olmuş. Bütün halkımız bir koyun olmuş. Başta olan bir adam çoban olmuş, ağzımıza bizim bir tuz yediyor. Üç gün bizi susuz koyuyor.

Ölüm orucu direnişinin politik sonuçları ve ÖDP

Merdan YANARDAĞ

Cezaevlerinde 12 ölümle sonuçlanan direniş hakkında bir yorum yapmak erken bulunabilir. Ama yine de kimi sonuçlar üzerinden politik bir değerlendirme yapmak zorunludur. Zorunludur çünkü, devrimcilerin başlattığı bir eylem, uzunca bir süredir ilk kez Türkiye'nin gündemini pozitif anlamda belirledi.

Ülke müthiş bir gerilim yaşadı. Türkiye adeta ikiye bölündü.

Bu yazının sınırları içinde eylemi ve onun politik sonuçlarını bütün yönleriyle değerlendirip yorumlamak mümkün değil. Ben bu yazıda eylemi, Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin (ÖDP) bu dönemde takındığı tavırla ilişkilendirerek değerlendireceğim. Daha doğrusu bir ön değerlendirme yapmayı deneyeceğim.

Ancak, öncelikle şöyle bir "not" düşmekte yarar var: ÖDP, ölüm orucu direnişindeki devrimcilerle, geç de kalsa, etkili bir dayanışma kampanyasını örgütlemeye çalıştı. Oluşturulan komisyonlar, il ve ilçe örgütleri ile çok sayıda partili, son bir hafta içinde sabahlara kadar süren yoğun bir çalışma içine girdi. Anlaşma sağlanmasında önemli bir rol oynayan ve aralarında bazı aydınlar ile milletvekillerinin de bulunduğu "arabulucu heyet"in oluşturulmasında da ÖDP'nin payı büyüktü.

Yukarıdaki notu, yapacağım değerlendirmede kimseye haksızlık ve emeklerine saygısızlık etmemek için düşmeyi gerekli görüyorum.

Bu "not"tan sonra, eylemin politik sonuçları ve ÖDP'nin tavrı hakkında şunlar söylenebilir:

1- Açlık grevi ve ölüm orucu eylemleri, devrimciler ile devletin, Türkiye'nin özgürlükçü güçleri ile rejimin, ezenler ile ezilenlerin çıplak ve dolaysız bir kapışmasına, daha doğrusu mücadelesine dönüştü. Nesnel bir düzey sıçraması gerçekleşti. Cezaevlerindeki insani talepleri aşan bir moral ve politik anlam kazandı. Bir haksızlık yapmayı da göze alarak söyleyecek olursak; bu durum eylemcilerin bile başlangıçta kestiremeyecekleri ve belki de öngörmedikleri bir sonuçtu.

Mehmet Ağar'ın başlattığı ve Şevket Kazan'ın sürdürdüğü saldırı, aslında bir ara rejim hamlesiydi. Yargı ve infaz sürecini bütünüyle polis denetimine alma planının bir parçasıydı. Adli Tıp Kurumu'ndaki yeni yapılanma ile birlikte düşünülmesi gerekiyordu.

İşte ÖDP, daha önce rejimin bu yönelimini saptamış olmasına karşın, mevcut durumu kavrayamadı. Türkiye'deki bölünmeye uygun merkezi bir politika saptayıp, mücadele stratejisi oluşturamadı. Yaşananların sınıf mücadelesinin özgün bir biçimi olduğu görülemedi.

2- ÖDP eylemler sırasında bir "arabulucu" ve insan hakları örgütü gibi hareket etti. Devrimci bir parti gibi davranamadı. Herhangi bir yanlış anlamaya yolaçmamak için hemen bir şeyi belirtmek gerekiyor; elbette insan hakları ve özgürlükler için mücadele etmek ÖDP'nin programıyla da belirlenmiş asli görevleri arasındadır. Ve elbette ÖDP insan hakları için mücadele edecektir. Bizim en önemli işlerimizden biri de arkadaşlarımızın hayatlarını kurtarmaktır. Ancak, ÖDP'nin İHD'den veya bir hukuk bürosundan önemli bir farkı olmak durumundadır. O fark da siyasi parti olmaktır!

Türkiye'nin ikiye bölündüğü, kamusal vicdanın uyandığı bir momentte, ÖDP bir "arabulucu" gibi değil, bir "taraf" olarak hareket edebilmeliydi. Devrimci bir parti olmanın "olmazsa olmaz" koşuluydu bu. (Bunu, cezaevlerindeki bir kısım devrimcinin, ÖDP'ye gösterdiği "dayanışma" nedeniyle teşekkür telgrafı çektiğini bilerek yazıyorum.)

3- RP, Şevket Kazan aracılığıyla izlediği politika ile rejime "rüştünü" ispat etmeye çalıştı. Devletin "çelik çekirdeği"ne ve faşist güçlere, ülkeyi aynı onlar gibi yönetebileceğini, hatta daha da ileriye gidebileceğini göstermek istedi. Böylece RP'nin "sistemdışı" bir parti olduğu yolundaki palavra da bitti. Olağanüstü Hal uygulamasının ve Çekiç Güç'ün görev süresinin uzatılması ile Türkiye-İsrail askeri işbirliği anlaşması karşısındaki tavrı bu sonucu besledi.

Devrimcilerin açlık grevi, bedeli ağır da olsa (12 kişi öldü) RP'nin asma yaprağını indirdi. İslamcılarla ortak bir "gelecek projesi" oluşturmaya çalışan kimi solculara da herhalde iyi bir ders oldu.

4- RP hükümeti ilk politik yenilgisini bu eylemle aldı. Açlık grevi 70'li günlere yaklaştığından bir anlamda toplumsal vicdan uyandı ve İslamcı cephe çatladı. Mazlum-Der ve bazı İslamcı yazarlar hükümeti eleştirdi. Türkiye'nin özgürlükçü, devrimci ve sosyalist güçleri ağır bir bedel ödeyerek de olsa mücadeleyi kazandı.

5- ÖDP olaya müdahale etmekte geç kaldı. Bir refleks yitimi gözlendi. Eylemi, "bazı radikal gruplar ile devletin düellosu" gibi gören bazı parti içi eğilimlerin bu gecikmede ve politikasızlıkta etkisi oldu.

Cenazelerin sahiplenilmesinde kararsız davranıldı.

Kuşkusuz bu durumun oluşmasından, açlık grevi ve ölüm orucu gibi eylemlerin olup olmadık yerde ve sık sık kullanılmasının ve bu eylem türünün aşınmasının da payı vardı. Bu eylemlerin giderek solcuların imhasına dönüştüğünü düşünenlerin sayısı hiç de az değildi. Her iki yaklaşımın da (aşınma ve imha) tartışılmaya değer yanları var. Ancak bu tartışma başka bir zaman ve zeminde yapılmak durumundadır.

6- Başlangıçta toplumda inanılmaz bir duyarsızlık yaşandı. İnsanların bilinçlerinin nasıl kuşatıldığı, akıllarının nasıl teslim alındığı ve rejimin hangi boyutta bir ideolojik hegemonya oluşturduğu görüldü. Sosyalistlerin, devrimcilerin ve insan hakları savunucularının, ülkenin ilerici, demokrat ve özgürlükçü potansiyelini bile harekete geçirmekte ne kadar zorlandıkları somut olarak yaşandı. Sosyalistlerin örgütsüzlüğü, topluma ulaşılacak kanalların yetersizliği, yeni araçlara olan ihtiyacı ve medyanın kuşatmasını yaracak bir atılımın gerekliliği ortaya çıktı.

Herşeye karşın, salt insani kaygılarla da olsa, belli sınırları aşacak ölçüde bir toplumsal vicdan uyanışı ise umut vericiydi.

Sonuç olarak ÖDP, bütün olumlu çabalarına karşın, 22-23 Haziran 1996 tarihli Parti Meclisi toplantısında yaptığı politik durum değerlendirmesine ve öngörülerine uygun bir mücadele hattı oluşturamadı. ÖDP, büyük ve kapsayıcı bir parti gibi hareket edemedi. Belki daha önce davranılsaydı daha olumlu bir sonuç (daha az ölüm ya da sıfır ölüm gibi) elde edilebilirdi.



Sultanahmet Adliyesi önündeki eylem en büyük gösteriydi. ÖDP'de bu eylemin örgütleyicileri ve katılımcıları arasında yer aldı.

ÖDP Cezaevi Komisyonu Üyesi Bülent Forta:

Cezaevleri konusunda toplumun hafızası olacağız

Haber Merkezi- Açlık grevlerinin başlamasının hemen ardından ÖDP merkezi düzeyde bir komisyon oluşturmuştu. Başkanlık Kurulu'ndan bir, MYK'dan üç ve İstanbul il yönetiminden de üç kişinin içinde yer aldığı bu 'Cezaevi Komisyonu' süreci yakından izledi ve partinin eylemini yönlendirmeye çalıştı. Bu komisyonda yer alan Başkanlık Kurulu üyesi **Bülent FORTA** ile açlık grevi-ölüm orucu sürecini, ÖDP ve genel olarak toplumsal muhalefetin durumunu konuştuk.

Cezaevi Komisyonu ne zaman ve nasıl oluştu?

Aslında böylesi bir komisyonu parti olarak biz çok daha önce, son açlık grevleri başlamadan önce kurmalıydık. Bunu düşündük de. Çünkü bu sorun her zaman için toplumun gündeminde. Ama o zaman komisyonu daha çok hukukçular, illerin ve ilçelerin kendisinden halletmeye çalışıyorduk. Sonra iki ay kadar önce açlık grevleri başlayınca merkezi olarak ve partinin politik faaliyetini yönlendirmek üzere bu komisyonu oluşturduk.

Komisyon durumu nasıl değerlendiriyordu?

Açlık grevi- ölüm orucu sürecinde tutuklu ve hükümlülerin demokratik haklarını kazanabilmeleri için komisyon uygun bir strateji geliştirdi ve bunu partinin genel stratejisi ile uyumlu halde gerçekleştirmeye çalıştı. ÖDP, bütün insan hakları ihlalleri karşısında geliştirilen tepkinin ve mücadelenin esas olarak sivil örgütlerden inisiyatif almasını, bunların denetiminde gitmesini, bunu gözeten bir yerden sürece müdahale edilmesini siyaseten doğru bulan bir parti. Yani bu işlerde bir nevi partinin ismi önde olsun, parti bunlara damgasını vursun gibi düşünerek hareket etme anlayışımız yok. O nedenle, sivil örgütlerin yapabileceği bütün eylemlere aktif bir katılım ve destek sağlamaya, partiyi bu eylemlere yönlendirmeye çalıştık. Dolayısıyla İHD, ÇHD ile sürekli ilişkilerimiz oldu. Onların bütün kitlesel eylemlerine, protesto eylemlerine, toplantılarına katıldık. HADEP gibi partiler de dahil oldu bu sürece. Bu süreç esas olarak böylesi bir koordinasyon etrafında yürütülmeye çalışıldı.

İstanbul dışında diğer illerde de örgütlenme oldu mu?

Özellikle cezaevleri olan bütün illerde komisyonlar oluşturulmasını ve tutuklu aileleri ile tutukluların pozisyonunun takip edilmesini ve sivil örgütlerin çıkartacağı takvime tabi olunmasını söyledik.

Kendi üyelerimiz için faks çekme eyleminden tutun da çeşitli yerlerde telgraf çekme eylemlerine kadar o günkü eylemlilik düzenindeki herşeye katıldık. Partililerin katılmasını teşvik ettik.

Eylem anlayışı ve tarzı açısından soruna yaklaşımınız neydi?

Kitle eylemlerinin yanı sıra 'dip-

Vicdanları, bilinçleri ve de köhnemiş yapıları sarsan 70 gün

Ercan KANAR

27 Temmuz 1996 saat 22.30 haksızlıkları, hukuksuzlukları, duyarsızlıkları, yasakçıları bedeli çok ağır olsa da kovalayan amansız ve ürpertici bir koşunun şimdilik buruk, acımtırak bir sevinçle noktalayan bir mola saatiydi.

Adeta 70 günlük bir deprem yaşandı. "Cezaevlerinden bana ne" diyenlere de cezaevi gerçekliği zoraki konuk oldu. Herkes kendi penceresinden haklı haksız kendisine payeler çıkararak depremi hissetti. 70 günün en acı tokadı da daha iyi bir dünya mücadelesinin yolcusu 12 insanın en doğal, yasal, meşru asgari bir hak için ölmek zorunda kalmasıydı. Hayır, hayır, devlet tarafından öldürülmesiydi. Ve onlarca insanında bitkisel yaşamın sınırına gelmesiydi.

Köleci sistemden itibaren yüzlerce yıl mücadelesi verilen adil yargılanma ve savunma hakkının, 400 yıl önce yasalara, 200 yıl önce bildirgelere, 100 yıl önce ulusalüstü sözleşmelere geçen koşulları, gerekleri Türkiye hükümetleri tarafından Ağar ve Kazan genelgeleriyle çiğnenmiş, sanıksız, avukatsız, yani savunmasız yargılama yolu açılmıştı. Bu genelgelerle militarist ve otoriter cumhuriyetin doğasında bulunan intikamcı ve zindancı infaz anlayışı had safhaya çıkartılmış, tecrit, tutuklu ve hükümlüye dayak, ailelere eziyet, tutuklulara kesin hükümlü muamelesi, insanları zorla ajanlaşmaya, itirafçı olmaya zorlamak sistemleştirilmişti.

'Cezaevi ideolojisi'

Büyük çoğunlukla resmi ideoloji içerdekilere karşı kin ve nefret duygularıyla koşullandırılmıştı. Devlet dışardakine, içerdekine karşı "kısasa kısas" ruhi şekillenmesini aşılamıştı. Hele içerdeki siyasi ise, sokaktaki insan, cüzzamlı gibi içerdekinin sorunlarından uzaklaşmış, o sorunlara duyarsız kalmak için oto zırh yaratmıştı. Sokaktaki insan böyleydi de, kocaman yargıçlar, savcılar, politikacılar, öğretim üyeleri farklı mıydı sanki? Yargıladığı insanlara, gözü önünde jandarma dayak atarken bu hazretler başlarını çevirmeye alışmışlardı. Hatta çoğu onaylıyorlardı da. Çünkü onlara göre 'devlet kutsaldır', içeri düşen ise adliler de dahil, hele hele siyasiler 'toplumun düşmanı'dırlar. İçerdekilerin hakları onlara göre olamaz, burunları sürtürülerek dersleri verilmeliydi.

İşte bu cezaevi ideolojisi cezaevlerini bir azaphaneye çevirmişti. Devlet 'tutuklu ve hükümlüler için uyulması zorunlu ulusalüstü asgari standart kurallar'a aykıra olmasına rağmen sürekli cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin bedenlerine ve beyinlerine karşı terör ve her türden müdahale estirdi. Tutuklulara kesin hükümlü muamelesi yaparak masumluk karinesini çiğnedi. Israrla tutuklu-hükümlü ayrımını mevzuata yansıtmaktan kaçındı. Cezaevlerindeki insanların kaderi infaz koruma memurlarının, yeterli eğitimi olmayan cezaevi yöneticilerinin, özellikle de şartlandırılmış jandarma görevlilerinin vicdanlarına terkedildi. Bir hukuki denetim mercii yani infaz yargıçlığı, her türlü idarenin tasarruflarını denetleyecek bir yargı denetimi yıllardır kurumlaştırılamadı.

Cezaevlerinde iki başlı yönetim

Baskı ve zulmü daha da artıran iki başlı yönetime bir türlü son verilemedi. Hem adalet bakanlığı, hem içişleri bakanlığı cezaevleri üzerinde sınırları belirsiz bir yetkiye sahip. Bu iki bakanlık her problemde içerdekilerin yaşamı üzerinde satranç oynar gibi topu her birbirlerine atageldiler.

Yine düşünce, inanç ve suç tiplerine göre hükümlüler arasında ayrımcılık yapıldı ve siyasi hükümlüler adlilerin yararlandıkları bir çok haklardan yoksun kılındılar.

İşte böylesi kötü altyapısı olan cezaevi politikalarına, MGK'nın siyasi muhaliflere ilişkin savaş politikaları da kumanda edince, sık sık siyasi mualiflerin yoğun olarak konakladığı Bayrampaşa, Buca, Ulucanlar, Diyarbakır gibi cezaevleri hasım alındı. Buraları topluma–büyük medya vasıtasıyla da– herşeyin nedeni "şer odakları" gibi gösterilmeye çalışıldı. Öyle ki, adli bölümdeki olaylardan, hatta adli tutuklularla jandarma, mafya ilişkilerinden kaynaklanan olaylar sonrası dahi siyasiler kamuoyuna sorumlu olarak gösterildi. Gözaltına alınan insanlara içerdekilerden emir aldıklarına dair tutanaklar imzalattırıldı.

İktidar ve ideolojik aygıtlarınca, açlık grevlerine neden olan zulüm genelgelerinin çıkartılması için her türlü ortam hazırlanmıştı. Onun içindir ki 25 Nisan'da Diyarbakır'da ilk açlık grevleri başladığında, kamuoyu önce vahameti hissedemedi, ilgilenmedi. Gidişatı hisseden tutuklular, aileleri, tutuklu avukatları, İHD ve ÇGD idi. Türkiye yıllardır cezaevlerinde en çok açlık grevi yapılan devletlerin başında geliyordu. Ve 1981'den bu yana– son ölümlerle birlikte– cezaevinde açlık grevlerinden dolayı yaşamını yitirenler 27'yi bulmuştu.

Dünyanın en kalabalık ölüm orucu eylemi

6, 8, 9 Mayıs genelgeleriyle birlikte açlık grevleri tedricen yaygınlaştı. Mayıs ayı sonlarında 1500'e ulaşmış, Haziran ayında 2000 sınırına yaklaşmıştı. Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 29 Mayıs'ta ve 31 Mayıs'ta Urfa Kapalı Cezaevi'nde güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen operasyonların ardından açlık grevleri önce Diyarbakır olmak üzere belirli cezaevlerinde ölüm oruçlarına dönüştürüldü. Bayrampaşa, Ümraniye ve Sakarya cezaevlerinde açlık grevi yapan 65 tutuklu eylemlerini 3 Temmuz'da ölüm orucuna dönüştürdüler. 7 Temmuz'da Buca, Bursa, Eskişehir, Çanakkale, Gebze, Aydın, Çankırı, Ankara, İskenderun, Malatya, Bartın, Yozgat, Konya cezaevlerinde bulunan bir grup tutuklu da ölüm orucuna dönüştürdüler. Ölüm orucunun 66. gününde ölüm orucu yapanların sayısı 269'a ulaşmıştı. Belki de ilk kez dünyada bu yoğunlukta yaygın bir açlık grevi ve ölüm orucu yaşanıyordu.

Dışarda da aileler, insan hakları savunucuları, demokratik kitle örgütü temsilcileri çeşitli etkinliklerle birlikte açlık grevlerine de eşlik ederek konuya duyarlılık sağlamaya çalışıyorlardı.

Gelişmelerin içyüzünü bilmeyen, bilmek için çaba sarfetmemiş olan "çok bilmiş"' Vivet Kanetti gibilerin gazete sütunlarında saldırdığı tutuklu avukatları daha ilk günden yetkilileri, kamuoyunu uyarmaya çalıştı. Açlık grevleri ölüm orucuna dönüşmeden önce aileler, tutuklu avukatları, İHD, ÇHD taleplerin yasallığını ve meşruluğunu, haklılığını herkese iletmek için azami gayret sarfettiler. Bu süreçte baroların gerekli diriliği göstermediği açıktır. Mecliste grubu bulunan siyasi partilerin vurdumduymazlığı açıktır. Yargı organlarının hukukdışı tutuma seyirci kaldığı açıktır. Sendikaların gerekli duyarlılığı üretimden gelen güçle birleştirmeyi düşünmedikleri açıktır.

Açlık grevleri ölüm orucuna dönüşüne kadar, çözümden sonra havalara girenlerin bir kısmı da dahil, toplumun büyük çoğunluğu sessiz kalmıştır.

Adalet Bakanı diyalogtan kaçındı

Belki de ilk kez Adalet Bakanlığı tutukluları muhatap almak istememiştir. Açlık grevleri ölüm orucuna dönüştükten sonra da Adalet Bakanı ısrarla diyalogdan kaçınmıştır. İçişleri Bakanlığı cezaevi problemlerini, taleplerini yetkililere ve kamuoyuna iletilmesini amaçlayan tüm etkinlikleri zorbalıkla engelledi. İlk ölüm olayından 10 gün önce İHD adına Başsavcılık vasıtasıyla yaptığımız makul çözüm önerisi eğer kabul edilseydi, ölümler olmadan hakkaniyete uygun bir neticeye acılar yaşanmadan ulaşılacaktı. Adalet Bakanı ilk ölüm olayı olduktan (21.7.1996) tam 5 gün sonra,

lomatik temaslar' olarak adlandırılabilecek ilişkilerin, görüşmelerin ihmal edilmemesi gerektiğini düşünüyorduk. Örneğin cezaevleri ziyaretleri... Orada ölüm orucunu veya süresiz açlık grevini sürdüren çeşitli komün temsilcileri ile konuşmak, taleplerini öğrenmek, bunları kamuoyunda dillendirmek. Ve onlarla sürekli bir irtibatı sağlamak.

Resmi yetkililerle yaptığımız ise şuydu; bütün il başkanlarımıza, cezaevlerinin olduğu yerlerde başsavcılıklarla heyetler halinde görüşmek için girişimlerde bulunmalarını, görüşmelerini bildirdik. RP'li milletvekillerine fakslar çektik. Bu olaya müdahale edilmesi gerektiğini söyledik. Bu arada Adalet Bakanlığı ile iki- üç kez görüşme sağlamaya çalıştık. Bir kere çok kısa bir görüşme yapılabildi. Bunun dışında çeşitli yerlere resmi müracaatlarımız oldu. Bütün sivil örgütleri cumhurbaşkanı ve diğer kesimlerle görüştürme doğrultusunda baskılarımız oldu. Onun dışında hükümet kanadının da ötesinde islamcı aydınlarla ilişkiye geçildi. Bu arada bütün köşe yazarlarına mektuplar yollandı. Tek tek konuşuldu.

Adalet Bakanı'nın ölümler olduktan sonra yaptığı açıklamada bir tür operasyon sinyalini aldık ve Gebze üzerinden işin çözülebileceği işaretini de aldık. Yaşar Kemal, Zülfü Livaneli gibi aydınların, İHD ve diğerlerinin bu konuda arabulucu olacağını düşündük. Ve ÖDP olarak Oral Çalışlar'ı aradık. Sorunun çözüleceği gün RP'den Bahri Zengin'le konuştuk. CHP'den Ercan Karakaş'ı aradık, onunla konuştuk. Ve Gebze üzerinden sorunun çözülebilmesi için müdahale etmemiz gerektiğini ifade ettik.

Diplomatik temaslar açısından durum ve yaptığımız girişimler bunlardı. Öte yandan sorunun çözümü için ÖDP'nin gerçekten bir kitle gücü yığabilecek eylemlere hazırlıklı olmasını ve gelişen kitle eylemlerinin içinde yer almasını sağladık.

Bence bu süreçte en kitlesel eylem Sultanahmet Adliyesi'nin önündeki eylemdi. ÖDP bu eylemin içersinde doğrudan yer aldı ve biraz önce sözünü ettiğim İHD'yle, ÇHD'yle oluşturulan platformdan doğru bunu örgütlemeye katkıda bulundu. Ve çeşitli çevrelerden insanların buraya katılması için yoğun çaba gösterdi.

Benzer iki eylem Ankara'da da gerçekleştirildi.

Bunların dışında herkesin olduğu yerden katılabileceği tepki biçimleri, eylem türleri geliştirmeye çalıştık; siyah kurdeleler bağlanması, siyah elbiseler giyilmesi, parti binalarına siyah pankartlar asılması, parti binalarının önlerine standlar kuurulması, kapı kapı dolaşarak imza toplanması, Türkiye çapında bir bildiri dağıtılması gibi...

Bu arada ÖDP'ye ilişkin eleştiriler de var. Soruna farklı yaklaşanlar olmadı mı?

Evet, cezaevi problemini çok öne çıkartmamayı düşünen arkadaşlar da vardı. Ama bu süreçte cezaevleri problemi Türkiye'nin gündeminin merkezine oturdu. ÖDP'nin bunun dışında kalma ihtimali yoktu. Partinin yaklaşımı çok netti; insanların ideolojik düşünceleri ne olursa olsun, ne tür işlerden yargılanıyor olurlarsa olsunlar, insani taleplerini gerçekleştirme noktasından yaklaştı.

ÖDP'deki başat eğilim şuydu; sokağa çıkalım ama gerektiği gibi çıkalım... Gerektiği kadar büyük bir kalabalıkla çıkalım. Sokak fetişizmi üzerinden çıkmayalım. Bazıları sokaktan uzak durulması eğilimindeydi. Bir kısmı ne olursa olsun 15 - 20 kişilik gruplarla sokağa çıkalım şeklinde düşünüyordu. Bence doğru olan kitlesel bir şekilde sokağa çıkabilmeyi bir eylem tarzı olarak ortaya koyabilmekti. Ve ÖDP bunu gerçekleştirdi. Ve hem sokağa çıkılabileceği, hem de etki yaratabileceği görüldükçe katılım ve eylemlerin genişliği de arttı. Bu süreçte bir çok eylem ortak bir potaya döküldü diye düşünüyorum.

ÖDP'nin bu süreçte gösterdiği performanstan memnunsunuz...

ÖDP bu süreçte son derece olgun, son derece doğru bir yerden bu eylemlere müdahil oldu. İkincisi etrafındaki güçleri harekete geçirmekte, bir kamuoyu baskısı yaratmakta bence ÖDP'nin hiç küçümsenmeyecek bir gücü ve etkisi olduğu ortaya çıktı.

Ortadaki vaka, ÖDP'nin kendi reklamını yapmasından daha büyük bir vakaydı. Yani bizim derdimiz bir toplumsal muhalefet hareketinin mayalanmasıydı. Duygu kadar akla da ihtiyacımız vardı bu süreçte. ÖDP bütün bu süreci hem insani noktadan duygusal, hem de politik olarak akıl dolu bir şekilde gerçekleştirdi diye düşünüyorum.

Olumsuzluk veya eksiklik olarak neden söz edebilirsiniz?

Olumsuzluklar da oldu tabii. Bence bu süreci ve eylemleri partinin il örgütleri, partinin MYK'sı tamamen cezaevi komisyonuna bırakmamalıydı. Biz il örgütleri kanalıyla, MYK kanalıyla bütün örgütü aynı politik hat etrafında dizebilme konusunda çok fazla çaba sarfedemedik. Aslında doğrusunu söylemek gerekirse sorunun çözülebileceği gibi bir umut da vardı bizim içimizde. Ölümler başlamadan önce böyle düşünüyorduk.

Ama12 kişi öldü. Yüzlerce insan son derece anti-demokratik, baskıcı, otoriter bir bakış açısıyla ölüme sürüklendiler. Biz artık bütün bu sürecin ve mücadelenin bir tür sürekli hafızası olmayı düşünüyoruz. Şevket Kazan, Mehmet Ağar bütün bu süreçte takındıkları tutumun hesabını verecek, vermeli. Parti olarak bu işin peşini bırakmayacağız.

Devlet bu süre içinde o kadar çok yalan söyledi ki. ..Yani bu kadar çok kendi halkına yalan söyleyen bir devlete cezaevindeki insanların güvenliği bırakılamaz diye düşünüyoruz...

25.7.1996'da lütfen yetkili bir heyeti cezaevine gönderdi. Bu heyet de sabırlı ve anlayışlı bir müzakere yürütmeden alelacele akşam Ankara'ya döndü. 26.7.1996 tarihinde ise Adalet Bakanı herkesin tüylerini diken diken eden, çok sayıda insanın ölümüne yol açabilecek, gerçekleri tersyüz eden, fiili katliam anlamına gelecek operasyon sinyalini verdi.

Bakanlığının ilk günlerinde uzlaşmaya açık gibi bir mesaj veren Adalet Bakanı, ilerleyen süreçte MGK'nın askeri olmuş, tipik bir 'kemalist devlet mantığı' sergilemeye başlamıştı. Kamuoyuna doğruların yerine hayali kurgular deklare ediyordu. Ölüm orucunda bulunanların örgütler tarafından bilinçli olarak infaz edildiğini, tutukluların taleplerinin "esir statüsünün" kabul edilmesi olduğunu uyduracak kadar kendinden geçmişti. Oysa ölüm orucunda bulunanların talepleri o kadar açık, yasal, meşru ve sade idi ki...

Tutukluların talepleri...

Tutukluların talepleri, yargı alanlarındaki il sınırlarındaki cezaevlerinde tutulmaları, kötü uygulamaların son bulması, zorla itirafçılık dayatmalarının, ailelere kötü muamelelerin son bulmasıydı.

Her nedense kamuoyuna medyanın göstermek istemediği girişimle, yani 27.7.1996 günü İHD'nin girişimiyle sabah saat 8 civarında kopan diyalog tekrar başladı. Saat 13'de İHD ve ÇHD'den oluşan 5 kişilik bir heyetle makul bir çözüm için cezaevine giderek yoğun bir müzekere atağına kalktık. Bu müzakerelere saat 16.30'dan itibaren RP İstanbul Milletvekili Mukadder Başeğmez, saat 17.30'dan itibaren Eşber Yağmurdereli, Yaşar Kemal, Zülvi Livaneli, Ercan Karataş, Halil Ergün ve bazı avukatlar da katıldılar. Tüm cezaevi problemleri tutuklularla tüm ayrıntılarıyla görüşüldü. Bizzat tutukluların savcıya ve müdüre sorularıyla bakanın kamuoyuna söylediği bir çok hususun doğru olmadığı heyet tarafından saptandı. Tek tek tüm koğuşlara girilerek açlık grevlerine katılanların kendi iradeleriyle katıldığı, bizzat görüşmeleri yürüten heyet tarafından saptandı. İçerde ne barikat vardı, ne de erzak yığını. Gencecik insanlar en doğal hakları için kendi iradeleriyle toplumun duyarsızlığını protesto ederek, belki toplumu da uyarmak için ölüme yolculuğa çıkmışlardı. Devletin, insanların ölümü temelinde politika üretmesi, muhalifleri de toplumun duyarsızlığı sonucu canlarını ortaya koyarak politika üretme gibi düşündürücü trajik bir konuma sok-

27 Temmuz gecesi saat 23'e doğru...

Saat 23'e doğru tutukluların ve heyetin azami gayretleriyle, depremin önemli sarsıntıları yavaşlamaya başlamıştı. Devlet tarafı imzalamasa da, öz olarak heyetin devletin önünde onaylamasıyla, imzaladığı tutanak 300 sene önce tüm dünyanın kabul ettiği hakların bir teyidi anlamını taşıyordu. Tutukluların haklı olduğu kabul edilmişti. Tutuklular yargılandıkları mahkemenin bulunduğu il sınırlarındaki cezaevlerinde tutulacaktı tüm Türkiye'de. Diğer taleplerin insani istemler olduğu da kabul edilmişti. Tüm talepler açısından kalıcı ve yazılı düzenlemeler yeni bir genelge hazırlanarak derhal uygulamaya sokulacaktı. Cezaevinden saat 23'e doğru az önce gözümüzün önünde kaldırılan ölünün töreninin yarattığı duygu ve düşüncelerle, bir yandan da varılan çetin müzakere maratonunun neticesinin buruk, acımtırak sevinciyle, ama en önemlisi de 12 insanımızın ölmeden neden bu neticeye ulaşılamadı sorusunun hüznü ile basının önüne çıktık.

Kimsenin show yapmaya hakkının olmadığı, herkesin ders çıkarması gereken bir süreç başlıyordu. Asıl bundan sonra demokratikleşme için yapılması gerekenler vardı. Kimsenin tutukluların bedeni üzerinden paye çıkartmaya hakkı yoktu. Hele devlet... O zaten suçluydu. Tüm yaşananlar boyunca İHD, ÇHD ve tutuklu avukatlarının insanca çözüm için verdikleri katkı görevini, büyük medyanın, hatta basına röportaj yapan bazı dostların da bireysellikleri aşamayarak gözardı etme çabaları da bu buruk sevinçte görülen ayrı bir çirkinlikti.

Başta tutuklular, aileler, kurumlar ve demokrat camia gayret sarfederek en doğal hak tekrar kazanılmıştır. Şimdi bu gaspedilmemelidir.



'Dışarı'dan 'içeri'ye candan merhaba...

Bakanın anlaşma sonrası açıklamaları vahimdir. Provokatif açıklamalardır. Bu mantığın baş aktörleri Kazan ve Ağar istifa etmeli, etmiyorlarsa görevlerinden alınmalıdırlar. Ölümlerden ve bitkisel yaşamlardan sorumlu olanlar yargı önünde hesap vermelidir.

Deprem dışarıyı içerden daha çok sarsmıştır. Olumlu dersler vardır. Sivil toplum kurumlarının önemi anlaşılmıştır. Resmi ideolojinin ikiyüzlülüğü ortaya çıkmış, sorgulanma süreci hızlanmıştır. Müzakere ve diyaloğun önemi ortaya çıkmıştır. Aydınların salon süsü olmaması, halkın sesi olması gerektiği daha bir kavranmıştır. Dışarı, içeriye belki de ilk kez candan merhaba demiştir.

Bu merhabadan başlayarak kalıcı adımlar atılmalıdır. 'Cezaevleri İzleme Komisyonu' bunun ciddi bir adımıdır. Bu komisyon tüm cezaevlerini, problemlerini, adli-siyasi ayrımı yapmadan, sol-sağ ayrımı yapmadan izleyecek, olması gerekenler yönünde ilgili her kesime seslenecektir. Dışarı içeriye sahip çıkacaktır. Sahip devlet değil, toplumdur. İçeri ile dışarının özgürlüğü, mutluluğu aynı hattadır. Bu izleme komisyonu anlık bir heves olarak değil, kalıcı çalışmalı, her türlü katkıya açık olarak demokratikleşmeye katkıda bulunmalıdır.

Sorun kahramanlık, ölümler üzerinde politika yüretmek değildir. Sorun toplumsal sorumluluğu benliğimizde duymak, ölümler olmadan çözümler üretebilmektir.

Acil problemler çözüm beklemektedir. Tedaviler gerektiği gibi yapılmalıdır. Cezaevlerinde zulüm bitmelidir. Tüm cezaevlerini kapsayacak hukuka uygun, insani çözümler yazılı, kalıcı bir mevzuata dönüşmelidir.

Önemli toplumsal problemlerde, devlete bağlı kullar gibi değil, doğrulara, insan haklarına bağlı sivil toplum iradesi, sivil itaatsizlik ruhuyla her kesim ayağa kaldırılmalıdır.

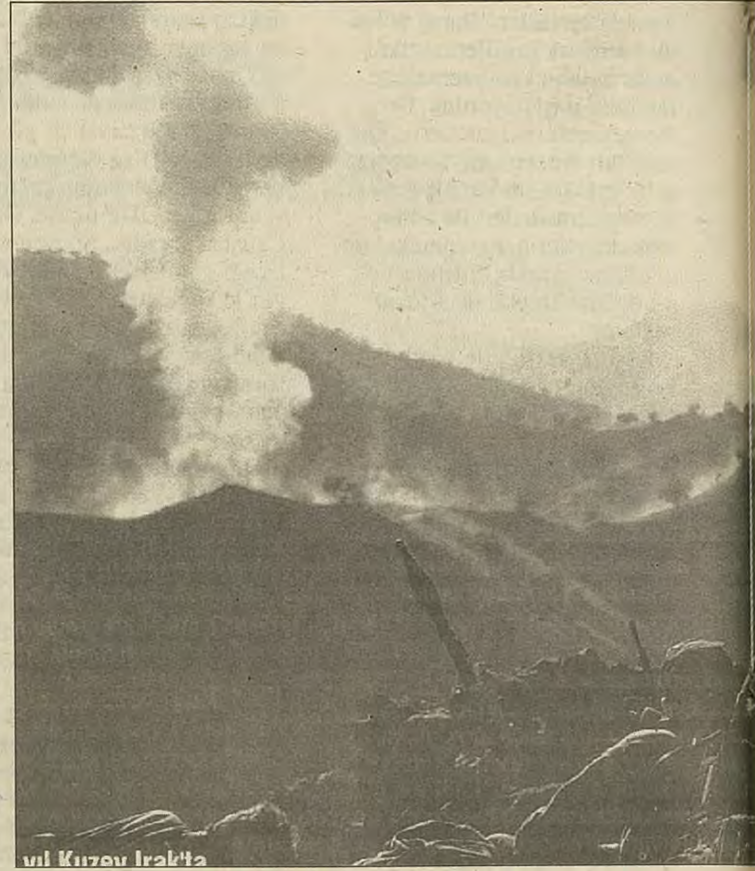
Bu süreçte geç kalınmıştır. Başka problemlerde artık geç kalınmamalıdır.Müzakereler yapılırken, katafalkta yatan ölünün gülümseyen yüzü hepimize, tüm insanlığa "neden geciktiniz" derken tatlı bir sitem yapar gibiydi. Savaşta ölen gerillaların, askerlerin, yaşamını yitiren diğer tüm kesimlerin de yüzlerinde olan bu sitem unutulmasın.

Sarsıldık. Elleri, kolları bağlı insanlar bunu başardılar. Artık sarsma sırası göreli olarak serbest olanlarda... Yani hepimizdedir.



Mehdi Zana, 1940 yılında Silvan'da doğdu. İlkokuldan sonra terziliğe başladı. 1963 yılı başlarında TİP'e katıldı, bir yıl sonra TİP Silvan İlçe Başkanı oldu. Aynı yıl Silvan hükümet konağı işgali nedeniyle 24 arkadaşı ile birlikte tutuklandı. 1966 petrol mitingleri ve 67 Doğu mitinglerine örgütleyici olarak katıldı. 1968 yılında TİP Genel Yönetim Kurulu'na, 1969 yılında da Merkez Yürütme Kurulu'na seçildi. 3 Mart 1971 yılında tutuklandı ve 'bölücülük' suçundan 4 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Cezaevinden 1974 yılında tahliye oldu. 1975 yılında TİP kurucuları arasında yer aldı. TİP Merkez Yürütme Kurulu'na ve Diyarbakır İl Başkanlığı'na seçildi. 1976 yılında TİP'ten istifa etti. 1977 yerel seçimlerinde Diyarbakır Belediye Başkanı seçildi. 12 Eylül 1980'de tutuklanarak Türk Ceza Kanunu'nun 'bölücülük'le ilgili çeşitli maddelerinden ve mahkemelerdeki konuşmalarından dolayı toplam 42 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Değişik cezaevlerinde 11 yıl kaldıktan sonra 1991 Mayısı'nda tahliye oldu. 92 Martı'nda, 1987 yılında cezaevindeyken bir gazetenin kendisiyle yaptığı bir röportajdan dolayı yeniden tutuklandı. Haziran'da serbest bırakıldı. 1995 yılında Avrupa Parlamentosu'nda ve başka bazı toplantılarda yaptığı konuşmalardan dolayı tekrar tutuklanarak 13 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Aralık 1995'te 'Anti-Terör Yasası'nda yapılan değişiklikten sonra serbest bırakıldı. Halen çeşitli konuşmalarından dolayı almış olduğu toplam 3 yıllık hapis cezası Yargıtay'da onay beklemekte olan Zana'nın ayrıca hakkında bir gıyabi tutuklama kararı ve üç kitabından dolayı açılmış ceza davaları bulunmaktadır...

Beni Bekle Diyarbakır (1991, Doz), Vahşetin Günlüğü (1993, Belge), Evina Dilemin (Kürtçe şiir, 1993, Belge), Sevgili Leyla, Uzun Bir Sürgündü O Gece (1995, Belge) ve Zelal - Yeniden Doğuş (1996, Belge) isimli kitapları yayımlanan Mehdi Zana, Sem-un, Silvan Çarşısı ve Hasna'nın Mektubu adlı üç yarı roman üzerinde çalışıyor.



yıl Kuzey Irak'ta

'Kürt sorun
çözümü Türk h

Şu sıralarda İngiltere'de bulunan Mehdi ZANA ile arkadaşımız Dursun BÜYÜKBAŞ görüştü.

Önce 'Kürt sorunu' kavramından başlayalım isterseniz. Sizce nedir 'Kürt sorunu', Kürtler ne istiyorlar?

Aslında Kürt tarihine bakıldığı zaman, özellikle son iki yüzyılda geçen evrede Kürtlerin ne istedikleri bellidir, açıktır. Tabii çeşitli yaklaşımlar, çeşitli farklı düşünceler var bu konuda ama bence Kürtler kimlik savaşı veriyorlar; diliyle, tarihiyle ve herşeyiyle bu kimliği koruyup idame etme mücadelesidir bu. Tabii bu dünyada çeşitli savaşlar var, çeşitli şekillenmeler olmuş. Çeşitli halklar, bütün hakları birbirine tanıyarak beraber yaşama imkanı bulmuşlar. Bazıları ise yaşanan çeşitli sorunlar ve çatışmalar sonucunda birbirinden kopmuşlar, ayrılmışlar. Dünya halklarının bir parçası da Kürtlerdir. Onlara da tanınması gereken doğal ve meşru haklar vardır. Kürtlerle Türklerin barış içinde birlikte yaşaması için, Türklere düşen bazı görevler ve sorumluluklar bulunmaktadır. Türklerin tavır ve davranışları, atacakları adımlara bağlı olarak Kürtlerin izleyeceği yol da belli olacaktır bana göre. Türkler, Kürtler üzerindeki baskılara ve kirli savaşa karşı çıkarlarsa birlikte yaşamanın yolu bulunur, ama bu olmazsa Kürtlerin karşısında ayrılmaktan başka bir seçenek kalmayacaktır. Kimse kendini oyalamasın ve kandırmasın.

Son ateşkes koşullarına gelelim isterseniz. Gerek Kürt tarafı açısından, gerekse de TC hükümeti politikaları açısından PKK'nin tek taraflı ilan ettiği ateşkes, hangi koşulların ürünüydü, neyi amaçlıyordu sizce? Gerçi PKK yeni kurulacak hükümete sorunun barışçıl çözümü doğrultusunda bir fırsat tanımak istediğini açıkladı. Peki, TC politikalarında bir değişim, bir yumuşama ya da bu yönde bir eğilim var mıydı sizce?

Tabii bu soruya esas muhatap olan PKK'dir. Ateşkes kararını veren odur. Kafasında ne vardı bilmiyorum, ama kanımca Türkiye'deki mevcut



iktidarın maskesini düşürmek önemli bir amaçtı. Yeni bir şey beklediklerini ben tahmin etmiyorum, ama ben kendim bir şey beklemiyordum. Türkiye'de bu işi çeviren, daha doğrusu Türkiye'deki iktidarları, hükümetleri çekip-çeviren gizli bir güç var. Parlamentonun dışında, hükümetin dışında karar organları var; MGK var, baskı organları var. Esas olarak piyasada, açık alanlarda olmayıp gizli birtakım işaretlerle, yazılarla, konuşmalarla taktikler veren kesimler var. Bunlar esasen değişmemiş; bunlarda bir değişiklik yok, mevcut liderlerde bir değişiklik yok. Ortam ve koşullar gerektiriyor, kendi politikaları gereği ortaya bir slogan atıyorlar. Hem Türk halkında, hem Kürt halkında, hem de dünya kamuoyunda birtakım kandırmacalar yaratılıyor. Bunu açığa çıkarmak açısından atılan bir adımdır bence. Bu arada seçim ortamı da dikkate alınmış ve yeni hükümete imkân vermek düşünülmüş olabilir. Bence epey yerinde bir adımdı. Muhatabı haksız duruma düşürmek için işlevli bir karardı ve bu yollara başvurmak gereği de vardır bence.

'Gizli bir güç'ten söz ettiniz. Türkiye'de hükümet değişiklikleri bu gizli gücün varlığını etkiler mi, ya da gizli gücün yönelimlerini değiştirir mi? Özellikle Kürt sorunu söz konusu olduğunda?..

İsterse değiştirir. Ama o politikacı yok, o şahsiyet yok, o kişilik yok. Şimdi düşün, parlamentoya polis geliyor, bir parlamenteri boynundan yakalıp, arabanın içine atıp, götürüyor. Cumhurbaşkanı diyor ki: ''Nahoş bir olaydır''. Peki nahoştu da ne yaptın? Meclis başkanı diyor ''Yerinde değil''; general diyor ''Yerinde değil''... Peki emri kim vermiş? Bu nasıl yapılmış?.. İşte bu safsatadır, yalan atıyorlar bunlar, hepsinin haberi vardır, ama çirkin olduğu için, yanlış olduğuna inandıkları için üzerlerinden atıyorlar. Alt kademenin üstüne kalıyor. O zaman alt kademe yapmışsa niçin yargılamıyorsun? Yasalar vardır; bir emir- komuta sistemi vardır; sonra parlamentonun dokunulmazlığı vardır... Sen nasıl o sahaya giriyorsun? Parlamenteri alıyorsun, parlamentonun etrafını sarıyorsun, daha dokunulmazlığı alınmadan arabana çekip tehdit ediyorsun, küfür ediyorsun. Kimse sormuyor, demek ki bunların haberleri var yani... Hadise budur. Onun için Türkiye'deki politika kişilik kazanmamıştır. Parlamentoda olsun, hükümette olsun, baştaki insanlar daha kişilik kazanmamıştır. Sorun budur. Kişilik kazanmadığında çok zordur. Onun için daha önce de söyledim; asker generalden korkuyor, general askerden korkuyor. Kapıcı cumhurbaşkanından korkuyor, cumhurbaşkanı kapıcıdan korkuyor. Türkiye'deki sistem bu.

Tam bu noktada yeni kurulan Refah Partisi - Doğru Yol Partisi hükümetine gelelim. RP'nin Kürt sorununa daha yumuşak bir bakışı olduğu yaygın olarak düşünülüyor. RP'li hükümetin bu 'gizli güç' üzerinde bir etkisi olabilir mi, ya da yeni dönemde RP bir yumuşama çabasına girer mi? Girerse RP'li hükümet ile sözünü ettiğiniz 'gizli güç' arasında yaşanacak bir gerilim nereye evrilir?

Yok, yok. RP'yi de düzenleyen onlardır.

Yani yeni hükümetten Kürt sorununa yaklaşımda bir yumuşama, yeni bir şey beklemiyorsunuz?

Yok, ben beklemiyorum.

Herhangi bir politika değişikliği?..

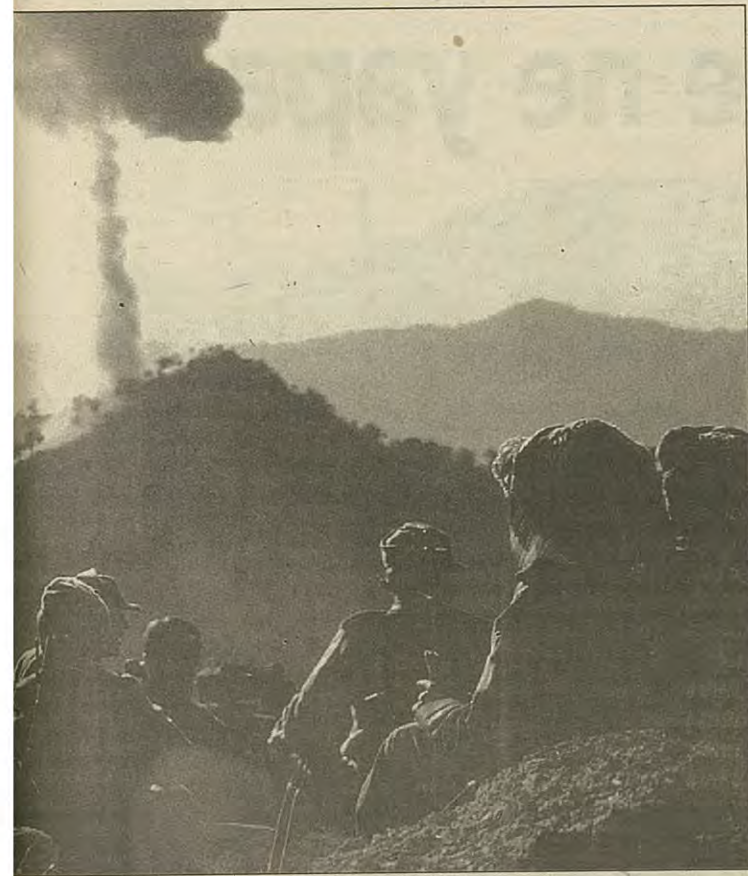
Zannetmiyorum, çünkü aynı insanlar. Düşüncelerinde bir değişiklik olmadı. Ancak zorlanırlarsa, seçimler yaklaşırsa o zaman bir takım elastiki laflarla halkı oyalamak için slogan atarlar, ama köklü bir değişiklik olacağına inanmıyorum. Ta Türk halkı meydanlara çıkıp bağırıncaya kadar, gırtlaklarına sarılıncaya kadar bu böyle devam edecek. Çünkü çıkarları var bundan.

Peki TC devleti, ya da bu 'gizli güç' ne istiyor, bu sorunu nasıl çözmek istiyorlar sizce?

Bunlar bir çözümden yana değiller, Kürt halkının varlığına yönelik hiçbir kabulleri yok, hiçbir şey kabul etmiyorlar. Bir Kürte ancak kimliğini reddederse yaşama hakkı tanımak istiyorlar. Şimdiye kadar yapılan bu. Düşün, bugün biz beğenmiyoruz, ama Irak'ta Kürtler'in yaşadığı alana Kürdistan deniliyor. Haritasında söyleniyor, tarihinde söyleniyor, coğrafyasında söyleniyor, parlamentosunda konuşuluyor, her yerde Kürtlerin varlığı tanınıyor. İyi-kötü Kürtçe radyo yıllardan beri vardır. Beğenmediğimiz Irak bu konuda Türkiye'den çok ileridedir. Hiç birbirimizi kandırmayalım. İran'da da Kürtlerin bulunduğu bölgenin adı Kürdistan'dır. Tarihinde, coğrafyasında, yasalarında, her yerde orası Kürdistan'dır ve orada yaşayanlar Kürt halkıdır. Bu, İran'ın resmi kabulüdür. Bir de Türkiye'ye bakın. Kürt kelime-

sinin telaffuzu bile son
yasaktı, ama artık başa
yasalar bu konuda işle
ya, TV'ye bile izin ver
şünün, bugün bölgede
Kürt nüfusu Türkçeyi
da çok az anlıyor. Kür
de bilmiyor. Ve sen tel
sun, müziğini dinliyor
manla, kültürünle bilgi
niyorsun, dünyada ola
dinliyorsun. Ama o Kü
lardan mahrumdur, bir
nedir bu? Bunu isimle
Ve işin ilginci insanlar
kum edilmesi 'medeni
riliyor. Yani, ''TC me
tidir, demokrasi vardı
dır'' deniliyor. Halbuk
den biridir. İran'dan d
ülkelerinden de daha
kiye işçi sınıfı ve Türk
da durum vahimdir. Ç
rupa'da çeşitli ülkeler
ka'dan da insanlarla,
konuştum. Ben kendir
fark olduğunu gözlem
yakın örneği Nijerya.
oldu, devlet başkanını
işçi sınıfı sokağa dökü
raktırıncaya kadar eyl
Ne zaman Türkiye'de
şey yaptırır? Doğru di
sinin peşine koşamıyo
zaman işçi sınıfı tavır
darbelere karşı ne zan
telik darbeler de onun
esnasında sermayenin
sini amaçlar, yoksa ba
mezler.

**Ben de bu noktaya
Kürt sorunu tarihi b
sınıfının sorun
Türkiye solunun
değerlendiriy
nasıl olması**





...unun barışçı ...alkına bağlı...'

...n birkaç yıla kadar
...a çıkılamadığı için
...emiyor. Kürtçe radyo-
...erilmiyor, Yahu bir dü-
...e en az 9-10 milyon
...i ya hiç bilmiyor, ya
...ürtçeden başka bir dil
...elevizyonunu açıyor-
...rsun, folklorunla, sine-
...gini arttırıyorsun, eğle-
...an-bitenleri haberlerde
...Kürt insanı bütün bun-
...ir şey anlamıyor. Peki
...lendirmek bile zordur.
...arın bu koşullara mah-
...niyet' olarak nitelendi-
...eğeni bir hukuk devle-
...ı, insan hakları var-
...ki en gerici devletler-
...da, Afrika'nın çeşitli
...gericidir. Aslında Tür-
...rı aydınları açısından
...Çok geridirler. Ben Av-
...erden, bu arada Afri-
..., aydınlarla tanıştım,
...inle onlar arasında çok
...mledim.. İşte buyrun en
... 1994'te askeri darbe
...nı içeri attılar. Ne oldu,
...küldü. Onu serbest bı-
...yleminden vazgeçmedi.
...le işçi sınıfı böyle bir
...dürüst kendi yevmiye-
...yor. Kürt sorununda ne
...ır almıştır? Ya da askeri
...arşı tavır almıştır? Üs-
...ın aleyhinedir. Darbeler
...in daha fazla kâr etme-
...başka bir şey için gel-

...a gelmek istiyordum. ...boyunca, Türkiye işçi ...una yaklaşımını, ...n yaklaşımını nasıl ...yorsunuz? Sizce ...sı gerekiyordu?

Türkiye solu ile işçi sınıfını ayrı tutmak gerekir. Türkiye solunun, eskiden birtakım aksaklıkları olmasına rağmen, yine de birtakım olumlu yanları var. Bugün Türk solunda önemli gelişmeler var. Kürt sorununa ilişkin bir hayli güzel, olumlu mesafeler almıştır. Ben şahsen memnunum. Ama işçi sınıfı hiçbir zaman Kürt sorununa sahip çıkmamıştır, eğilmemiştir ama aslında sorun en çok da onu etkiliyor; en çok da onun sahip çıkması lazım ki, her gün onun lokmasını küçültendir Kürt sorunu. Bu alınan silahlar onun kesesinden gidiyor. Her sene 7-10 milyar dolar harcanıyor, 3-5 simsarın cebi kabartılıyor; ama Türk halkından gidiyor, işçisinden gidiyor, emekçisinden gidiyor. Yine de sahip çıkmıyor. Yani Diyarbakır'da bana anlattılar, 1990-91 Zonguldak olayı. İşçi grevi başlıyor, yola çıkıyorlar. Diyarbakır'dan ilerici, yurtsever insanlar otobüslerle Zonguldak'a doğru yola çıkıyorlar, destek eylemine gidiyorlar. Zonguldak'a varmadan yarı yolda onları geri çeviriyorlar, ''İstemiyoruz'' diyorlar, onları kovuyorlar. Böyle bir işçi sınıfına sahibiz. Dünyada görülmemiş. Bana destek eylemine gelinsin, ben bunu elimin tersiyle itip kovayım, onları kabul etmeyeyim, Zonguldak'a sokmayayım. Ondan sonra işçi sınıfına bakıyoruz, eylemlerinde polisle karşı karşıya gelindiğinde ''Güneydoğu'ya ,Güneydoğu'ya'' diye bağırıyorlar polise, jandarmaya... Türkiye'de işçi sınıfı bu düzeydedir.

Peki Türkiye'de işçi sınıfının tavrındaki bu şovenliğin ortadan kalması sizce neye bağlı?

Sendika çalışmasına bağlı. Sendika ona bir şey vermemiş.

Yani bu, esas oarak bir örgütlenme sorunu mudur diyorsunuz?

Tabii, sorun bilinçlenmeye dayanıyor. Bilinci de fukara işçi kendi başına edinemez, ona biçim verecek onun örgütüdür bence. Şimdiye kadar hep belirli bir anlayıştaki sendikacılar gelmiş işbaşına, bir hegamonya kurmuşlar, rahat bir yaşam biçimi de var. Hiç birbirimizi kandırmayalım. Biz de içinden geliyoruz, biz de bu havanın içindeyiz. Kendisini başta tutmak için uğraşıyor. Keşke bütün sendikacılar seçim kazanmaya verdiği emeği işçinin uyanmasına harcasaydı, şimdi işin çehresi değişmişti.

Gerçi, psiko-sosyal başka nedenler de var. Bunlara derinlemesine girmeyelim. Ama koskoca sendikalar bir şey vermemiş işçiye. Sendika liderleri bizzat kendileri bir şey yapmamıştır. Birtakım fedakârlıklar olmuştur, ölen insanlar olmuştur, bunlar ayrı tabii, saygı duyuyorum, ama sistemli ve programlı bir şey yapılmamıştır. DİSK, 1966-70 arası bir şeyler yapmıştır eğitim için. O zaman haberim vardı. Partiye (TİP'e) raporlar geliyordu. İşçiler işe gitmeden, işte sayılarak her hafta belirli saatlerde eğitilirlerdi. Hocalar vardı, bu işin uzmanları vardı. Hatta Behice Boran'ın bile ders verdiği zamanlar olurdu. 15-16 Haziran olayları olmuşsa eğer, bir şeyler yapılmışsa eğer, işte o eğitimin, o emeğin sonucudur. Daha bilinçli bir işçi sınıfı vardı o zamanlar.

Bugün işçi sınıfının, ne geçmişin DİSK'i gibi bir sendikal örgütü, ne de 12 Mart öncesi TİP'i gibi bir politik örgütü var. Siz de işçi sınıfının tutumundaki eksikliği bu örgütsüzlüğe bağlıyorsunuz. Peki bu örgütlenmelerin de Kürt sorununa yaklaşımında bazı sorunlar yok muydu sizce? Bunlar sınıfa nasıl yansıdı? Yani sorun sadece işçi sınıfının örgütsüzlüğü müydü, yoksa işçi sınıfının örgütlülüğünde de soruna yaklaşımda bazı problemler var mıydı? Çünkü, örneğin Şefik Hüsnü dönemi TKP'nin Kürt isyanlarına ilişkin III. Enternasyonel'e gönderdiği raporlar, isyanları feodal başkaldırılar, isyanların bastırılmasını ise Kemalizmin feodalizmi tasfiyesi olarak tanımlıyordu. Bunun mirasçısı bir Türkiye solu var...

Evet, zaten demin dedim ya, bugün güzel gelişmeler var. O zaman aksaklıklar çoktu, hem de büyük aksaklıklar vardı. Örneğin Nâzım Hikmet Kürt sorununa değinmemiştir. Ama Kürt şairi Cigerxun'a bakıyorsun Nâzım'ı öven şiirleri vardır. Nâzım bizzat içinde yaşadığı olaylarda Kemalizme yeşil ışık yakmıştır. O zaman sol öyleydi. Örneğin Dersim... Ne diyor?.. Atatürk medeniyeti getirdiği için İngilizlerin tahriki ile, emperyalizmin parmağı ile bir kışkırtma yapılmıştır.

Bu gerici zihniyeti ortadan kaldırmak için insanların öldürülmesi mubahtır. Barbaros Bayraktar'ın bir kitabında da var. Diyor ki, "Kasabanın etrafına otomatik silahlar bağlandı ve herkes tarandı yok edildi, öldürüldü..." Ve üstelik ''Bu gerekliydi'' diyor; ''Çünkü'' diyor, ''Cumhuriyetin yaşaması için bu meşru ve yerinde bir eylemdir'' İşte o dönemin bu koşulları içinde Kürt isyanları gericidir, bunlar feodaldir, şudur budur diye raporlar kaleme alınmış. Ne olursa olsun hiçbir haklı gerekçesi yoktur. Her toplum kendi seviyesine göre kendi insanını çıkarır. O zaman bizim toplumumuz ne ise solcumuz da o. Sonra bakıyoruz aynı insanlar Sovyetler'e sahte raporlar göndermişler, para almışlar, Kore'ye giden askerlere ilişkin; yok 3 bin kişi askerden kaçtı, onlara iaşe vereceğiz vs. diye. Oysa böyle şeyler olmadı, bizim solcular böyle raporlar yazıp paralar istemişler. Bu, ticarettir, solculuk değil. Birbirlerini gammazlamışlar, bu solculuk değildir...

Ateşkese dönelim... PKK'nin kısa bir süre önce tek taraflı ilan ettiği ateskes bozuldu ve yeniden daha sıcak çatışmaların yaşanacağı bir döneme girildi. Bundan sonraki dönemi nasıl değerlendiriyorsunuz, neler olacağını düşünüyorsunuz, her iki taraf açısından?

Temennimiz kötü bir şey olmaması. Çünkü olan her iki halka da oluyor. Ama kötü olacak, çünkü Türk devleti hiç kımıldamıyor. O zaman kötü olacak, hiç kimse öyle kendi kendini kandırmasın, Türk halkını da kandırmasın.

Kürt sorununun vurmayla, kırmayla, öldürmeyle bitmeyeceğini herkes biliyor. Ama böyle giderse Kürtlerle Türklerin aynı coğrafyayı paylaşmaları, birlikte barış içinde yaşamaları çok zorlaşacaktır ve istenmeyen sonuçları önlemeye de kimsenin gücü yetmeyecektir. Bu kadar tahribattan sonra, bu kadar kırgınlıktan sonra, olumsuzluk, baskı, zulümden sonra...

Peki, başka bir çözüm mümkün mü sizce?

Başka bir çözüm var tabii. İnsanlardan, halklardan kolayca umut kesmemek lazım. Başka bir çözüm yolu Türk halkının tutumuna bağlı. Gerçekten Kürtlerle birlikte yaşamak istiyorlarsa onların gönlünü almalı, güvenlerini kazanmalılar. Başta da söyledim. Türk halkı meydanlara yığılır bağırırsa, ''Biz kan dökülmesinden yana değiliz'' derse bunlar da kendilerine gelirler, bir çözüme zorlanırlar. Tabii çözüm birdenbire olmaz. Bir günde her şeyin olmayacağını hepimiz biliyoruz. Ama evvela, bu kanın durması doğrultusunda bir adım atılması lazım. İki halkın çocukları, insanları ölüyor, evvela bunu durdurmak lazım. Ondan sonra gerisi yavaş yavaş gelir.

Çözüm Türk halkının soruna sahip çıkmasında ve sokaklara dökülmesindedir diyorsunuz?..

Evet, başka çözüm yok! Türk halkı sokaklara dökülmezse, meydanlarda ''Bu savaş dursun'' diye bağırmazsa bu sorunun istismarı devam edecek ve savaş da, savaşın sömürüsü de sürecektir.

Peki tam bu noktada, biliyorsunuz, yeni bir parti kuruldu Türkiye'de, ÖDP. ÖDP kurulduktan kısa bir süre sonra "Politikada yasaklı, savaşta ölü, sokakta işsiz olmak istemiyoruz" sloganıyla bir kampaya başlattı ve süren savaşla yoksulluğun ve yasakların bağlantısını anlatmaya, kitlelere açıklamaya çalıştı... ÖDP'yi nasıl değerlendiriyorsunuz, Kürt s orununa ilişkin rolü ne olabilir sizce?

Özgürlük ve Dayanışma Partisi daha kurulmadan kurucularıyla temaslarım oldu, haberim vardı. Olumlu karşıladım. Solu birleştirmedeki çabalarını destekliyorum. Çalışmaları biraz zor olacak, ama bu iki halkın sorununu çözmek için çabalarının devamını diliyorum ve devam etmesinde de yarar vardır.

Bazen anlaşılmayabilir, yanlış reaksiyonlar da olabilir, ama bu çabalarda ısrarlı ve kararlı olacakları inancındayım. Ankara'nın, İstanbul'un dışına çıkarak kasabalarda, diğer şehirlerde konferanslar vermeli, kahve toplantıları yapmalı, kimi buluyorsa sorunları anlatmalı. Bunları yaparsa büyük gelişme ve yarar kaydedeceği inancındayım.

İsterseniz görüşmeyi sizin hukuki durumunuzla bitirelim. Şu anda İngiltere'desiniz. Türkiye'de hakkınızda verilmiş 3 yıllık hapis cezası Yargıtay'da onay bekliyor. Kitaplarınızdan dolayı açılmış başka ceza davaları sürüyor, bir de gıyabi tutuklama kararı var... Türkiye'ye dönecek misiniz?

Evet döneceğim. Halkımın dışında yaşayamıyorum. Hele Kürt halkının bu zor döneminde, bu sıkıntılı döneminde onu terk etmekten hiç yana değilim. Gideceğim, içeri atsınlar. Hiç olmazsa vicdanen biraz rahat ederim. Ama benimle bir şey bitecekse, bana bir görev düşecekse ben her türlü göreve hazırım. Halkımın içine döneceğim. Başka da bir şey yapamam.

Çok teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim.

Refah Partisi ekonomide ne yapar?

REFAHYOL'un yeni paketi, kısa vadede, kısmi bir rahatlama sağlasa da, finans piyasalarına yeni kazanç kapısı yaratmanın ötesine gitmeyecek.
Paket, sosyo-ekonomik yapının zorlu kronik sorunularını daha da ağırlaştıracak, ekonominin istikrar bulmasını güçleştiren, orta vadede adeta imkansız hale getirecek, krizi davet eden düzenlemelerle dolu.
Bu ise, yangına körükle gitmekle eş anlamlı.



Hakan GÜLDAĞ

Hemen söyleyelim farklı hiçbir şey yapamaz. Erbakan'ın, ömrünün ne kadar olacağı pek kestirilemeyen, ama çok uzun olmayacağı tahmin edilebilecek hükümetinin de diğer hükümetler ne yaptıysa onu yapmaktan öte başka bir icraatı olmayacak.

Refah'ın DYP ile ortaklığı, tek başına iktidar olsaydı yapacak olduklarını bir ortakla yapmakta zorlanacak olması, bunun belki de en önemsiz nedeni. Asıl neden, bizzat ekonominin yapısı. Ekonominin bugünkü yapısının değiştirilmesi, çarklarının farklı biçimde döndürülmesi ise büyük bir altüst oluş yaşanmadan mümkün değil. Hükümetler, böylesine bir altüst oluş meydana gelmeden ekonomik yapının esiri olmaktan ileri gidemiyor. ''Gereklilikler'' kapitalist ekonominin işleyişi için neyi zorunlu kılıyorsa, öyle veya böyle onlar yapılıyor. Hükümet olduğu ilk hafta ''Piyasa kurallarına müdahale etmek aklımızın ucundan bile geçmez'' diyerek ekonominin bugünkü yörüngesinden çıkmamayı taahhüt eden Erbakan da genel planda bu ''gereklilikleri'' yerine getirmekten öte bir şey yapamayacak.

İkinci önemli neden ise oy kaygısı. Kısa sürede seçime gidip tek başına iktidar olanağı arayacak gibi görünen Erbakan, bu dönemde halka şirin görünmeye çalışırken rantiye dahil kimseyle kötü olmak istemeyecek.

Diğerleri çarkın aksamadan dönmesi için ne yaptılarsa onu yapmaya çalışacak.

Ama bu bile o kadar kolay değil. Ekonominin bugün içinde bulunduğu durum birçok handikapı beraberinde taşıyor. Makro ekonomik göstergeler, Türkiye ekonomisinin bir kriz tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı sinyalini veriyor. Kimi uzmanlara göre, önümüzdeki iki Eylül arasında; yani, 1996 Eylül'ü ile 1997 Eylül'ü arasında kriz var...

Dünyada ekonominin makro durumunun ortaya koyulması açısından kabul görmüş üç önemli gösterge var. Bunlar büyüme, enflasyon ve istihdam rakamları. Türkiye'nin durumu her üç göstergede de pek iç açıcı değil.

Büyüme

Ekonomi son derece istikrarsız bir büyüme gösteriyor, üstelik büyümedeki ya da diğer bir deyişle milli gelir artışındaki tek sorun istikrarsızlık değil. Türkiye'deki büyüme, zaman zaman kıyaslamalar yapılan bazı Uzakdoğu ülkeleri gibi ihracata, daha doğrusu üretime değil, tüketime, dolayısıyla ithalata dayalı olarak gelişiyor. İthalat ağırlıklı büyüme ise Türkiye'nin dış açığını daha da artırıyor. Uzmanlara göre, yüzde 1.5'in üzerinde tüketim ağırlıklı büyüme, dış açığın sürekli biçimde artmasına neden oluyor.

Bir kriz durumunda yüzde 3 ya da yüzde 8 büyüme arasındaki ciddi fark kendisini hissetiriyor.

Dış açığın sürekli büyümesi ve ağır dış borç yükünün yanı sıra dünya piyasalarından rahatça borçlanılamaması, ekonominin finansal ve reel çeşitli pozisyonlarını zorluyor.

Bu duruma karşı ekonomi kurmaylarının önerisi, ''ciddi bir istikrar paketi''. Bu yöndeki en son öneri, Çiller'e bağlı olarak çalışan DPT'den geldi. Ekonomi kurmaylarına göre, bir istikrar paketi çerçevesinde üretim ağırlıklı bir büyümeye dönüşmediği sürece, bugünkü tüketim ağırlıklı büyümenin ekonomiyi bir krize taşımasının potansiyelleri yüksek.

Ancak, Erbakan'ın başbakanlığındaki REFAHYOL'un bir istikrar paketi uygulaması mümkün görünmüyor. Açıklanan ''ekonomik paket''ten de bir istikrar programı çıkmadı.

Aksine, ekonomiye "gaz veren", tüketimi, enflasyonu azdıracak "önlemler" sözkonusu.

Büyümedeki tüketim ağırlığının yanı sıra, ''sıcak verimli'' para politikası da hem suni bir biçimde büyümeyi körüklüyor, hem de kriz riskini sürekli ''sıcak'' tutuyor. Ekonominin çarklarının dönebilmesi için, Türkiye açısından mutlak bir zorunluluk haline gelmiş olan borçlanmanın sürdürülebilmesi için ''sıcak para politikası''ndan vazgeçilemiyor. ''Saadet zinciri'' diye de adlandırılan ''sıcak para'' (düşük kur - yüksek faiz) politikasıyla, (yani doların, markın TL karşısındaki değerini düşük tutarak, bir başka deyişle dövizdeki artışı enflasyon oranının altında bırakarak, ama enflasyonun üzerinde faiz vererek) Türkiye'nin kaynaklarının sürekli dışarıya aktarılması pahasına borçlandırılması sürdürülmek zorunda. İsteyip istememesi bir yana, Erbakan ve kurmaylarının bu zinciri bıçak gibi kesmeleri mümkün değil. Dahası, bu zincirde ortaya çıkabilecek bir kopukluğun derhal bir krize yol açması olasılığı son derece yüksek.

Enflasyon

Bu yıl 860 trilyonu aşan bütçe açığı ile enflasyonda bir düzelme beklemek tam bir hayal. Mesut Yılmaz'ın başbakanlığı sırasında bile gerçek açığın 860 trilyon değil, 1.2 katrilyon civarında oluduğu anlaşıldı. Şimdi son ücret zamlarıyla bu

MAKRO EKONOMİK GÖSTERGELER

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Büyüme	1.6	9.4	0.4	6.4	9.12	-6.1	8.1	-
Enflasyon								
Tefe	62.3	48.6	59.2	61.4	60.3	149.6	64.9	44*
Tüfe	**64.3**	**60.4**	**71.1**	**66.0**	**71.1**	**125.5**	**78.9**	**37***
İşsizlik(bin)	1.890	1.616	1.787	1.745	1.722	1.740	1.613**	-
Oran	**9.0**	**7.5**	**8.4**	**8.0**	**8.0**	**7.9**	**7.2**	-
Sanayi Üretimi	2.8	10.1	3.1	5.2	5.9	-6.3	8.6	8.5***

	95 program	95 gerçekleşme	95 imf stand-by	95 imf revizyon	96 tahmin
Reel Büyüme (o/o)	**4.4**	**8.1**	**3.1**	**6.0**	**3**
Cari denge (mir $)	0.4	-2.3	1.5	0.5	-3.5
Bütçe açığı (trl TL)	**-198**	**-317**	**-206**	**-**	**-861**

* Enflasyon verileri: 1989-1994 dönemi 1987 yılı bazlı ve aydan aya yıllık, 1996 rakamları ise 1994 bazlı ve 6 aylık rakamlardır
** İşsizlik verileri 1995 Nisan ayı, diğer yıllarda ekim ayı itibariyledir.
*** Sanayi üretimi 1996 rakamı üç aylık ortalamadır.

İÇ BORÇ GERİ ÖDEMELERİ AĞUSTOS TAKVİMİ (MİLYAR TL)

	ANAPARA	FAİZ	TOPLAM
1.8.96	0	422.0	422.0
2.8.96	3.850.0	88.6	3.938.6
7.8.96	49.763.0	20.088.3	69.851.3
14.8.96	75.138.7	14.916.5	90.055.3
16.8.96	400.0	320.0	720.0
19.8.96	14.906.2	343.1	15.249.3
20.8.96	35.721.6	35.074.1	70.795.7
28.8.96	42.484.2	9.100.5	51.584.7
Toplam	222.263.8	80.353.1	302.616.8

açık daha da büyüdü. Kamu işçilerinin sözleşmeleri kapıda. Çiftçiye, besiciye verilecek borç affı ile birleşince ortaya 1.5 katrilyonu aşan bir açık çıkıyor. Yani Türkiye aylık 150 trilyonluk bir bütçe açığı ile dolayısıyla bu miktara yakın bir borçlanma ihtiyacı ile karşı karşıya. (Altı aylık bütçe açığı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 320 gibi başdöndürücü bir hızda artarak 475.4 trilyon liraya ulaştı.

Erbakan-Çiller hükümetinin, fıkradaki gibi, çalı dikip yoldan geçen koyunların yününü toplayıp satarak para kazanmaktan daha az hayalci olmayan "pembe" paketi ile elde etmeyi "hesapladığı" kaynak 575 trilyon. Yani bütçe açığının ancak yarısı)

İlk altı ayda, geçen yılın üzerinde seyreden fiyat artış düzeyinin bu eğilimini arttırarak sürmesi bekleniyor. Eylül-Ekim aylarında enflasyonun aylık bazda iki haneli, yıllık bazda ise üç haneli rakamlara taşınması şaşırtıcı olmayacak. Yabancı ekonomi yayınlarında Türkiye'nin bir "hiper enflasyona doğru koştuğu" yazılıyor. REFAHYOL'un açıkladığı "kaynak paketi" ise bu koşuşu hızlandıracak.

Enflasyon doğrudan bir krize yol açmasa da, sonuçları krize ortam hazırlıyor. Özellikle faiz oranını, dolayısıyla bono ve tahvil fiyatlarını, döviz kurunu, kısacası para piyasalarını ciddi biçimde etkiliyor. Önemli dalgalanmalara ve bu piyasalar açısından son derece olumsuz bir etken olan belirsizliğe yol açıyor.

İşsizlik:

1994 krizi sonrasında yaklaşık 600 bin kişi işini kaybetti. Ekonomi, ağırlıklı olarak sıcak para-kriz ikilemi çerçevesinde belirlendiği sürece yeni kitlesel işsizlik dalgalarının yaşanması mümkün.

1995'te ekonominin genelinde yüzde 8 civarında bir büyüme kaydedildi. Bu, özellikle sanayinin kimi kesimlerinde yüzde 20'lere vardı.

Bu hızlı büyüme, işsizlik sorununu küçük çapta hafifletti. Ancak Türkiye'de istihdam sorunu, hem yapısal hem de konjonktürel olarak kendi içinde bir ''kriz'' ile sürekli yüz yüze. 62 milyonluk ve demografik açıdan genç bir nüfusa sahip Türkiye'de her yıl yaklaşık yarım milyon insan iş arama konumuna geliyor.

Bu boyutta bir nüfusa iş yaratmak başlı başına bir sorunken, sınai yatırım eğiliminin geçmiş dönemlere göre ciddi biçimde gerilemesi, spekülatif ve rantiye tercihlerinin artması, işsizlik sorununu iyice içinden çıkılmaz hale sokuyor.

DİE'nin verdiği yüzde 8'lik işsizlik rakamı gerçeği yansıtmaktan çok uzak. Türkiye genelinde işsizliğin, Diyarbakır vb. gibi illerde yüzde 50'ye varan işsizlik göz önüne alındığında, yüzde 10'un çok üzerinde olduğunu tahmin etmek zor değil.

Uzmanlara göre, önümüzdeki 1-2 yıl içinde hiç kimse işini kaybetmese bile mevcut trendler işsizliğin artacağını gösteriyor. Dahası istatistikler, ücretli kesimlerin gelirlerini attırabilmek için ikinci bir işe yöneldiğini gösteriyor. Bu da işsizliğin önümüzdeki dönemde daha da artacağının bir başka göstergesi.

Büyüme, enflasyon ve işsizlik göstergeleri kötüye giden bir ekonomi ile karşı karşıyayız. Bu üç göstergesi olumsuz olan hiçbir ülkenin bugüne kadar uzun süre ''durumu idare etmesi'' mümkün olmadı.

İç ve dış denge açısından diğer göstergelere ve bazı ara göstergelere bakıldığında da yukarıdaki üç temel göstergeden çok farklı, gidişatı değiştirebilecek bir tablo ortaya çıkmıyor. Bütçe dengesinden bölüşüme, Türkiye birçok alanda ''sürdürülemez'' noktalara gelmiş durumda. Türkiye'de fonları olanlar da dahil olmak üzere kimi yabancı uzmanlar bu durumu, ''Türkiye limitlerini doldurdu'' sözleriyle ifade ediyorlar.

Erbakan-Çiller işbirliğinin şokunu üzerinden henüz tam atamayan uluslararası finans kapital çevreleri, REFAHYOL'un ekonomi paketinden bir istikrar paketi, bir "acı ilaç" umarken, ipin ucunun tamamen bırakılacağı mesajını aldılar.

Belirsizliklerin artacağı korkusuyla, borç verme konusundaki mesafeli tutumlarını daha da artırabilirler. Hükümette, dış kaynak bulmakta zorlanacağını anlamış olmalı ki, dış krediler yerine ikame edebileceğini düşündüğü, yurtiçindeki ve dışındaki rantiyeden, dünya ölçekleri açısından son derece yüksek faizli "dövize endeksli kağıtlarla" döviz kaynağı bulmaya yöneldi.

REFAHYOL'un yeni paketi, kısa vadede, kısmi bir rahatlama sağlasa da, finans piyasalarına yeni kazanç kapısı yaratmanın ötesine gitmeyecek.

Paket, sosyo-ekonomik yapının zorlu kronik sorunlarını daha da ağırlaştıracak, ekonominin istikrar bulmasını güçleştiren, orta vadede adeta imkansız hale getirecek, krizi davet eden düzenlemelerle dolu.

Bu ise, yangına körükle gitmekle eş anlamlı.

Kâr ve faizin payı artıyor

Kâr ve faizin milli gelir içindeki payı sürekli artıyor. 1989'dan bu yana bakıldığında gayri safi milli hasıla (GSMH) ortalama yüzde 5 artarken rant gelirleri yüzde 20 civarında bir artış gösterdi.

2.2 katrilyonu aşan iç borç stoku nedeniyle bu oranın rantiye lehine daha da bozulması söz konusu. "Faiz düşmanı" Erbakan'ın iktidarda olması bu trendde hiçbir değişikliğe neden olmayacak. REFAHYOL'un icraatlarını sürdürebilmek, dolayısıyla kaynak bulabilmek, dolayısıyla borçlanabilmek, dolayısıyla krize girmemek, dolayısıyla ikdidarda kalabilmek için Erbakan da, adına ister takkiye ya da başka bir şey desin, bugüne kadar söylediklerinden 180 derece çark edecek, bütün tükürdüklerine tek tek yalayacak. Piyasanın (rantiyenin) istediği faize razı olacak. Savaş açmak vaadiyle oy topladığı rantiyeye "bulaşmak" şöyle dursun, ekmeğine yağ sürecek.

1994 başından bu yana kamu nakit açığının, yani iç borç geri ödemesi, dış borç servisi, diğer kamu açıklarının tamamı iç borçlanmayla finanse ediliyor. Bu, Erbakan döneminde de böyle olmak durumunda. Hatta daha da kötüleşmesi, Nasrettin Hoca fıkrasında olduğu gibi, zaten kıtkanaat geçinen köyün filine yeni bir kardeşin gelmesi beklenebilir. Harcamalar arttıkça borç yükü üzerindeki baskı da artacak. Borçlanmak daha da zorlaşacak ve daha da pahalılaşacak. Para, deyim yerindeyse ateş pahası haline gelecek.

Derde deva bulanamıyor...

Heredot'un ''Lydialılar tarafından bulunduktan sonra, tüm Lidyalı genç kızlar drahoma biriktirebilmek için kendilerini satmaya başlamışlardır'' diye tarihe kaydettiği para için Erbakan da ''kendini'' satmak durumundadır. Bunun için kolları sıvadı bile; Hazine arazilerini, lojmanları satacak. PTT'nin T'sinde olduğu gibi kimi zorlamalarla politikasından "Ü" yaparak kimi KİT'leri satmayı bile deneyecek. Ancak satabilse bile buralardan elde edebileceği gelir, borç sorununa deva olmaktan çok uzak. Bu tür gelirler kalıcı olmadığı gibi yeterli de değil. Bugün özelleştirme kapsamına alınan tüm KİT'lerin beklenen rakamlar üzerinden satılması halinde bile elde edilecek gelir, bırakalım dış borçları (73.3 milyar dolar), iç borç stokunu (yaklaşık 25 milyar dolar) eritmeye yeterli değil.

Durumu kavramak için çarpıcı bir karşılaştırma yapmak mümkün: Devletin özelleştirme ile ilgili birimi Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın yaptığı resmi açıklamalara göre, 10 yıldır, bütün estirilen rüzgârlara karşın, özelleştirmeden elde edilen gelir sadece 10 trilyon lira. Herhalde, bu miktarın komikliğini göstermek için, Hazine'nin sadece bir tek günde; 31 Temmuz 1996 günü geri ödediği borç miktarının 105 trilyon lira olduğunu söylemek yeterli olacaktır.



İç borçlar çığ gibi büyüyor

Faiz kıskacı...

Türkiye borçlanırken, dünya piyasalarına göre çok yüksek bir düzeyde, yüzde 30-35 civarında bir reel faiz ödüyor. Tek başına bu bile Türkiye ekonomisinin büyük bir risk altında olduğunun göstergesi. Dünyada yüzde 5-6 dolayındaki reel faiz oranı (enflasyondan arındırılmış) 1994'teki kriz döneminde yüzde 58'e kadar çıkmıştı. Bu büyüklükteki bir faiz ödemesi ise iç borçların her yıl en az bir kat artmasını beraberinde getiriyor.

''Milli gelirlerine oranladığımızda bizden çok daha borçlu ülkeler, hatta Avrupa ülkeleri var'' demogojisi durumu kurtarmaya yetmiyor. Çünkü örnek gösterilen ülkelerin tersine, Türkiye'nin iç borç stokunun tamamına yakını kısa vadeli. Bizden daha yüksek borç oranlara karşın, Türkiye'de faizin bütçe büyüklüğü içindeki payı yüzde 60'lara ulaşmış durumda. Faiz ödemeleri, toplanan tüm vergiler dahil, bütçe gelirlerinin neredeyse tamamını (son hesaplamalara göre yüzde 92'sini) şimdiden götürür hale gelmiş.

Vade kısalıyor...

İç borç stokunun giderek daha kısa vadeli hale gelmesi, uzun vadeli borçlanılamaması, kriz riskini yüseltiyor. En fazla bir yıl vadeli iç borçlanmalar için kullanılan bonoların iç borç stokundaki ağırlığı bir yıl ve daha uzun borçlanmalar için kullanılan tahvillere göre giderek artıyor. Bu yılın Ocak-Haziran döneminde 823 trilyona ulaşan stok artışının hemen hemen tümü Hazine bonosundan kaynaklandı. Yılbaşında 631.3 trilyon lira olan bono borç stoku altı ayda yüzde 123 oranında büyüyerek Haziran ayı sonunda 1 katrilyon 408 trilyon liraya fırladı. Buna karşılık, devlet tahvili borçlarındaki artış ise yüzde 24'te kaldı.

Sürecin devam etmesi, Türkiye'nin bir süre sonra bütçesinin tamamını faiz ödemelerine ayırmak zorunda kalması ile sonuçlanacak.

Ancak bir ekonominin kriz yaşaması, daha da önemlisi bunu ne zaman ve nasıl yaşayacağı tek başına göstergelerdeki olumsuzluklara bağlı değil. Kriz zaman zaman kışkırtıldığı gibi, engellenebiliyor da. Öte yandan Türkiye'nin önümüzdeki dönemde yaşayacağı krizin sosyo-ekonomik yapıda önemli bir değişikliğe yol açmaması da büyük olasılık. 1991 yılından bu yana giderek büyüyen kamu açıklarıyle ekonomi zaten sürekli bir kirz havasında. Üstelik, kriz herşeyin sonu demek değil. 1994'te örneği görüldüğü gibi sermayenin en azından bir bölümü için bir fırsat, bir kazanç kapısı da aynı zamanda.

Bugün Türkiye'de 1994 başındaki gibi bir krizin yaşanmadığı da bir gerçek. Polis, dolar fiyatı yükselmesin diye Ağa Sokak'tan, Varakçı Sokak'tan adam toplamıyor. Gecelik faizler yüzde 1000'lerde dolaşmıyor. Olsa olsa bugünkü dönem geçen kriz öncesiyle karşılaştırılabilir. Bu açıdan bakıldığında, iki dönem arasında teknik sayılabilecek ancak önemli farklar var. 1994 krizine büyük bono pörtföyü ile giren banka sayısı çok azdı. Oysa bugün kimi küçük bankaların bono pörtföylerini risk taşımayacak için boşaltmalarına karşın, özellikle bazı büyük bankaların bono pörtföyleri boşaltılamayacak düzeyde. Sabancı gibi hem sanayinin, hem de finans kapitalin güçlü gruplarının da yer aldığı bu kesimin bir süre için (2-2,5 ay) faizlerin düşmesi, en azından daha fazla yükselmemesi, devalüasyon olmaması için ciddi çaba içinde olmaları REFAHYOL'un bir avantajı olarak görülebilir. Ancak sıcak paranın da etkisiyle devasa bir boyuta ulaşan ve kontrol edilmesi giderek zorlaşan iç borçlar, hükümet için büyük bir handikap oluşturuyor.

Bir kriz yaşanıp yaşanmayacağı, ne zaman ve nasıl bir şiddette yaşanacağının önemi, siyasal alanda bugün yaşanan belirsizlikleri, karmaşayı artırma potansiyellerinde yatıyor. Bu kriz, örnekleri daha önce de yaşandığı gibi, tahmin edilen ve edilmeyen pek çok olasılığın hayat bulmasına yol açabiliyor.

Erbakan da olası bir krizi mümkün olduğunca ertelemeye çalışacak, kendi kucağı yerine başkasının kucağında patlamasını tercih edecektir. Bunun için bir yandan, mümkün olduğunca uzun süre iktidarda kalarak, (çünkü merkez sağ ve soldaki tüm dağınıklığa karşın yeni bir seçim sonrasında Erbakan'ın başbakanlık koltuğunu kapması kesin gözükmüyor) kendisinden "arpa" bekleyen taraftarlarını doyurmaya, kadrolaşmaya çalışacaktır. Bir yandan da bir krize yakalanmadan, yaratmaya çalışacağı "yalancı cenneti" oya tahvil ederek tek başına iktidara gelmenin fırsatını kollayacak.

Bir ekonomik krize çeyrek kaldığını düşünenler ise, Erbakan'ın hem bir yıldan fazla hükümet edip, hem de bir krize yakalanmasını mümkün görmüyorlar. (Burada Erbakan'ın başbakanlığı sadece "güven sorunu" nedeniyle hızlandırıcı bir etki yaratabilir. Yoksa Refah'ın hükümet olması krizin esas nedeni değil) Sermaye sınıfının ve onun siyasi temsilcilerinin, orta vadede bir krizin üstesinden gelebilmesinin önünde iki olasılık var. Ya "yapısal sorunları çözecek (hafifletecek) bir "istikrar paketi" uygulamak, ya da ciddi boyutta bir kaynak bulmak. Oysa, ne son seçimlerin ortaya çıkardığı tablo, ne de Türkeye'nin kredibilitesi buna imkan tanıyor. Onun için, bir süre ertelenebilse de, iktisat kuralları Türkiye için de geçerli olduğuna göre, bir kriz kaçınılmaz görünüyor.

Buradan bir projeksiyon yapıldığında REFAHYOL'un en az altı aylık, en çok iki yıllık bir ömrünün olduğu söylenebilir. Bu süreyi biraz da Erbakan hükümetinin ekonomide açacağı çukurun büyüklüğü belirleyecek.

CHARIS ALEKSIU:

DÜNYAYI DOLAŞIRKEN

Yaz başında Yunanistan'da geleneksel konserler büyük kentlerde stadyumlarda tanınmış sanatçılar tarafından gerçekleştiriliyor. Ünlü Yunanlı sanatçı Aleksiu otuz bin kişinin izlediği Atina ve Selanik'te Mayıs sonlarında iki konser verdi. Eserlerini yorumlama biçimi, konusu Sezen Aksu'ya benzeyen Aleksiu 60'lı yıllarda daha çok genç öğrencilerin gittiği lokallerde müzik yapıyor, diğer öğrencilerle birlikte anti-faşist özgürlük şarkıları söylüyordu. Devrimci girişimciliğine rağmen Aleksiu, Yunan politik müziğinin temsilcisi olmadı. Yunanistan'da skandallarla dolu yaşantı sürdüren diğer sanatçıların tersine güzel gözlü Aleksiu sakin bir yaşantı sürdürmeyi tercih etti...

Onun sesi Yunanistan'da her kadın ve erkek tarafından biliniyor. Ailenin en yakın dostu gibi küçük ön ismiyle çağrılıyor. Dünyanın en doğal işiymiş gibi yirmi yaşındaki gençler, seksen yaşındaki ihtiyarlar onun şarkılarını seviyorlar ve dillerinden düşürmüyorlar.

Yirmi yıl önce Aleksiu Yunan halk şarkılarının büyük yorumcusu olarak Yunanlıların kalplerine ve beyinlerine seslenmeye başladı. Şarkılarıyla bütün bir kuşağa örnek oldu. Büyük bestecilerin eserlerini başarıyla yorumlamakla kalmayıp bu eserlere kendi kişisel yeteneğinin damgasını da vurdu. Yunan müziğinin büyük ustalarının, (Theodorakis, Chatsidakis, Loizu, Mikrutsikos) eserlerini yorumlamak başarısına sahip olmasının yanında kendine has yeni bir yorum biçimi yarattı. Yeni kuşağın bestecileri ile yaptığı çalışmalarla her zaman aktüel kaldı ve sevilen bir sanatçı olduğunu kanıtladı.

Aleksiu özenle seçtiği şarkılardan oluşan yeni bir LP doldurdu. LP'nin her şarkısının onun için ayrı bir anlamı ve hatırası var. LP'nin ismi bile çağrışımlarla dolu: **Dünyayı Dolaşırken...**

Müzik kariyerinin en başarılı dönemini yaşayan sanatçı bu yeni LP ile yeni yollar arıyor ve yeni yorumlar getiriyor. LP'deki 21 şarkı dünyanın dört köşesine açılmayı ve yönelmeyi amaçlıyor. Bu şarkılar Avustralya, Asya, Amerika, Afrika ve Avrupa gibi kıtalardan yani dünyanın dört köşesinden devşirilmiş.

Şarkıların bazıları şöyle: Ne me quitte pas (Beni terk etme). Ünlü Fransız bestecisi Jaques Wa Brel... Ya habibi (Sevgilim), Japon eseri Zyklamenblume ve bir Yunan şarkısı "Aşk dediğin şey nedir!"

Ve daha başka şarkılar; "Tütün kutusu,", "Yalnız insanlar"...

Tüm parçalar sanatçının son üç yılda verdiği konserlerdeki eserlerden oluşuyor.

RUHUMDA İZ BIRAKAN ŞARKILAR

● Günter: Yeni LP'nizdeki şarkılar daha önce başarı göstermiş ve tanınmış bir çok sanatçı tarafından icra edilmiş eserler. Bunları ikinci defa yorumlamaya sizi iten nedenler nelerdir?

■ Aleksiu: Bu şarkılar zaman içinde yavaşça ruhuma girdiler ve benim ruhumla bütünleştiler. Bunu hissediyorum. Bunları okumaya karar verdikten, sonra ilk yorumlamalardan öteye kendime ait bir yorum çeşidi bulduğumu fark ettim. İsterseniz bu parçaları benim ilk yorumum olarak da görebilirsiniz.

● Günter: Yurdışında ve Yunanistan'da verdiğiniz konserlere ilişkin izlenimleriniz nedir?

■ Aleksiu: Müzik bize, henüz gitmediğimiz, görmediğimiz yerleri gösteriyor. Ve onu dinlerken bu yerleri görme arzusu uyanıyor içimizde.

Eğer şarkılarım bu duyguyu uyandırıyorsa, o zaman bu şarkılar benim ülkemin elçisi oluyorlar. Benim şarkılarımı dinleyenler bana güç ve sevgi veriyor. Yunanistan dışında benim şarkılarımı dinlemek isteyen insanlara rastlamak bana büyük mutluluk veriyor.

HİÇ ESKİMEYEN

● Günter: Günümüzde büyük besteciler yok gibi. Genç Yunanlı bestecilerin Yunan halk müziğini 60'lı ve 70'li yıllarda olduğu gibi tekrar meşhur edeceğine inanıyor musunuz?

■ Aleksiu: Bir insanın eserinin ne kadar önemli olduğunu zaman gösteriyor. Dün işittiğimiz müzik parçalarının ne olduğunu ancak gelecekte görebiliriz. Bütün gücümle ayrım yapmadan genç bestecileri desteklemek istiyorum.

● Günter: Şarkılarınızın sevilmesini, yirmi yıldır zirvede kalmanızı neyle açıklayabilirsiniz?

■ Aleksiu: Müzik benim için büyük bir olay. Dinleyicilerim için okuduğumda onlarla beraber coştuğumu hissediyor, kendi gerçeğimi bulduğumu anlıyorum. Bu da dinyeyicilerimi etkiliyor.

Ne kadar iyi olursam olayım, eğer şarkılarımla bir şeyler anlatamıyorsam, şarkılarımda belli bir anlam yoksa o zaman dinleyicilerim beni anlayamazlar. Bir sanatçı için en önemlisi dinleyicilerle bütünleşmek ve dinleyicinin heyecanını ve beklentilerini yakalamaktır.

***

Aleksiu şarkılarla dünyayı dolaşmaya devam ediyor. Ege'den başlayan bu şarkılı yolculuk dünyanın değişik halklarıyla sürekli tanışarak bir gelenek yaratıyor.

Belki de herşey bir şarkı sözünün anlamına uygun olarak sürüyor:

"Şarkılar neredeyse dünyanın ortası da orasıdır"

Günter Klodner/VİYANA



DELİLİĞE ÖVGÜ

Filiz ÖZDEM

Çok yönlü bir yazar olan felsefeci Susan Sontag, hastalığın çağlar boyunca bir metafor olarak anlaşılmasını eleştirir. Ve bu metafor üzerinde yükselen edebiyatı da sorgulayan Sontag, veba, verem, kanser gibi hastalıklardan sonra AIDS'in, belki de çok itici bir hastalık olarak algılanmasından, bu hastalıkların yerine geçemediğini, ama bunun yerine bir metafor olarak çağımıza damgasını vuranın delilik olduğunu söyler.

Şimdi burada göndermeler yapacağımız delilik, Sontag'ın belirttiği delilik değil elbette.

DELİLİĞE ÖVGÜ

Yetti bu ölüsü elektrikli şehir
Nasıl öyle hela duvarları gibi
Ayıp yemişler veren bu ağaç

Amerikan yardımıyla
başladı sabah
Kornalı saatlerin gözünden
Uğradı buluğ-cinli bir gök

Afrikalı dolanıyorum her çişe
kalkışta
Zenci hamallar taşıyor
başlarında
Otuz iki kısımlık uykularımı

Bilinmez o kadınla yakınlık et-
medikçe
Kötüdür insanı ısırıverir terlik

Bütün gün karşımda bu yüz pun-
tolu herif
Güvercinler kesiyor gazte kağıt-
larından
Hani ya şakşak hani güvercin
Hanidir hani ya hani balığı

Bana bir gömlek biç terzi kuşu
Göğün dellenmiş bir köyünden
Keçileri koyvermiş bir çoban
Yağmuru raporlu bir bulut

(Can Yücel)

Nietzsche'nin "tek tek insanlarda pek seyrektir-ama gruplarda, partilerde, halk arasında, çağlarda kural olarak bulunur" dediği deliliğin, ondan birkaç yüzyıl önce ifade edilmiş hali...

Sözünü ettiğimiz, Rotterdamlı Erasmus'un yazdığı delilik... Erasmus (1469-1536) hümanizmin en büyük temsilcilerinden biri sayılmaktadır. Erasmus'un Deliliğe Övgü'yü, büyük hayranlık duyduğu, Ütopya adlı kitabıyla, özel mülkiyetin kaldırılmasını savunarak sosyalist devlet anlayışının tohumlarını atanlardan biri olan, dürüstlüğüyle tanınan ve bunun bedelini 1535 yılında kafası kesilerek idam edilerek ödeyen dostu Thomas More'a 1508'de ithaf ettiğini biliyoruz.

Deliliğe Övgü'de Erasmus'un ilk saptaması delilerin gerçek bilge olduğu, kendini bilge sananlarınsa gerçek deli olduğudur. Delilik dostluk, aşk, çocukluk, yaşlılık, savaş ya da barış durumunda insanları hep egemenliği altında tutar. "Özetle, hayatta hoş olan ya da sürekli olan hiçbir bağlılık göremezsiniz. Hükümdar uyruklarını, uşak efendisini, cariye hanımını, öğrenci eğitmenini, dost dostunu, koca karısını, ev sahibi misafirini, arkadaş arkadaşını; durmadan, hatta, yüze gülme, hatırşinaslık ya da buna benzer hoş bir deliliğin verdiği tatlı rüyalarla karşılıklı olarak aldatmazlarsa, her biri az zamanda diğerine katlanılmaz gelir. "Bunu sağlayan da insana deliliğin verdiği özsaygıdır. Bu özsaygı aracılığıyla insan yapıp ettiklerine hayranlık duyar. Erasmus'a göre "şehirleri kuran, devletleri, kanunları, dini, meclisleri, mahkemeleri koruyan deliliktir. Özetle, insan hayatının temeli bu deliliktir. Saçma sapan fikirlerine göre dünyayı idare eden odur."Bir deli ile bir bilge arasındaki bütün fark, birincisinin tutkularına, ikincisinin de aklına boyun eğmesidir.

Deliliğin kudreti insan ve toplum ilişkilerine yön verir. Bu anlamıyla deliliğin bir tür akıl dışılık değil, ama aklı kendi gücünü, düzenini sürdürmek adına, abes bir mutluluk -haz tutkunluğuyla deforme ederek bir kalkan olarak kullanmak olduğunu söyleyebiliriz. Sonuçta Erasmus'un deliliğe övgüsünün bir anlamda aslında bir "sövgü" olduğu, deliliği gülmece dilinin ardına geçerek konuştururken çağına sivri dilli eleştiriler yöneltttiği açıktır.Ama acı olan şu ki, aradan bu kadar yüzyıl geçmesine karşın, Erasmus'un işaret ettiği anlamındaki delilik azalacağı yerde, inanılmaz bir katlanma hızıyla artmakta... Hele ki sistemler çatırdarken ayyuka çıkan bu deliliğin mutluluk masallarının kimsenin gözünü boyamadığı koşullarda hepimizde onulmaz yaralar açılmakta.

Bakalım karşı deliliğin tarihi neler yazacak?

KESK Genel Kurul süreci ve ÖDP

1 Mayıs 1996 sonrasında sendikal alanda yeni gelişmeler var...

KESK'te yaşananlar sadece kamu çalışanları mücadelesi açısından değil eşitlik temelinde barış talep eden tüm kesimler açısından çok önemli bir mevzinin, emek cephesinde birlikte mücadele zemininin, yitirilmek üzere olduğunu ortaya koymaktadır.



Ali Kerem SAYSEL

4-6 Temmuz 1996 tarihlerinde yapılan Eğitim-Sen 2. Olağan Genel Kurulu'nun ardından Ağustos ayı içerisinde tamamlanacak olan KESK kongre süreci ve bu sürecin kamu çalışanları mücadelesinin bundan sonra benimseyeceği sendikal söylem ve eylemlilik çizgisi üzerinde ortaya çıkacak yansımaları basında ve sendika çevrelerinde tartışılmaya başlandı. Kuşkusuz, bugüne kadar gerçekleştirilmiş olan kongrelerin enerjisiz, cansız ve sendikal mücadelenin önünü açacak politik değerlendirme ve tartışmalardan yoksun geçmesi, siyasal yapılar arasında grupçu pazarlıkların aşılamaması kamu çalışanlarının önlerine koyacakları mücadele perspektifi açısından olumsuz işaretler vermektedir. Ancak, bugüne kadar tamamlanmış olan Tüm Bel-Sen, Tüm Maliye-Sen ve Eğitim-Sen kongrelerinde Kürt Yurtsever Emekçiler'in tasfiye edilmeleri ya da kirli siyasetin bir parçası olmamak için çekilmek durumunda bırakılmaları, sonuçları itibariyle kamu çalışanları mücadelesinin sınırlarını aşan ve toplumsal muhalefetin her alanını ilgilendiren olumsuz bir gelişmedir. Türk Solu ve ÖDP içerisinde Kürt Yurtseverlerle her alanda omuz omuza mücadeleyi ve 'blok' siyasetini savunan kesimlerin, KESK kongre sürecinde tüm çıplaklığıyla ortaya çıkan bu gelişme üzerinde ciddiyetle durmaları ve bu gelişmeyi hazırlayan iç ve dış nedenleri iyi değerlendirmeleri gerekmektedir.

KESK'in iç evrimine baktığımızda 1 Mayıs 1996 önemli bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihe kadar KESK'in kitlesel gücü ve mücadele çizgisinde her ne kadar dönemsel dalgalanmalar yaşanmışsa da, kuruluş kongresinde Barış Cephesi oluşturulması doğrultusunda kararlar alınarak tüzüğe konması, Barış İçin Bir Araya Çalışma Grubu'na tüzel kişilik olarak katılınması, 21 Mart Newroz kutlamalarına ve 24 Aralık seçimleri öncesinde HADEP tarafından tertiplenen Barış Mitingi'ne katılınması, KESK'in kamu çalışanlarının mücadelesini somut siyasal konjonktür içerisinde değerlendirmeye çalıştığını göstermektedir. Şüphesiz, bu çizginin KESK'in kendi içindeki tüm çelişkilere rağmen benimsenmesinde en önemli etken Yurtsever Emekçiler'in tavrıdır. Yine hemen 1 Mayıs 96 öncesinde 9-13 Mart eylemleriyle Ankara Valiliği'nin Eğitim-Sen'e yönelik kapatma isteminin geri çektirilmesi, giderek aşamalandırılması düşünülen 18 Nisan iş bırakma eylemine azımsanmayacak bir katılım sağlanması, KESK'in diğer işçi konfederasyonlarından çok daha kitlesel ve etkili, hepsinden önemlisi devletten bağımsız bir mücadele çizgisi izlemeye aday olduğunu ortaya koymuştur.

1 Mayıs 1996 sonrası

1 Mayıs 96 sonrasında Kadıköy Meydanı'da yaşanan olayların gölgesine sığınmaya çalışan devlet, 24 Aralık seçimleriyle birlikte Türk Solu ve Kürtler arasında gelişen birlikte mücadele perspektifini kırarak ilan edilmiş olan tek taraflı ateşkesin sağladığı uygun zeminde yükselen toplumsal muhalefetin önünü kesmeye yönelik sert mesajlar vermiştir. Aslında devletin verdiği mesaj çok nettir: Kürtlerle birlikte yürümek tehlikelidir ve gelişen toplumsal muhalefetin saflarını yeniden belirlemesinde fayda vardır. Kuşkusuz bu bir bölme harekatıydı ve devlet tarafından gönderilen mesajın sendikalarda, demokratik kitle örgütleri ve partilerde çalışan bazı kesimlerce doğru olarak algılanması zor değildi.

1 Mayıs'ın hemen ardından yapılan 5 Mayıs 96 tarihli KESK GYK toplantısında yeni döneme uygun eğilimler kendisini göstermeye başladı. 18 Nisan iş bırakma eyleminin talepler elde edilinceye kadar aşamalandırılarak sürdürülmesi doğrultusunda alınmış olan karar rafa kaldırıldı. Kamu emekçilerinin geleneksellleşmiş somut taleplerinin kazanılmasına yönelik alınan tek eylem kararı 8 Haziran oturma eylemi ise yeterince örgütlenmeyerek içi boşaltıldı.

HADEP Kongresi sonrası

23 Haziran 96 tarihinde düzenlenen HADEP kongresi sonrasında devlet barış güçlerine sert bir mesaj daha verdi. Kongre sonrasında HADEP'e yönelik yoğun saldırıların başladığı bir ortamda başta DİSK olmak üzere bazı DKÖ'ler Türk Bayrağı'nın indirilmesi olayını ön plana çıkararak devletin saldırı sürecini ve Elbistan katliamını ikinci plana iten açıklamalar yaparken, KESK Genel Başkanı'nın da bayrak krizini ön plana çıkaran bir açıklama yapmış olması dikkat çekicidir.

29 Haziran 96 tarihli KESK GYK toplantısında gelişen tartışmalar ve alınan kararlar 1 Mayıs'la başlayan ve HADEP kongresi sonrasındaki saldırılarla pekişen, devletin toplumsal muhalefeti bölmek doğrultusunda işlerliğe koyduğu senaryonun KESK içerisinde de bazı aktörler tarafından oynanmaya başladığını gözler önüne sermektedir.

Kuruluş tüzüğünde KESK'e açık olarak barış konusunda çağrı yapma misyonu yüklenmesine ve KESK'in, Barış Girişimi'nin aktif bir bileşeni olarak hareket etmesine rağmen, Yurtsever Emekçiler ÖDP içindeki bir kesim tarafından sendikayı "İnsan Hakları Derneği"ne çevirmekle suçlanmışlardır. Tüm ülkeyi çılgınca bir gözaltı furyasının sardığı dönemde KESK Genel Sekreteri cezaevlerindeki açlık grevlerine destek vermek, kayıp analarıyla dayanışmaya girmek gibi her biri barış mücadelesinin bir parçası olan faaliyetlere katıldığı ve bu nedenle sürekli gözaltına alındığı için eleştirilmiş, sendikanın itibarını sarsmakla suçlanmıştır. Aslında bu eleştirilerin ve suçlamaların anlamı açıktır: Barış mücadelesinde önemli bir mevzi olabilecek KESK, DİSK örneğinde olduğu gibi, Türkiye'nin acil siyasal sorunlarından kopuk, sol görünümlü ancak özünde "düzen-içi" bir sendikacılık anlayışı içine çekilmeye çalışılmaktadır.

Aynı toplantıda ÖDP içerisindeki aynı kesim, Yurtseverler'in kamu çalışanlarının taleplerinin meydanlarda yeniden dile getirilmeye başlanması yönündeki önerilerine karşılık "yarım saat işyerlerinde oturma" gibi sinik bir öneriyi gün-... bul edilmemiştir. Bu toplantıda 13 Temmuz'da Ankara'da bir miting yapılması karar altına alınmış, ancak bu eylem oluşturulan yürütme tarafından daha sonra basın açıklamasına dönüştürülerek kitleleri pasifize edici bir tarz benimsenmiştir. Sendikal faaliyeti politik anlamda ücretler ve özlük haklarına yönelik sınırlı talepler çerçevesinde tutmaya çalışan ve bu mücadele ile barış talebi arasındaki zorunlu ilişkiyi görmek istemeyen aynı kesimler devletin izlediği bölme opersayonu konjonktüründe etkinliklerini arttırmışlar, KESK'in, devletin toplumsal muhalefeti çekmeye çalıştığı doğrultuya sürüklenmesine objektif anlamda hizmet etmişlerdir.

Kongre süreçleri

1 Mayıs sonrasında KESK içerisinde yaşanan ve sendika içindeki eğilimlerin duruşlarını netleştirmelerine ve dengelerin yeniden biçimlenmesine neden olan süreç, Tüm-Maliye Sen ve Eğitim-Sen kongrelerinde Yurtsever Emekçilerin yönetimden tasfiyelerinin/çekilmelerinin bir tesadüf olmadığını göstermektedir. Eğitim-Sen kongresinde gruplar arasında yapılan görüşmelerin gelişimi ve sonuçlanışı Yurtsever'e iki konumun dayatıldığını ortaya koymaktadır: Yönetimde yer alabilirsiniz ama önemli bir söz hakkına sahip olamazsınız - ki bu çözüm Türk Solu içindeki belirli kesimleri vicdanen rahatlatacaktır - ya da tümüyle çekilirsiniz.Eğitim-Sen kongresinde en fazla delege sayısına ÖDP grubu sahiptir. Bunun ardından da sırasıyla Yurtsever Eğitim Emekçileri, sosyal-demokrat eğilimli bir kesimin oluşturduğu Sendikal Birlik ve Emek Partisi gelmektedir. İlk görüşmelerde 9 kişilik MYK için ÖDP grubu biri başkanlık olmak üzere 4 üyelik, Sendikal Birlik biri başkanlık olmak üzere 3 üyelik, Emek Partisi iki üyelik talep etmişlerdir. Yurtseverler ise biri genel sekreterlik olmak üzere iki üyelik talep etmişler ve bu taleplerini haklı olarak, Kürtlerin temsilisi oldukların ve çok ağır baskıların yaşandığı ayrı bir coğrafyada sendikal mücadeleyi ayakta tuttukların belirterek gerekçelendirmişlerdir. Yurtseverler'in bu talebi kabul edilmemiş ve görüşmeler bitirilmiştir. Genel kurulun son gününde ise çeşitli pazarlık oyunları sonucunda Yurtseverler'in çekilme kararı almasının ardından ÖDP içinde bu koşullar altında seçime gitmeyi içlerine sindiremeyen bir ÖDP gurubu da genel kuruldan çekilmiştir. Bunun üzerine kongrede ağırlıklı olarak temsil edilen diğer ÖDP gurubu kendisine başkanlık dahil olmak üzere beş üyelik ayırarak, EP'ye iki üyelik önermiş, Yurtseverler'e de KESK Genel Kurulu'nda genel sekreterlik talep etmiyecekleri yönünde bir taahütname vermeleri şartıyla biri genel sekreterlik olmak üzere iki üyellik önererek seçime girmeye çalışmıştır. Ticari etkinliklere özgü olabilecek bu tavır karşısında Yurtseverler çekilme kararında ısrarlı dâvranmışlar ve kongre, ÖDP ve EP'nin Sendikal Birliği baştaki tüm taleplerini yerine getirerek aralarına almalarıyla sonuçlandırılmıştır.Aynı günlerde yapılan Tüm Maliye-Sen Genel Kurulu'nda da ÖDP ve EP anlaşarak yönetimi kendi aralarında paylaşmışlardır.

ÖDP açısından durum

KESK'te yaşananlar sadece kamu çalışanları mücadelesi açısından değil eşitlik temelinde barış talep eden tüm kesimler açısından çok önemli bir mevzinin, emek cephesinde birlikte mücadele zemininin, yitirilmek üzere olduğunu ortaya koymaktadır. Bu gerçek sadece KESK içinde yer alan ÖDP'lileri değil tüm partiyi çok yakından ilgilendirmektedir. ÖDP içindeki 24 Aralık seçimlerinde yaşanmış olan "blok" deneyimine sahip bir kesim yer almaktadır. Parti, kendi içinde barındırdığı çeşitli eğilimler nedeniyle Kürt sorunu ve Kürtler'le birlikte mücadele konusunda kararsızlık sergilese de örneğin Haziran ayında alınan ÖDP Parti Meclisi kararlarında, barış talep eden tüm kesimlerle geniş ve esnek ittifakların benimsenmesi, ayrıca emek cephesinde yer alan sol/sosyalist güçlerle ikinci bir ittifak zemininin önünün açılması olumlu gelişmeler olarak değerlendirilebilir.Ne var ki, alınan ilkesel kararların içtenliğinin sınanacağı yerler toplumsal mücadele alanlarıdır ve ÖDP, KESK'te başarısız bir sınavdan geçmiştir. Parti kararlarında öngörülen ittifaklar doğrultusunda somut adımların atılmaması ve giderek 'blok' anlayışının hiç bir zaman açıkça ifade edilmeyen gerekçelerle gündem dışı bırakılması Kürt ve Türk halkları içinde barış talep eden kesimlerin ÖDP'den beklentilerini saf bir iyimserlik olma noktasına sürüklemektedir.

KESK'in içinde örgütlü bulunan ÖDP'li bir kesimin ortaya koyduğu bu siyaset hem Yurtsever Emekçiler nezdinde, hem de Kürtler'le her alanda birlikte mücadele perspektifi taşıyan barış güçleri açısından derin bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Dolayısıyla bu tutumun üzerine gidilmesi, parti barış talebi çerçevesinde somut ittifaklara yönlendirmeyi amaçlayan eğilimler açısından acil bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

* Eğitim-Sen İstanbul 6 No'lu Şb. üyes



Ölüm orucu eylemi karşısında ÖDP:

Paha biçilmez dersler

Sungur SAVRAN

"Katil hafta", ardında 12 genç ölü bırakarak sona erdi, ama ölüm orucunun ardında yatan temel sorunlara, 12 ölümün (ve belki de yenilerinin) sorumluluğunu taşıyanların toplumun vicdanında ve nihai olarak mahkemelerde yargılanmasına, devletin vermek zorunda kaldığı tavizlerin yerine getirilmesinin izlenmesine yönelik mücadele henüz bitmedi. Elbette, mide bulandırıcı katliamın politik anlamı üzerinde tartışmayı da derinleştirmek gerekiyor.

Ne var ki, bir yandan bunları yaparken, bir yandan da ÖDP'nin, cezaevi sorunu Mart ayında Türkiye'nin gündemine gireli beri izlediği politikanın bilançosunu çıkarmak ve belirli dersler edinmek gerekli. Bunun, birbirine bağlı, iki yakıcı nedeni var. İlk ve genel neden, politik partilerin iç tartışmalarına ve pratiklerine ilişkin temel mihenk taşının gerçeğin kendisi olmasıdır. Parti, her büyük kriz, mücadele ve kampanyadan sonra, geri dönerek kendi eylemini ve iç tartışmalarını, toplumsal gerçekliğin nesnel gelişimi içinde aldığı konum ışığında yeniden değerlendirerek, yanlışlarını ve kazanımlarını saptayarak ileri doğru bir gelişme gösterebilir. Yanlışlarını saptayamayan ve düzeltmeyen bir parti çürümeye doğru ilk adımını atmış demektir. İkinci özgül neden ise, yukarıda da belirtildiği gibi, cezaevlerine ilişkin mücadelenin bundan sonra da biçim değiştirerek devam edeceği gerçeğinden hareketle, ÖDP'nin yakın dönem politikasını, yapılan yanlışları düzelterek, doğru bir çizgi üzerinden belirleyebilmesi gerekliğidir.

ÖDP'nin cezaevlerine ilişkin bugüne kadar yaşamış olduğu tartışmalar, bu tür bir bilanço açısından paha biçilmez derslere ışık tutuyor. Dahası, politik tartışmaların nesnel gerçekliğin mihenk taşında sınanması açısından pek az örnekle bu kadar yalın sonuçlar elde etmek mümkündür. ÖDP içinde, açlık grevi/ölüm orucu sorunu süregiderken *ileri sürülen bazı düşünce*ler ve politikalar, gerçek gelişme tarafından ışık hızıyla çürütülmüştür. Bazı düşünceler, nesnel gerçekliğin gelişimi böyle dayattığı için, yandaşlarınca savunulduklarından sadece iki gün sonra terkedilmişlerdir. Belirli bir politikayı savunanlar, iki, bilemediniz beş gün sonra, söylediklerinin tam tersini yapmaya, bu yönde karar almaya zorlanmışlardır. Öyleyse ya söyledikleri yanlıştır, ya eyledikleri!

Amacım polemik yapmak değil. ÖDP'nin politik yaşamı henüz bebeklik evresi yaşadığı bu dönemde, partinin işçi sınıfını ve emekçileri burjuvazinin politik, ideolojik ve örgütsel hakimiyetinden kurtarma bakımından şimdilik tek mümkün araç gibi görüldüğü bu aşamada bir polemikten çok, hep birlikte ders çıkarmaya ve çalışmalarımıza çeki düzen vermeye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Ne kişi, ne organ, ne de gruplaşma adı anacağım bu yüzden. Ama birşeyi en baştan belirtmeliyim: Burada eleştirilen fikirler de, bunların karşıtları da, Başkanlar Kurulu'ndan belde örgütlerine kadar, partinin her düzeyinde mevcuttur. Önemli olan, bu karşıt fikirlerin arasındaki tartışmada, gerçeğe uygun çözümleri ortaya çıkarabilmektedir.

Esas konuya girmeden son bir noktayı daha belirtmek gerekiyor: ÖDP, açlık grevi/ölüm orucu mücadelesi esnasında, aşağıda yapılacak bütün eleştirilere rağmen, politik partiler arasında mücadeleye en büyük katkıyı yapmış güçtür. HADEP'in sırat köprüsünden geçmekte olduğu bir dönemin zorlukları dolayısıyla, ÖDP özellikle "katil hafta" boyunca toplumsal muhalefetin eylemlerinde hem çizgi, hem de kitlesellik bakımından, politik güçler arasında en ön sırada yer almıştır. Sadece bu bile, ÖDP'*nin bu aşamada ne ka*dar değerli bir politik girişim olduğunu kanıtlamaya yeter!

Şimdi yanlışlığı çıplak biçimde ortaya çıkan ve zaman zaman parti politikasına hakem olan düşüncelere gelelim. Açlık grevi/ölüm orucu mücadelesi bağlamında, bunları dört nokta çevresinde toplayabiliriz.

1- 'Açlık grevi politikamızın merkezine oturmamalı'

ÖDP açlık grevlerinin başlamasından sonra bir süre boyunca bu konuda büyük ölçüde atıl kaldı. Haziran başında (yani Diyarbakır cezaevindeki ilk süresiz dönüşümsüz açlık grevinin başlamasından yaklaşık birbuçuk ay sonra) bir "Merkezi Cezaevi Komisyonu" kuruldu ve partinin merkezi politikasına damgasını vurdu. Ama son "katil hafta"ya kadar merkezi düzeyde parti, ölüm orucunun politik önemini ve bize yüklediği görevleri kavrayamadı. Elbette, yerel düzeyde merkezi politikadan bağımsız olarak bir çok eylem yapıldı. Ve elbette son hafta ÖDP hem merkezi düzeyde, hem de yerel örgütler düzeyinde (hala sürmekte olan ciddi yanlışlara rağmen) önemli görevleri yerine getirdi. Ama bir bakıma geç kalınmıştı. Neden?

Çünkü parti içinde, bütün düzeylerde, bir bölüm insan şöyle düşünüyor ve bunu tartışmalarda açıkça dile getiriyordu: "Cezaevi sorunu politikamızın merkezine oturmamalı; herşeyi bırakıp bununla mı uğraşacağız?"

Bu tavır, ölüm orucunun 62. gününde dile getirilen şu düşünce ile doruğa yükseliyordu: "Ölüm orucu kamuoyunun gözüne artık bir inatlaşma gibi görünüyor."

Burada, bu tür bir tavrın ardında yatan güdüleri uzun uzun tahlil etmeye niyetim yok. Yanlış politikalar izlediği için radikal solun yandaşı gibi görünmeme kaygısından, kitlelere "uç şeylere uğraşan bir parti" imgesini vermeme türünden mülahazalara kadar birçok şey rol oynamış olabilir burada. Önemli olan şu: Bir kaç aydır savunulan bu düşünce, toplumsal ve politik gerçekliğin gelişimi karşısında bütünüyle iflas etti!

"Katil hafta" boyunca, ölüm orucu ve devletin cinayetleri bütün toplumun gündeminin tam merkezine yerleşti. Adeta bütün öteki (üstelik Refahyol iktidarı, ekonomik politikalar, Çekiç Güç, Olağanüstü Hal, devlet içinde yeni çetelerin keşfi gibi can alıcı) gündem maddelerini geri itti. Bu durumda, elbette parti içinde geçmişte sorunun önemini yadsımış dayarlıklar da, ölüm orucunu gündemlerinin birinci sırasına almak zorunda kaldılar. Cezaevleri sorunu 10 gün boyunca parti politikasının merkezine oturdu. Bizim "kamuoyu" diye önemseyebileceğimiz her toplumsal kesim (Türk-İş bürokrasisine kadar) cezaevleriyle uğraştı. "Hakem" rolüne soyunmayı tercih eden bir iki odak dışında kimse sorunu çift yanlı bir "inatlaşma" diye görmedi. Herkes Kazan'ı, Ağar'ı, hükümeti, devleti suçladı. Yani ÖDP içinde bir kaç ay boyunca savunulan bazı görüşler pratikte tuzla buz oldu!

Neden? Çünkü Türkiye gibi ülkelerde demokratik haklara ilişkin mücadeleler bile radikal bir zemine verilmek zorundadır. Üstelik, ÖDP'in kuruluş sürecinde bütün taraflar TC devletinin ve toplumun tarihin en büyük krizini yaşamakta olduğunu birlikte saptamışlardır. Daha da ötede, Haziran sonunda yapılan Parti Meclisi bir "rejim krizi" tespitine varmıştır. Eğer bir politik parti belirli durum tespitleri yapıyorsa, bunun sonuçlarını çıkarmak zorundadır. Bu devletin açlık grevi/ölüm orucu mücadelesini gaddarca yaklaşma ihtimalinin çok yüksek olduğunu tahmin etmek işin müneccim olmaya gerek yoktu. Parti, dernek değildir. (Buna döneceğiz.) Parti, politikalarını öngörülere dayandırır. Olayları değişimi için de değenlendirerek politik hattını belirler.

Eğer ÖDP, açlık grevini/ölüm orucunu erkenden yakıcı bir sorun olarak politikasının merkezi değil ama ana eksenlerinden biri haline getirmiş olsaydı, eğer erkenden (önerildiği halde reddedilen) bir afiş kampanyası düzenlenebilseydi, eğer bir bildiri ile erkenden emekçi mahallelerine ulaşılabilseydi, esas o zaman gerçek gündemi yakalamış olurdu. O zaman, "katil hafta" boyunca bütün duyarlılığı bu soruna kilitlenen toplum, ÖDP'nin haklılığını tescil ederdi. CHP ve DSP tabanında, son günlerde yüzlerle bir araya gelip deklerasyon yayınlayan aydınlar nezdinde, işçi hareketinde ve emekçiler arasında prestij kazanılırdı. Hep söylendiği gibi, doğru bir politik çizgiye kazanmamız gereken varoş işçileri ve kent yoksulları ÖDP'de bir umut ışığı görürdü.

2- 'Moral düşürücü kitle eylemlerine katılmayalım'

Parti içinde bir eğilim, son dönemde sokaktan geri çekilmeyi üstü örtülü biçimde de olsa savunur oldu. Bu eğilimin tohumları aslında partinin kuruluşunun ertesinde yapılan kampanyanın karşılaştığı yasaklara verilecek tepki üzerinde yürütülen tartışmalara kadar geri gidiyor. Ama özellikle 1 Mayıs'tan sonra bu eğilimin sesi daha yüksek çıkmaya başladı, Haziran başı KESK eylemi dolayısıyla yaşanan büyük gözaltı ise gelişmeyi doruğuna yükseltti. Haziran sonunda yapılan Parti Meclisi, politik bakımdan çok önemli tespitler bulunurken, toplantı sonrasında genel merkezin yayınladığı bir genelge ilk kez bu eğilimi resmi metinlere taşıyordu.

İşte, açlık grevi/ölüm orucu mücadelesine destek vermek için 21 Temmuz'da yapılması planlanan mitinge ilişkin tartış-

ÖDP özellikle "katil hafta" boyunca toplumsal muhalefetin eylemlerinde hem çizgi, hem de kitlesellik bakımından, politik güçler arasında en ön sırada yer almıştır. Ama bunun ötesinde partinin eksikliklerini ve yetersizliklerini de tartışmak ve bu temelde partiyi daha ileriye taşımak gerekmektedir.

ma da bu genel bağlam içinde patlak verdi. Sokaktan çekilme eğilimindeki unsurlar, mitingin yasaklanması öncesinde şaşırtıcı bir olumsuz ruh durumu sergiliyorlardı. Bu eğilimdeki unsurlar yasaklama kararının kitlesel bir basın toplantısı ile protesto edilmesine karşı çıktılar. Oysa miting, adı ne olursa olsun, ölüm orucu eylemcilerinin haklı taleplerini duyurmak ve desteklemek için düzenlenmişti. Sokaktan çekilme eğilimi, bu kadar acil ve yakıcı bir sorun karşısında mücadeleye ağır bir tahribat veriyordu.

Peki "katil hafta" boyunca ne oldu? Parti içinde kitlesel basın toplantısını reddedenler, ölüm orucunun 63. günü olan cumartesi günü hala "bu koşullarda kitle eylemleri parti üyelerini uzaklaştırıyor" diye dursunlar, 64. gün verilen ilk ölüden sonra ÖDP, kitlesi birçok ilde sokağa döküldü. Ankara'da, İstanbul'da, Mersin'de, Adana'da ve daha küçük yerleşim merkezlerinde, kimi yerde bir-iki kez, kimi yerde (örneğin Mersin) hemen hemen her gün parti, üyelerinin yaygın katılımıyla, kitlesel basın toplantılarına, suç duyurusu eylemlerine, çeşitli protestolara ve cenazelere katıldı. ÖDP "katil hafta" boyunca her gün sokağa çıktı. İşin çarpıcı yanı, daha önce sokaktan çekilme eğiliminde olanlar da bu sokak eylemlerine taraftar oldular, en azından karşı çıkamadılar!

Şimdi düşünün: 63. günde kitle eylemlerine karşı çıkıyorsunuz, 64. günden itibaren kitle eylemleri yapıyorsunuz. Bu kısa görüşlülükten başka nedir? Bu, Türkiye gibi bir ülkede polise direnilmeden hiç bir şeyin kazanılmayacağını kavrayamamaktan başka nedir? Oysa cezaevlerine ilişkin izlenmesi gereken çizgi ilk tartışılmaya başladığında da neler denmemişti? "Afiş bastırtmazlar, miting için izin vermezler. telgraf çektirmezler" diyen de olmuştu, afiş için "astırmazlar, para yok, etkisi olmaz" diyen de. Miting için gerçekten izin vermediler. Ama ÖDP daha kurulurken (aslında kendi başına hiçbir devrimci içerik taşımayan) "sivil itaatsizlik" kavramı ortalıkta dolaşıp durmuyor muydu? İzin vermediler ama biz (başka güçlerle birlikte) İstanbul'da Perşembe günü beş bin kişi Adliye önünde fiili bir miting yapmadık mı? Cumartesi günü bin beşyüz kişi Galatasaray'a dolmadık mı?Sokağa çıkmanın "parti üyelerini uzaklaştırdığı" tezi uzun uzun tartışılmaya muhtaç. En azından birçok ilçeden daha çok eylem talebi geldiğini, çeşitli yerlerde tabandan unsurların daha aktif davranılmasını önerdiğini ben şahsen biliyorum Bunun ötesinde, fili kitle eylemlerinin kitleselleşmeyi engelleyeceği yönündeki önyargı hakkında da kısa bir örnek: Mersin Örgütü, tabanın da duyarlılığı ile, "katil hafta" boyunca hemen hergün sokağa çıktı. Ve o hafta boyunca hem en kalabalık üye toplantılarını yaptı, hem de 37 kişi üyeliğe başvurdu. Bu ne gösterir



3- 'ÖDP dernek gibi çalışıyor'

Son dönemlerde partinin çalışma tarzına ilişkin bir "dernek" benzetmesi aldı başını yürüdü. "Dernek" kavramı en çok, partinin sık sık sokak eylemlerine katılmasını nitelemek için kullanılıyor. Örneğin yukarıda sözünü ettiğim genel merkez genelgesi durumu şöyle tasvir ediyor: "Öte yandan yapılacak ciddi yanlışlardan biri ise genel durum ve gelişmeleri gözönünde bulundurmaksızın, adeta bir dernek havasında, gittikçe daralan bir kadro ile eylem peşinde koşulması olacaktır." (Vurgu sonradan)Dernekleri tanımlayan özelliğin "eylem peşinde koşmak" olduğunu hayatımda ilk defa duyuyorum! Eğer ÖDP bir derneğe benzetilecekse bu bambaşka bir anlamda yapılmalıdır. Derneğin politik stratejisi ve taktiği olmaz, politik iktidarı ve rakibi siyasal güçleri yenme kaygısı yoktur; dernek, politik iktidarı hedeflemez, sadece politik iktidar üzerinde çeşitli yöntemlerle basınç yaratmaya çalışır. İşte dernekle parti arasındaki bu farkı göz önüne alırsanız, parti içinde cezaevi komisyonu kurulduğu sırada açlık grevine ilişkin yapılan belirli bir önerinin tam da dernekleşme yönünde bir eğilimi temsil ettiğini görürsünüz. Önerinin özü şuydu: Açlık grevleri bir politik parti olarak doğrudan bizim konumuz değildir, dolayısıyla bu konuda İHD, ÇGD gibi kurumları desteklemeliyiz. Bunun uzantısı olarak önerilen yöntemler de "köşe yazarlarına mektup yazma, gazetelerin faksını kilitleme, Ertuğrul Özkök dahil basını ziyaret" vb. idi. Yani ÖDP'nin "saygınlığı" kullanılacaktı (ve tabii sokaktan uzak durarak korunacaktı!) Altını çizerek belirteyim: Bu yöntemler de (Ertuğrul Özkök dışında!) elbette kullanılır. Parti elbette bütün cephelerde savaş verir gücü oranında. Ama kimse bu yöntemleri militan mücadele yöntemlerinin karşısına çıkarmamalıdır. Sorun budur. Eğer bu yapılırsa, işte parti o zaman dernekleşir. Amerikan sosyolojisinin terimleriyle söylersek, bir baskı grubu haline gelir.

Neden? Bu sorunun cevabı çok basittir. "Açlık grevi bizim konumuz değil" başlangıç noktasından hareketle derneklere destek ve basına basınç gibi yöntemler benimsemenin anlamı açıktır: Bu tavır, açlık grevini politik bir sorun olmaktan çıkarır, başka politik sorunlarla ve siyasal iktidar mücadelesiyle ilişkisini koparır, yalıttığı bu sorunun en insani biçimde çözülmesi için çaba gösterse bile, bunu partinin genel olarak muhalefet ettiği güçleri zayıflatmak, hatta mümkün olduğunda düşünmek için bir koz olarak kullanılmasını engeller. Çünkü bunu yaşayabilmek için partinin kitlelere hitap edebilmesi gerekir. Oysa Ertuğrul Özkök bizim telkinimiz altında ölüm orucunun taleplerinin haklı olduğunu yazsa bile (ki Özkök bunu yazmaz ama yazdırabilsek elbette iyi olurdu), bu, partinin kitlelerle ilişkisini zerre kadar ilerletmez. Bunun için afiş gerekir, eylem gerekir, son hafta yaptığımız gibi stand gerekir, bildiri gerekir, imza kampanyası gerekir. Tam da eylemin, afişin, bildirinin kitleselleşmeye engel olacağını tekrarlayıp duranlar, işin bu yanını biraz düşünseler iyi olur!

4- 'Merkez bize danışmadan eylem kararı alıyor'

Ölüm orucu deneyimi, bu konuyla doğrudan ilgili olmak bir yana, partinin asli sorunlarından biri olacak kadar genel bir tartışmaya da ışık tutuyor. Bu tartışma "tabanın söz ve karar hakkı" ya da "taban inisiyatifi" olarak anılan tartışmadır. Burada derinlemesine ele alınacak kadar kapsamlı ve önemli olan bu sorunun sadece bir veçhesine değinmek istiyorum.

Parti tabanı elbette bütünüyle parti belirleyicisi olmalıdır. Sorun, bunun uygulanmasının nasıl olacağıdır. Taban demokrasisini soyut biçimde ele alan bir çok eğilim, ÖDP'nin kuruluşundan bu yana sürekli olarak yönetici organların (genel merkez, il, ilçe) daha aşağıya danışmadan eylem kararı almasını eleştiriyor. "Katil hafta" boyunca yaşadıklarımız bu eleştirinin yanlışlığını çıplak biçimde ortaya koymuştur. düşünün, hafta ilerliyor, ölüm orucu direnişçilerini birer, ikişer, üçer yitiriyoruz, partinin, müttefikleriyle birlikte, bu büyük cinayete karşı dikilmesi gerekiyor... Ve ne genel merkez, ne il yönetimleri eylem kararı alamıyor! Örneğin İstanbul'da 24 ilçe teker teker genel üye toplantıları yapıyor, bitmez tükenmez tartışmalarla geçen toplantılar sonucunda sayısız öneriyi il yönetimine aktarıyor, il yönetimi bütün ilçelerden gelen öneriyi saatlerce, hatta hakkını vermek için günlerce tartışıyor, bütün bunlar en az bir hafta -on gün sürüyor... Ve o arada ölüm orucu direnişçileri ölmeye devam ediyor!Hayır, bu taban demokrasisi değil, eylemsizliğin reçetesidir. Bir partinin tabanı kendi seçmiş olduğu yönetici organlarından korkmaz. Çünkü kendi bütünsel iradesi akmıştır oraya. Eğer alınan karar yanlışsa, bu eleştiriyle zaman içinde giderilir. Ayrıca, acil olaylar karşısında bile, taban inisiyatifi, adı üstünde, kendisine danışılmadan da, öneriler yapma kapasitesi anlamına gelir. Bu parti tabanın eleştirilerine ve inisiyatiflerine kapalı despotik organların yönetimine geçtiği gün ilk ayrılan ben olurum. Ama mücadelenin ateşi içinde hiçbir üye "bana danışılmadan karar alınıyor" diye mızıldanma hakkına sahip değildir!Ama taban demokrasisi uzun bir tartışma. Bunu derinlemesine daha ileride yeniden yapacağız.

Sonuç:

ÖDP, politik güçlerin bu günkü konumlanışı içinde, işçi sınıfı, emekçiler ve ezilenler için çok büyük bir ileri adım olma potansiyelini taşıyor. "Katil hafta" boyunca partinin kitle eylemlerinde oynadığı bellirleyici rol onu bir kez daha kanıtlıyor. Şimdi görev, cezaevleri sorunu konusunda ileri sürülmüş ve partinin pratiğini etkilemiş yanlış görüşlerin eleştirisi ve özeleştirisi temelinde partiyi daha ileriye taşımaktadır.Kendi hatalarını göremeyen ya da görmek istemeyenler, tarihin akışının gerisinde kalmaya mahkum olur. ÖDP'yi böyle bir konuma mahkum etmeyelim.

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

"Hamama gittim, hamam sıcaktı"

Şevket Kazan

GÜNLÜK TUTMAK KARAKTERİMDİR

20 Temmuz: Adeta bir günlük yazma virtüözü oldum. Günde üç–beş satır bir şey yazmadan duramıyorum. Kendimi Orhan Pamuk gibi hissediyorum.

21 Temmuz: Bu gün Allah için ne yaptım?

22 Temmuz: Hava oldukça açık sarı. İstiklal Caddesi'nde olağan turumu atıyordum ki bir grup askerle karşılaştım. "Allah Allah" nidalarıyla yanımdan geçtiler. Ya Yunanistan'la ya da Suriye ile savaş çıktı. Karadan harekata başladılar diye düşündüm. Sonra olayları öğrendiğimde dudağım uçukladı. Biz farkında değiliz, uyuyoruz sevgili okurlar. Sarıgazi, Gaziosmanpaşa, Ümraniye'ye bir sürü "yabancı" sızmış. Neyse ki kahraman Mehmetcik'imiz hepsini ham yaptı.

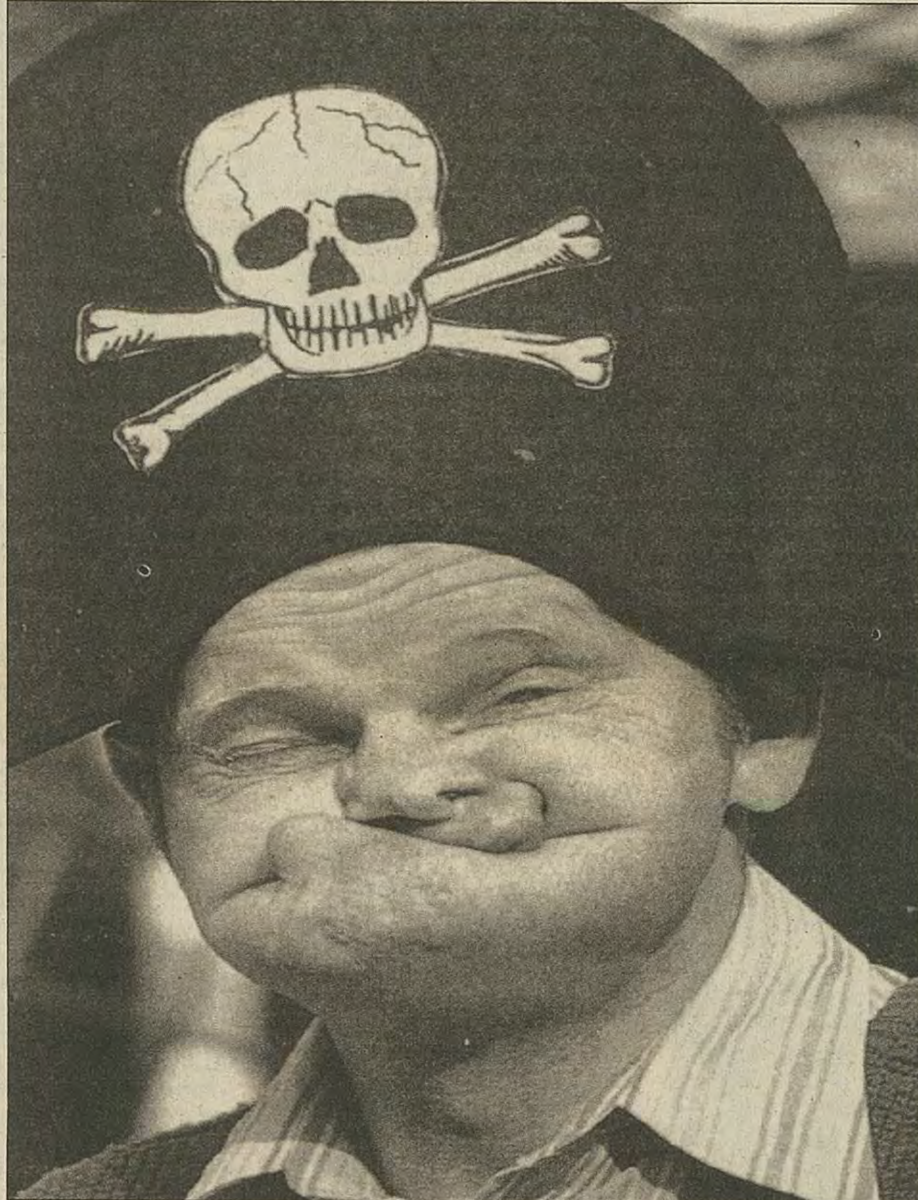
23 Temmuz: Şevket Kazan Bey'e bir telefon açtım. "Dolapta zırnık bi şey yok, siz Adalet Bakanı değil misiniz, bana bir yardım edin de kahvaltı edeyim" dedim. Pis, pis kahkaha attı. "Bu memlekette cezaevleri de dahil her yer tıka basa erzak doludur" dedi. "Yalan atmayın, halkı kandırmayın" dedim ve ekledim: "Soba, pencere camı ve iki ekmek istiyorum." "Hadi ordan, yoksa savaş esiri muamelesi mi görmek istiyorsun, bunu mu ima etmeye çalışıyorsun" dedi. Hiç bir şey demedim. kandilini kutladım.

24 Temmuz: Refah Partisi'nin Çekiş Güç'ün süresini uzattığını hayretle müşahade ettim. Erbakan Bey'e bi faks çekip memlekete "kazma kürek ve Pense Güç" de lazım dedim. İki gün sonra cevap geldi: "Aziz kardeşim. Bu konuyu Bakanlar Kurulu'nda görüşeceğiz. Müsterih ol. Amerika'ya karşıyız. Onlar bize hiç bir şey yapamaz. Batı'nın taklitçisi değiliz. Boş zamanlarında tesbih çek, hurma ye. Allah bize biz de size vereceğiz. Şafaat ya Resullallah". Nutkum tutuldu. Ne bu yahu?

25 Temmuz: Süt içtim dilim yandı. Günlük yazmayı unuttum.

26 Temmuz: Hâlâ Erbakan Bey'in bana verdiği cevabı düşünüyorum. Çılgın bu adam yahu, uçmuş be! Yıllardır özlemini çektiğim Başbakan geldi. Sert, anarşist, sözünden dönmeyen ve gözünü budaktan sakınmayan bir pehlivan! Conan bu Conan! Huzur içindeyim.

27 Temmuz: Öğleden sonra Şevket Bey telefon açtı. "Bir rüya gördüm" dedi. "Hayırdır inşallah" dedim. Anlattı. "Oniki kişi sürekli etrafımda dönüyor ve bana nanik yapıyordu, bir türlü kandil simidimi yiyemedim" dedi. Arkasından da kırçıl sakallı uzun saçlı nur yüzlü dedenin iki de bir karşısına geçip işaret parmağıyla kendisine "seni gidi seni" işareti yaptığını söyledi. Fazla yorum yapmadım, ama benim tahminime göre o nur yüzlü dede Karl Marks'tı. Şevket Bey'e, "soğuk kanlı olmasını, nasıl olsa öbür tarafta cennete gideceğini, korkunun ecele faydası olmadığını" anlatıp üç kulhuvallah bir elham okumasını tavsiye ettim.



28 Temmuz: Bu gün yolda Sezai Bey'le karşılaştım. Günlüklerimi çok beğendiğini söyledi. Ve nedense kötü kötü sırıtarak "Yeni bir Gogol doğuyor" dedi. Kulağını ısırıp teşekkür ettim.

29 Temmuz: O akşam canlı yayın da Sezai Bey'in Reha Muhtar'ın programına çıktığını gördüm. Pansuman yapılan kulağını göstererek aramızdaki olayı tüm detayıyla anlatıyordu. "Sayın muhtar" diyordu "Nah şöyle ısırdı işte!" Reha Muhtar Bey ise "Sayın Sarıoğlu sizce niye sizi ısırmış olabilir, ayrıca bir kilo pamuk mu ağırdır, yoksa bir kilo demir mi" gibi sorularla Sezai Bey'i bunaltıyordu. Memleket için çok faydalı programlar yaptıklarına kani oldum. Hemen atlayıp televizyon stüdyosuna gittim. Sotaya yatıp Sezai Bey'i beklemeye başladım. Çıktığını görür görmez yaradana sığınıp bir kafa attım. Adamcağız yerde kan–revan içinde debelenirken hemen Defne Samyeli Hanım'ı aradım. Ona elimde çok iyi bir haber malzemesi var olduğunu, yumruklara kafa atan bir adamın dramı" diye bir şeyler yumurtladım? Böylece Sezai Bey bir gecede iki canlı yayına birden çıkarak inanılması güç bir rekora imza attı. Kamuoyunun gelişimi için birazcık da ben katkıda bulundum. Sevinçliyim.

30 Temmuz: Allah bugün benim *için ne yaptı?*

31 Temmuz: Bazı milletvekilleri ve aydınlar PKK ile savaşın bitmesi ve barışa adım atılması yönünde görüş öne sürdüler. Süleyman Bey "Devlet eşkiya ile masaya oturmaz" diyerek çok sert çıktı. Hemen bi telefon açıp, "Sayın Cumhurreisim masa şart değil ki, bi parka gidilip banklara oturulamaz mı?" diye sordum. Lahavle çekip telefonu kapattı. Halbuki ne güzel olurdu. Kuş sesleri, çiçekler, çimenler ve Abdullah Öcalan!

1 Ağustos: Her zaman yaptığım gibi günlüğümü alıp dergiye geldim. Seyfi Bey'e "bunu da yayınlayın" dedim. "Olmaz" dedi. Onu canlı yayınların daimi konuğu yapmaya karar verdiğimi anlattım. Ne yapacağını şaşırdı. "Git lan belanı benden bulma" deyip paşa paşa yayınladı günlüğümü.



Tahsin Yılmaz ve cezaevleri direnişinde kaybettiğimiz tüm yoldaşları saygıyla anıyoruz

Şimdi bir güvercinin uçuşunu bölüşüyoruz

Emir Ali, Hasan, Şener, Gürsel, Ali Topçu, Yusuf, Sevinç, Ali Demir, Hüseyin, Tazegül, Özay, Cemalettin, Yener Türkmen

---

Anılarda görünür,
düşlerde görünmez
insan
Düşlerde görünen
anlamlardır
Özelliklerdir bir de
belli belirsiz

Ve
İnsansız anı yoktur.
Var mıdır?

Bayramali Tatoğlu

Faşistlerce öldürülüşünün 16. yılında saygıyla anıyoruz.

**Bir eksikle yaşanmaz mı, yaşanır
Ama şimdi bir fazlası dışımda artık**

Yoldaşları

Görüşçülerin yazılmayan anonim tarihi...

Her kelimeyi o kadar acılı konuşuyoruz ki. Her kelimeyi o kadar kendimizle özdeşleştiriyoruz ve öteki'ni unutuyoruz ki... Tümümüzün yarattığı bir sessizlikten, ya da tümümüzün yarattığı bir sevinçten sonra, her kelimeye o kadar yeni ve "biz"e ait anlamlar yükleyerek konuşuyoruz ki. Böylece ne mi yapıyoruz? Kolektifler dışında tarihin yapılmasına katkıda bulunan özneleri unutuyoruz.

Klasik unutmalardan söz ediyorum... Artık birer klasik arayıcı olan unutulmayan yüzlerden...

Her ortak metnin, her ortak hatıranın altına "imza" yerine anonim, "resmi bir fotoğrafın" arabını bırakıyor gibiyiz...

Siyaset, daha doğrusu siyasetin bir kavrayış biçimi çoğu zaman yaşananın ve tarih olanın anlaşılmasını zorlaştırıyor. Bu belki de siyasetin ve ideolojilerin aynı zamanda yanılsamalı bilinç oluşuyla, yabancılaşmanın tarihselliği ile de ilişkili.

Tarih ve siyaset aynı zamanda "en güzel aldanmaları yaşamak" işi değil midir?

"Tarih yapmak", "tarih yazmak" deyimleri politik kültürümüzde içkindir. Tarihin oluşturucu biricik öznesi olarak kendimizi görmek yanılgısı, özgürlükle, tutsaklık, eski ile yeni arası bir kalebentlik gibi duruyor yanıbaşımızda.

Bu anlayışa göre genel muhalif siyasi tarih sadece "biz"im tarihimizdir. Özel olarak cezaevleri tarihi de "biz"im tarihimizdir. Görüşmecilerin tarihi aslında sadece "bizim görüşmecilerin" tarihidir vs... vs...

Herşeyi kendi biz'imizle özdeşleştirmenin gündelik yaşamdaki sıkıntılarını cezaevi önlerinde, cumartesi annelerinin oturmalarında görebiliyoruz...

Hayat ve özgürlük bütün muhalif biz'lerden daha büyük bir toplam değil midir?

Cezaevlerinde yaratılan tarihi, her kolektifin ve her bireyin toplam anonim tarihi olarak algılamak gerekiyor. Bu tarihin herhangi bir muhalif kolektifin kendi resmi siyasal tarihine eklemlenmesi, özdeşleştirilmesi sadece kavramsal bir sorun değil. Tersine, kavramlarla oluşturulan ve gerçeğin bilgisi olarak sunulan her şey kısa zamanda, diğer kollektif ve muhaliflerin ya da bireylerin ilişkilerinin yabancılaşmasına, giderekte "düşman" olarak görülmesine yol açabiliyor.

Diğer bir sorun cezaevleri tarihinin, görüşmeciler tarihi ile ilişkisinin kavranmasındaki sorundur.12 Eylül'den bu yana cezaevleri önlerinde özel bir anonim "görüşmeci tarihi" oluşturuldu.

Ölüm orucunun bitmesinden sekiz dokuz saat önce, BİLSAK'ta yazar ve şairlerin yaptığı toplantıda yazar Latife Tekin çok anlamlı bir tümce söylemişti: "Halkın kalbine söylemeliyiz. Halkın kalbine konuşmalıyız..."

Ne zaman cezaevleriyle, kaybedilenlerle ilgili eylemlerde yanyana gelsek ve aramızda "yüksek siyaset" tartışmaları yapılsa "kalbin tarihi" geliyor aklıma. Duygularla, kalpleriyle, fotoğraflarla ve biriktirdikleri hatıralarla konuşanların tarihi...

Görüşmeciler ve Cumartesi Anneleri, bizlerin kalbine söylüyorlar sık sık...

"Nerede okumuştum, hatırlamıyorum şimdi, biri mi anlatmıştı yoksa
Mahpusunu kıskanan bir gardiyanı
Ve düşün sevgilim, mahpusunu kıskanan bir gardiyan düşün
Ne kadar acı bunlar
Kıskanıyorlar hepimizi ve kıskanacaklar
Güç iştir çünkü bir tarihi insan gibi yaşamak
Bir hayatı insan gibi tamamlamak güç iştir"

(Edip Cansever. Aşklar İçinde)



Siyaset yapmadan söylüyorlar. Doğrudan ve doğal iletişim kuruyorlar...

Bir cumartesi annesi... Kimbilir belki de aynı zamanda, bir zamanlar ya da şimdi içerdekinin, "yaban arılara tutuklu", "kraliçe ya da oğul bir arının", içimizden birinin annesi. Kulağını kuşların oturduğu yere dayamış göğe bakıp yeri dinliyor. Herkes şaşırıyor. Oturmacılar fenalık geçirdiğini düşünüyorlar... O dinlemekte ısrarlı. Uzakları dinliyor besbelli... Ve kalbimize sesleniyor:

"Benim yavrumun kalbi delik. Onu, yıllarca kalbini dinleyerek büyüttüm. Yıllar yılı ha durdu ha duracak diye bekledim. Kulağımı kalbine koydum ve dinledim. Şimdi onun kalbi uzakta. Kalbini dinliyorum. Onun kalbi hayatta..."

O bizim kalbimize sesleniyor...

Görüşmeciler; hiçbir siyasetten yapılmamış olanlar

Onlar, o hiçbir şeyden yapılmamış adamlar / Üşümüş, yorgun ve bütün gün adres sorarlar (Edip Cansever)

Evet, "adları onur" olan dışardaki kahramanları, görüşmecileri, özel biz'lerimizin özneleri olarak algılamak yerine en genel bir "biz" kavramı içine oturtmak gerekiyor. 12 Eylül'den bu yana (c)ezaevleri ve mahkeme önlerinde bir "görüşmeci tarihi" oluşturulup biliyoruz. (C)ezaevi önlerinde adres soruşlarının temel nedeni "politik olmayan", tanışmaları, yan yana gelişleri, "gecelerden sabahlara kadar usulca kanamaları", bütün mektuplarını (c)ezaevlerine yazmaları, bütün telefonları bir avuç gökyüzüne etmelerinden murat etmeleri bir siyasete ait olmalarından çok, oğullarına, kızlarına "ait" olmaları ve onlara ait olan teorisini/pratiğini bilmedikleri bir hayatın peşisıra gitmeleridir. Bu nedenle görüşmecileri, özel siyasal tarihlerin içine oturtmak onları "araç" olarak görmek ve duyguların tarihini yanlış bir temelde siyasallaştırmak anlamına geliyor. Cezaevleri önlerinde kaderlerini birleştirenlerin zaman zaman, "onların görüşçüleri", "bizim görüşçüler" gibi ikiye ayrılmalarını siyasetin doğasına ve kavranışına ilişkin bir yapısallık olarak "gerekçeli zararlarla" açıklamak yerine onları güdüleyen kavrayışları eleştirmek gerekir.

İki hafta önceki Galatasaray oturmasında, değişik geleneklerden arkadaşların, oturmaları gelenekleştiren kadınlara, "onlar bizim ölülerimiz", "onlar bizim kayıplarımız, size ne oluyor" demeye getiren sığlıklarını anımsamalıyız... Bir küsur yıl sonra Galatasaray'daki yaklaşık yüzmetrekarelik bir mekanı ve eylemi ve eyleme neden olan tüm neden ve sonuçları "kendinin zannetmek" yanlışlığın ötesinde bir yanılsamadır. Bu hiçbir zaman mülk ve tabu olarak ele alınamayacak bir özgürlük sorunsalının siyaseten mülk edinilmesidir.

Tam bu nokta, üç-beş yaşındaki çocukların "parti çocuğu" olarak kavramlaştırılmasının dramına da işaret ediyor...

Bizim grubun görüşmecisi, bizim grubun kaybı, bizim grubun öldürüleni, bizim grubun çocuğu... Oysa, özgürlük serüveni içinde olan herşeyi araç haline getirmemek işin amentüsü olmalı. Görüşmeciler yıllar yılı cezaevleri önlerinde, mahkemelerde hatıra, gülüş, gecikme, içeriye sokulamayan çiçekler biriktirerek bir "görüşmeci tarihi" oluşturdu. Cumartesi Anneleri, her cumartesi, aramalar biriktiriyor, onlar, "sorular benim adresimdir" diyen bir geleneği yaratıyorlar... Pek çoğu siyaset bilmeyen bu siyasetçilerin hareketlerinin doğasındaki kirlenmemişlik de buradan geliyor...

Onların soruları kadar, duaları ve beddualarıda doğal ve naiftir...

BİR İNCEKARA KÜÇÜK OĞLANA İLAHİ

İtip düşürdüler annesini
Kim kim diye sorma
İtip düşürdüler annesini
Gözleri önünde
– Amca senin oğlun olmasın

Olursa kıyamam, ölmesin
İnce turnasıdır annesinin
O erkek erkeğe görüşlerde
Selam iletir babasına
İtip düşürdüler annesini
Gözleri önünde
–Amca senin oğlun olmasın
Olursa görüşüne gelmesin

Özlüyor ve dokuz yaşında
Tütüyor yaslı kara gözleri
Babası. Son görüşüydü
Köroğlusu darda ayvaz
İmge doru ata bindi
Al at yedeğinde

İtip düşürdüler annesini
Gözleri önünde
–Amca senin oğlun olmasın
Olursa al ata binmesin

Karacık ufacık incecik öyle
Tutuşturdu annesi, tutuşturdu da
Kayıp gitti elinden torba
Giysiler ölü kuşlar gibi yerde
Büyüyor yaslı kara gözler
Göğsü dar geliyor soluğuna
– Kadın sen çık, kadın durm
Eğilmiş topluyor çorabı, gömleği
Yazık, çamur, ne yapmalı, oysa
Şaşkın. Umut çok uzaklarda
Bıraksalar, toplayıp yeniden verecek oğluna
– Kadın sen çık, kadın durma
İtip düşürdüler annesini
Gözleri önünde
–Amca senin oğlun olmasın
Olursa seni sevmesin
Kıyamam ölmesin

Gülten Akın



Ölüm orucu, 'kale' ve 'karargahlar' ve toplumsal mücadele...

adalet Bakan'ı Şevket Kazan, tıpkı bir önceki Adalet Bakan'ı Mehmet Ağar gibi, yalnızca "yeraltı" örgütleri hakkında hiç bir şey bilmeyenleri dehşete düşüren açıklamalar yaptı... Bayrampaşa ve Ümraniye cezaevlerinin bir dizi illegal-gizli örgütün merkezi, "eylemlerin planlarının yapıldığı karargah" olduğunu açıkladı.

Ağar'ın yayınladığı ünlü cezaevi genelgeleri de işte bu "saptama"ya dayandırıldı ve Kazan da aynı "saptama"da israr etti.

12 devrimcinin can vermesine yol açan kanlı "cezaevi savaşı" bu "saptama" ile temellendirildi.

Cezaevi direnişi de sözüm ona "karargah" dağıtma amaçlı bu saldırı nedeniyle başladı.

Sonra...

Sonra şunlar oldu:

Devlet kendi egemenliğine karşı dikilen cezaevi kılığındaki "kalelerin" düşürülmesi ve "düşman karargahlarının" dağıtılması için bütün olanaklarını seferber etti. Havaya en az 40-50 devrimci insanın öleceği resmen tahmin edilen operasyonun kirliliği yayıldı.

Cezaevindeki direnişin herhangi bir direniş tasavvurunu kat kat aşan kararlılığı, cezaevi dışındaki gerçek örgüt merkezlerini gerçek dışı hedeflere doğru sürükledi. Sözkonusu örgütlerin dışındaki toplumsal muhalefet güçlerinin etkili dayanışmasının medyadaki yansımaları insanlara "ayaklanma" çağrıları yaptırdı.

Devlet operasyonu yapamadı...

"Ayaklanma" ise hiç olmadı...

Devleti "ölüme isyan eden" toplumsal muhalefetin tepkisi, kamuoyu oluşturucusu kültür insanlarının uygar cesareti ve uluslararası dayanışma, elbette her şeyden önce "ölüm orucu"ndaki genç insanların kararlılığı durdurdu.

Cezaevi nedir?

Çift bakanların dediği gibi "gizli örgütlerin karargahı, merkezi, beyni" olabilir mi?

Herşeyden önce, yılların polis şefi Ağar, siyasi polisin eline düşen ve ardından devletin her türlü doğrudan ve dolaylı denetimi altındaki cezaevlerine kapatılan insanların gizli ve hele silahlı bir örgütü buralardan sevk ve idare edemeyeceğini, etmeye kalkanların ise, bilerek ya da bilmeyerek polisi gizli örgüte götüren tehlikeli koridorlar açmanın ötesine geçemeyeceklerini hepimizden daha iyi bilir.

"Ellerinde mobil telefon var, faks var" diye bağırıyor Kazan...

Varlığı bilinen bir telefon ve faksdan daha kolay dinlenen bir telefon ve faks olabilir mi?

"Şifre" diye babalanıyor bu işin kompetanları...

Şifre ha...

Şu yeryüzünde, hele bilgisayarlı yeryüzünde çözülemeyen şifre olmadığını da yine aynı kimseler bizden daha iyi bilmezler mi?

"Tezgahta mayalanmış" ve ardından koğuşlara salınmış canlı mikrofonlarıyla cezaevini dinleyenler kamuoyunu şaşırtmak istiyorlar.

En tehditkar ifadelerle, savunma hakkına saldırabilmek için "kurye avukatlar"dan söz ediyorlar...

"Kurye avukat"tan daha kolay takibe alınabilecek bir başka zindan ziyaretçisi olur mu?

Tüm bunlar her nasılsa ölümden kurtularak cezaevlerine düşmüş insanlardan "intikam" alma yelteninişinin uydurulmuş gerekçelerinden başka bir şey değildir.

"Terörizmin merkezi olarak cezaevleri", bütünüyle devlet güvenlik güçlerinin icat ettiği bir efsanedir.

Bu arada bilen bilmeyen bağırıyor: "Ama orada eğitim yapılıyor, seminerler düzenleniyor..."

Cezaevlerinde düzenlendiği söylenen bütün seminerlerin dik alası salonlarda, varoşlardaki derneklerde, evlerde, her yerde düzenleniyor. Ve bu gürültüyü koparanlara hiç kimse şunu sormuyor: Cezaevlerinde ağır makinalı tüfek, bazuka, roketatar, lav silahı, plastik ve her nevi bomba talimi anlamında eğitim yapılamadığına göre, söz konusu örgütlerin kendi ideolojik doğrultularına uygun ekonomi-politik, felsefe ve parti konularında kitap okumaları ve bunları sistemli ya da sistemsiz tartışmaları ne zamandan beri "terör eğitimi" sayılıyor?

Dışarda, eğer Kürt sorununa girilmezse, tümüyle serbest olan bu tartışmaların yapılmasını "terörist eğitimi" olarak suçlayanlar, gerçekte, 12 Eylül zındanlarındaki "bayraklı, ezanlı, istiklal marşlı" "eğitim işkencesini" özleyenlerdir.

İstisnasız, tüm devrimci örgütler için polisin eline düşmek bir hüner olarak değerlendirilmeyen talihsiz bir durumdur. Bu duruma düşen devrimci geçmişine bakılmaksızın cezaevinde yeni bir hayata sıfırdan başlamaktadır... Örgütünün güvenini kazanmakla yükümlüdür. Tüm konspiratif örgütler böyle düşünmektedir.

O nedenle devletin cezaevlerindeki insanları "terörün merkezindeki insanlar" olarak görmesinden daha gülünç hiç bir şey olamaz. Hatta biz, devletin gizli örgütleri cezaevindeki insanların gerçekten yönetmesi için günde bin defa dua ettiklerini adımız gibi biliyoruz.

Nereden biliyoruz?

Polisin amacı, gizli örgüt yönetimlerini yakalayıp hapsetmek değil midir?Bir intikam operasyonunu böylesine gülünç gerekçelerle kamuoyuna yutturmak isteyenler başarılı olamayacaktır. Ama şu da bir gerçektir: Tüm tarihsel deneyim, cezaevlerindeki direnişler ancak elleri kolları serbest insanların, örgütlerin güçlü dayanışması sayesinde başarıya ulaşır. Nazilerin kurduğu ünlü Buhenwald Toplama Kampı'nda, tutsaklar Bayrampaşa'da olduğu gibi değil, tepeden tırnağa silahlanmışlar, ama ancak Nazi orduları püskürtülüp, müttefikler Saksonya'ya girdikleri esnada ayaklanarak kurtulmuşlardı...

Bizde 12 insanın ölümü dayanışmanın başlangıçtaki ürkekliğinin de bir ürünü olmuş ve ancak bu dayanışma vicdanları isyan ettiren insan kayıpları artıp, hükümet kendini içte ve dışta savunamaz duruma geldikten sonra yükseldiği zaman diğer ölümlerin önü alınabilmiş ve kimi talepler devlete kabul ettirilebilmiştir. Dayanışmanın büyük gücü sanırız anlaşılmış, ona ne denli yaşamsal ölçüde muhtaç olduğumuz ortaya çıkmıştır. Şunu unutmamak gerekir: Siyasal çizgilerini benimsemedikleri halde onbinlerce insanın ölüm orucuna katılanlarla şu ya da bu düzeyde gösterdiği dayanışmaya büyük bir sorumlulukla yaklaşılmalıdır.

"Bayrak krizi"nden gerileyerek çıkan toplumsal muhalefet, daha büyük kayıpları ve kanlı bir cezaevi operasyonunu önlemiş ve "ölüm orucu krizi"nden güçlenerek çıkmıştır.

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: Biryay